

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

lipiec - wrzesień 2010 r.

Spis treści

Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym.....	13
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego.....	54
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego	65
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych oraz skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego	68
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych	72
VII. Wystąpienia legislacyjne	76
VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	77
Część 2	91
Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w III kwartale 2010 r.....	91
Część 3	111
Wybór spraw indywidualnych	111

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne za III kwartał 2010 r.

Tabela 1. Wpływ do Rzecznika Praw Obywatelskich.

	III kwartał 2009	III kwartał 2010	%	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (1.01.1988 - 30.09.2010)
Wpływ ogółem	15 846	14 324	-9,6	1 085 338
w tym nowe sprawy	7 297	6 609	-9,4	658 241
Liczba odpowiedzi na wystąpienia RPO	5 743	4 874	-15,1	364 200

W III kwartale 2010 r. w Biurze RPO przyjęto 1551 interesantów oraz przeprowadzono 5038 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 16800 pism w 10121 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 147 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

	III kwartał 2010	2010
wystąpień problemowych	55	253
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	2	8

zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	3	5
pytań prawnych do Sądu Najwyższego	2	4
kasacji	18	49
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	2	3
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	1	1
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	2	3
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	5	8
wniosków o unieważnienie orzeczenia	-	1
przystąpił do postępowania sądowego	-	1
przystąpił do postępowania administracyjnego	-	4
Razem	90	340

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	2395	32,2
	2	podjęto do prowadzenia	2254	30,3
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	141	1,9
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4	Razem (5)	4287	57,7
	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4287	57,7
Inne	6	Razem (7+9)	745	10,1
	7	przekazano wniosek wg. właściwości	145	2,0
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	369	5,0

	9	nie podjęto **	231	3,1
Razem			7427	100,0

Sposób rozpatrzenia spraw

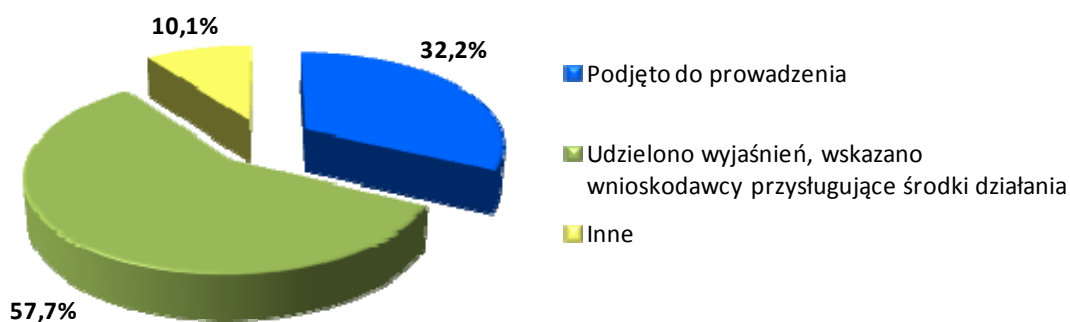

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania		Liczba	%
1	2		3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1	Razem (2+3)	491	19,2
	2	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	347	13,6
	3	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	144	5,6
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4	Razem (5+6)	309	12,1
	5	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	101	4,0
	6	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	208	8,1
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7	Razem (8+9+10)	1754	68,7
	8	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1688	66,1
	9	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	63	2,5

	10	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	3	0,1
Razem			2554	100,0

Zakończenie spraw podjętych

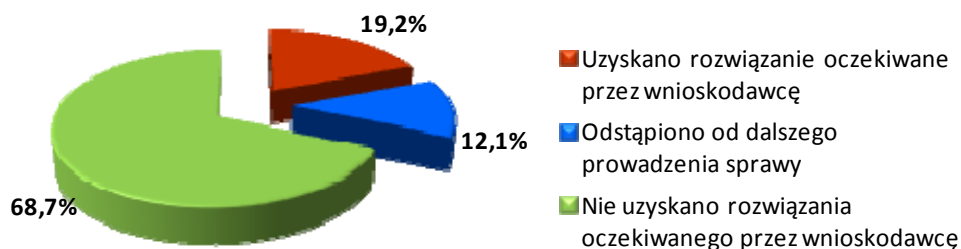
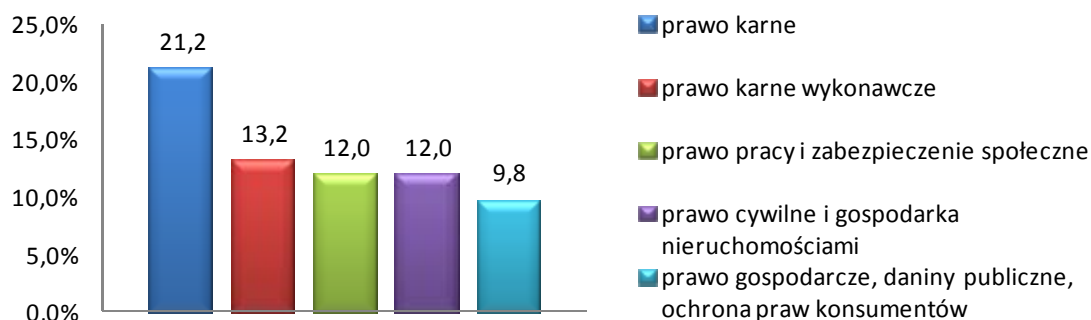

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych)

		Liczba	%
1	prawo konstytucyjne	831	12,6
2	prawo karne	1399	21,2
3	prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	794	12,0
4	prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	794	12,0
5	prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	540	8,2
6	prawo gospodarcze, daniny publiczne, ochrona praw konsumentów	651	9,8
7	prawo karne wykonawcze	872	13,2
8	prawa żołnierzy i funkcjonariuszy służb publicznych	85	1,3
9	administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	575	8,7
10	inne	68	1,0
11	Razem	6609	100,0

Wiodące problematyki spraw nowych

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Zespoły Terenowe: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W III kwartale 2010 r. do Zespołów Terenowych wpłynęło 1001 pism, z czego 73 pisma przekazano, zgodnie z właściwością, do Biura w Warszawie, a 135 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 534. Z ogólnej liczby 1551 interesantów w Zespołach Terenowych przyjęto 724. Przeprowadzono 1517 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 671 spraw.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w Zespołach Terenowych.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	196	29,2
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	404	60,2
przekazano wnioski wg. właściwości	12	1,8
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	24	3,6
nie podjęto	35	5,2
łącznie	671	100

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

Tabela 7. Wiodące problematyki spraw nowych w Zespołach Terenowych.

Przedmiot sprawy	Liczba	%
prawo karne	114	21,2
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	108	20,1
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	78	14,5
administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	77	14,3
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	72	13,4

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w II kwartale 2010 r.

1.	Wizytacja jednostek samorządu terytorialnego na dotkniętych powodzią terenach województwa mazowieckiego – zapoznanie się z działaniami podejmowanymi przez organy administracji w zakresie walki ze skutkami powodzi.	13.07.2010 r.
2.	Marsz równości – obserwacja przebiegu manifestacji. Warszawa.	17.07.2010 r.
3.	Spotkanie zorganizowane w Biurze RPO z grupą ukraińskich studentów prawa przebywających w Polsce w ramach letniej szkoły zorganizowanej przez Uczelnię Łazarskiego wspólnie z Kolegium Europy Wschodniej im. J. Nowaka-Jeziorańskiego.	20.07.2010 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Starym Sączu, Piwnicznej-Zdrój, Krynicy, Poczesnej i Szczekocinach przez Zespół Terenowy w Katowicach.	26-28.07.2010
5.	Izba Wytrzeźwień, Policyjna Izba Dziecka, Areszt Śledczy oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Koszalinie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26-30.07.2010 r.
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z p. Moniką Sejkowską, Wiceprezesem Fundacji „Dzieci Niczyje”, spotkanie dotyczyło traktowania dziecka w procedurze karnej.	29.07.2010 r.
7.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Wojewodą Śląskim, Marszałkiem Województwa oraz Metropolitą Katowickim. Katowice.	03.08.2010 r.
8.	56 pułk śmigłowców bojowych w Inowrocławiu – badanie przestrzegania praw żołnierzy.	04-05.08.2010 r.
9.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z J. Owsakiem, Prezesem Zarządu Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy nt. współpracy w zakresie zwalczania zagrożeń	10.08.2010 r.

	związanych z używaniem przez młodzież tzw. „dopalaczy” oraz brakiem przepisów regulujących ich dostępność.	
10.	Zgromadzenie publiczne o nazwie „Akcja krzyż” przed Pałacem Prezydenckim - obserwacja przebiegu zgromadzenia.	10.08.2010 r.
11.	Areszt Śledczy w Wejherowie, Policyjna Izba Dziecka w Gdańsku oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Gdyni – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	10-13.08.2010 r.
12.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z reprezentantami organizacji działających na rzecz obrony praw mniejszości seksualnych.	13.08.2010 r.
13.	Policyjna Izba Dziecka, Izba Wytrzeźwień oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Legnicy a także Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Jaworzu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	24-27.08.2010 r.
14.	2 Mazowiecka Brygada Saperów – badanie przestrzegania praw żołnierzy. Kazuń Nowy.	26.08.2010 r.
15.	Placówka Straży Granicznej w Katowicach-Pyrzowicach – badanie warunków przeprowadzania odprawy oraz przestrzegania praw podróżnych.	03.09.2010 r.
16.	Komenda Miejska Policji w Koszalinie, Komenda Powiatowa Policji w Białogardzie oraz Komenda Powiatowa Policji w Kołobrzegu – badanie przestrzegania praw funkcjonariuszy.	06-09.09.2010 r.
17.	Izba Wytrzeźwień i Areszt Śledczy w Zielonej Górze – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	07-10.09.2010 r.
18.	Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień (Izba Wytrzeźwień) w Inowrocławiu, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Strzelnie oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Mogilnie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	14-17.09.2010 r.
19.	Spotkanie Społecznej Rady ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów nt. obchodów Międzynarodowego Dnia Mediacji oraz udział w obchodach 15-lecia działalności w Polsce Fundacji „La Strada”. Warszawa.	16.09.2010 r.
20.	Spotkanie z przedstawicielami Fundacji Wolność i Demokracja oraz ich gośćmi z krajów arabskich nt. pozycji ustrojowej oraz kompetencji Rzecznika Praw Obywatelskich. Warszawa.	20.09.2010 r.
21.	Ośrodek Strzeżony dla Cudzoziemców przy Nadodrzańskim Oddziale Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim oraz	22-24.09.2010 r.

	oddział dla nerwowo i psychicznie chorych Samodzielnego Publicznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	
22.	Izba Wytrzeźwień w Gliwicach, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Gliwicach oraz Areszt Śledczy w Gliwicach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	27-30.09.2010 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w II kwartale 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Seminarium konsultacyjne Zespołu ds. Rozwoju Przedsiębiorczości zorganizowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące przygotowania Obywatelskiej Strategii Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym oraz opracowania Programu Edukacji Finansowej i Programu Ułatwień w zakresie Działalności Gospodarczej z okazji 2010 Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem. Warszawa.	02.07.2010 r.
2.	Seminarium konsultacyjne Zespołu ds. Problematyki Uchodźców i Azylantów dotyczące przygotowania Obywatelskiej Strategii Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Warszawa.	05.07.2010 r.
3.	Letnia Szkoła Praw Człowieka zorganizowana przez Krakowską Akademię im. A. Frycza Modrzewskiego, wykład nt. „The Polish Ombudsman and the contemporary challenges for human rights protection in Poland”. Kraków.	05.07.2010 r.
4.	Seminarium konsultacyjne Zespołu ds. Nowej Pracy Socjalnej dotyczące przygotowania Obywatelskiej Strategii Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Warszawa.	07.07.2010 r.
5.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości złożenia przez Bronisława Komorowskiego przysięgi prezydenckiej przed Zgromadzeniem Narodowym.	06.08.2010 r.
6.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Zastępcy Rzecznika w uroczystych obchodach jubileuszu 30-lecia Sierpnia 80. Gdańsk.	30.08.2010 r.
7.	Konferencja zorganizowana przez Kardynała Stanisława Dziwisza, Arcybiskupa Metropolity Krakowskiego oraz Komitet Organizacyjny Międzynarodowej Konferencji nt. „Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej”. Kraków.	10-11.09.2010 r.

8.	Konferencja zorganizowana przez Sąddecki Uniwersytet Trzeciego Wieku pod patronatem Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Forum III Wieku”. Krynica Zdrój.	10-11.09.2010 r.
9.	Uroczystość wręczenia Rzecznikowi Praw Obywatelskich prof. Irenie Lipowicz Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi dla rozwoju samorządu terytorialnego, za osiągnięcia w podejmowanej z pożytkiem dla kraju pracy zawodowej i społecznej”. Odznaczenie wręczał Wojewoda Śląski podczas spotkania panelowego nt. „Przemiany polityczne i społeczne w Polsce w latach 1980-1989 oraz rola ruchu solidarnościowego w historii jednoczącej się Europy”. Katowice.	13.09.2010 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Warszawa.	15.09.2010 r.
11.	Europejski Kongres Przeciwdziałania Przemocy Szkolnej pod honorowym patronatem Prezydenta RP . Warszawa.	15.09.2010 r.
12.	Konferencja naukowa nt. „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce na tle europejskim” oraz udział w posiedzeniach wyjazdowych Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP i Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Lublin.	15-16.09.2010 r.
13.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Polskie Stowarzyszenie Ubezpieczenia Społecznego nt. „Świadczenia chorobowe”. Iwonicz Zdrój.	15-17.09.2010 r.
14.	XIX Ogólnopolski Zjazd Katedr Teorii i Filozofii Prawa zorganizowany przez Katedrę Teorii i Filozofii Państwa i Prawa Uniwersytetu Gdańskiego. Jastrzębia Góra.	19-22.09.2010 r.
15.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w zorganizowanym przez Katolicki Uniwersytet Lubelski, Ogólnopolskim Zjeździe Katedr Prawa Administracyjnego. Kazimierz Dolny.	21-22.09.2010 r.
16.	VII Forum Częstochowskich Organizacji Pozarządowych, konferencja w ramach projektu „Partnerstwo dla Częstochowy”. Częstochowa.	23.09.2010 r.
17.	Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Zakład Współczesnych Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich nt. „System niepolarny w strukturze współczesnego świata”. Częstochowa.	25.09.2010 r.
18.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Krajową Reprezentację Samorządowych Kolegiów Odwoławczych z okazji 20-lecia Samorządowych Kolegiów Odwoławczych nt. „Samorządowe Kolegia Odwoławcze – przeszłość i	26-27.09.2010 r.

	przyszłość”. Kraków.	
--	----------------------	--

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w II kwartale 2010 r.

1.	Spotkanie Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich z delegacją Komisji Stałej i Nadzoru Działań Administracji Publicznej Parlamentu Japonii, rządu Japonii oraz Ambasady Japonii w Polsce nt. ustawowych uprawnień i funkcjonowania instytucji RPO w Polsce.	24.08.2010 r.
2.	Międzynarodowa konferencja z okazji 15-lecia urzędu Pełnomocnika Parlamentu Republiki Uzbekistanu ds. Praw Człowieka. Taszkent.	09-10.09.2010 r.
3.	Światowa konferencja „Bezpieczeństwo 2010”. Londyn.	21-24.09.2010 r.
4.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Publicznego obrońcę Gruzji nt. „Rola i wpływ Ombudsmana na poprawę stanu ochrony praw człowieka”. Tbilisi.	23-24.09.2010 r.
5.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu przewodniczących Komisji Petycji Bundestagu i Landtagów w Schwerin oraz spotkanie z Dyrektorem lokalnego Caritas nt. programu pomocy kobietom polskim nielegalnie zatrudnionym w Niemczech, a także udział w uroczystościach 20-lecia Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego w Pderbron.	27-30.09.2010 r.
6.	Spotkanie z grupą prawników litewskich organizacji pozarządowych zorganizowane przez Helsińską Fundację Praw Człowieka nt. działalności Rzecznika Praw Obywatelskich na rzecz mniejszości polskiej na Litwie. Warszawa.	29.09.2010 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-606048-III/09) z dnia 1 lipca 2010r. – w sprawie odmawiania osobom ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznania prawa do świadczenia ze względu na niewykazanie 5-letniego okresu ubezpieczenia przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika, Minister Pracy i Polityki Społecznej poinformowała o trwających analizach dotyczących zasadności nowelizacji przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w kierunku odstąpienia od stosowania art. 58 ust. 2 wobec osób całkowicie niezdolnych do pracy, legitymujących się odpowiednio długim okresem ubezpieczenia. Minister Pracy i Polityki Społecznej nie uznała jednak za uzasadnione zalecenie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych stosowania przepisów omawianej ustawy zgodnie ze stanowiskiem zawartym w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r. (sygn. akt I UZP 5/05), że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 powołanej ustawy), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Utrzymuje się zatem sytuacja, w której wykładnia określonych przepisów przyjęta powszechnie w orzecznictwie sądowym odbiega od zakładanych przez prawodawcę znaczeń normatywnych. Prawidłowe rozwiązanie tej sytuacji może nastąpić tylko poprzez zgodną ze standardami konstytucyjnymi zmianę przepisów ustawy emerytalnej. Rzecznik zwraca się o poinformowanie o aktualnym stanie prac w tym zakresie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (13.09.2010 r.) poinformował, że postulaty Rzecznika dotyczące zmiany zapisów ustawowych, regulujących statut osób całkowicie niezdolnych do pracy, legitymujących się odpowiednio długim okresem ubezpieczenia, zostały uwzględnione w projekcie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.

2. Ministra Obrony Narodowej (RPO-649486-IX/10) z dnia 1 lipca 2010 r. – w sprawie stanu przestrzegania praw obywatelskich oraz warunków szkolenia i pełnienia służby w 14 eskadrze lotnictwa transportowego w Powidzu.

W dniu 11 czerwca 2010 r. pracownicy Biura RPO przebywali w 14 eskadrze lotnictwa transportowego w Powidzu. Do najważniejszych problemów poruszonych

podczas spotkań zaliczyć należy m.in. sprawę zmiany przepisów dotyczących zasad pełnienia służby. Pomimo deklaracji ze strony MON, iż nie przewiduje się w najbliższym czasie zmian w obowiązującej ustawie o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, temat ten był wielokrotnie poruszany podczas prowadzonego spotkania. Nadal pozostaje niezłatwiona sprawa dodatków dla pilotów latających do PKW w Afganistanie. Bardzo istotnym problemem dla pilotów w eskadrze jest liczba i jakość posiadanych statków powietrznych. Dużym zagrożeniem dla bezpieczeństwa pilotów jest systematycznie powtarzające się zmniejszanie planów nalotów, spowodowane wprowadzanymi oszczędnościami. W ocenie pilotów należałoby także ujednoczyć obecnie realizowane programy szkoleniowe, tak aby w części zasadniczej były wspólne dla wszystkich rodzajów wojsk. W coraz większym stopniu odczuwa się braki personelu technicznego zajmującego się codzienną obsługą statków powietrznych będących w eskadrze. Podobnie jak w innych jednostkach wojskowych krytycznie został oceniony funkcjonujący system zaopatrywania w części do samolotów. Rzecznik zwraca się o poinformowanie o zajęтым stanowisku wobec przedstawionych spraw.

Minister Obrony Narodowej (17.08.2010 r.) poinformował, że stanowisko Ministerstwa Obrony Narodowej o nieplanowaniu zmian przepisów dotyczących zasad pełnienia służby przez żołnierzy zawodowych oraz sposobu naliczania odpraw i emerytur wojskowych zostało podane oficjalnym pismem do wiadomości kadry Wojska Polskiego. O skuteczności tego rozwiązania może świadczyć postępujący proces stopniowego wycofywania przez kadrę WP wypowiedzeń stosunku służbowego. Problem związany z przyznaniem dodatków dla załóg wykonujących loty na rzecz Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie został rozwiązany. Załogi są wyznaczane na stanowiska służbowe Zespołu Lotniczego wykonującego loty na rzecz PKW na terytorium Afganistanu na czas niezbędny do wykonania misji i przysługuje im zaopatrzenie finansowe wraz z dodatkami takie samo jak wszystkim żołnierzom wchodzącym w skład PKW. W odpowiedzi zapewniono m.in., że wykonanie zaplanowanego nalotu w roku bieżącym nie będzie zagrożone z powodu braku paliwa lotniczego. Zaopatrywanie samolotów C-130 Hercules w części zamiennie i usługi odbywa się w ramach obowiązujących umów z rządem USA. Środki finansowe na pozyskiwanie części zamiennych oraz na ich remont są w pełni wystarczające.

3. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-632380-I/09) z dnia 2 lipca 2010 r. - w sprawie zasad udostępniania informacji publicznej przez dyrektorów szkół.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje liczne skargi dotyczące zasad udostępniania informacji przez dyrektorów szkół publicznych w trybie określonym ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, a także zakresu przedmiotowego tzw. tajemnicy rady pedagogicznej. Wnioski o udostępnienie informacji publicznej bywają odsyłane do organów prowadzących szkołę, a nawet do kuratorów oświaty lub są ignorowane, mimo iż dyrektor szkoły jest podmiotem zobowiązanym do udostępnienia informacji publicznej. Kolejną przyczyną odmów udostępnienia informacji jest teza, zgodnie z którą informacje będące w posiadaniu

szkoły nie stanowią informacji publicznej w rozumieniu ustawy o dostępie do informacji publicznej. Zgodnie z orzecznictwem sądowym, udostępnianie informacji publicznej winno być regułą, zaś przypadki odmowy jej udostępnienia wyjątkami interpretowanymi ściśle.

Rzecznik otrzymuje także sygnały o przypadkach uzależniania zgody na udostępnienie informacji publicznej od wykazania przez wnioskodawcę interesu faktycznego lub prawnego, a także o rażąco wysokich opłatach pobieranych przez niektórych dyrektorów szkół za wykonanie kserokopii żądanych dokumentów. Odmawiając udostępniania informacji publicznej dyrektorzy szkół powołują się na art. 43 ust. 3 ustawy o systemie oświaty, który ustanawia tzw. tajemnicę rady pedagogicznej. Tajemnicy tej podlegają wyłącznie sprawy, których ujawnienie może naruszyć dobro osobiste ucznia oraz innych osób wymienionych w treści przepisu. Odmowa nie może mieć miejsca w przypadku udostępniania wnioskodawcy informacji dotyczących wyłącznie jej osoby. Wydaje się, że główną przyczyną zasygnalizowanych nieprawidłowości jest niewystarczająca wiedza dyrektorów szkół i placówek oświatowych o zasadach udostępniania informacji publicznej. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (19.07.2010 r.) poinformowała, że działania zmierzające do ograniczenia i wyeliminowania nieprawidłowości w zakresie udzielania informacji przez dyrektorów szkół wiążą się z jednej strony z postępującą informatyzacją szkół, z drugiej zaś, ze wzrostem świadomości i odpowiedzialności za udostępnianie informacji publicznej. Obok działań wspierających zapewnienie szkołom dostępu do nowoczesnej technologii informacyjnej, Minister Edukacji Narodowej zobowiąże kuratorów oświaty do omówienia z dyrektorami szkół tematyki związanej z udostępnianiem informacji publicznej oraz do bieżącej kontroli działań dyrektorów szkół w tym zakresie.

4. Prezesa Rady Ministrów (RPO-562607-V/07) z dnia 6 lipca 2010 r. - w sprawie braku regulacji prawnych, których celem byłoby zapewnienie ochrony interesów obywateli będących klientami firm deweloperskich w procesie inwestycyjnym.

Problem braku regulacji prawnych, których celem byłoby zapewnienie ochrony interesów obywateli będących klientami firm deweloperskich w procesie inwestycyjnym był wielokrotnie przedmiotem wystąpień Rzecznika do Ministra Budownictwa, Ministra Infrastruktury oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Niestety, korespondencja ta nie doprowadziła do podjęcia oczekiwanych przez obywateli działań. Prezes UOKiK w piśmie z dnia 15 czerwca 2010 r. podzieliła pogląd Rzecznika, że inicjatywa legislacyjna byłaby uzasadniona. Zdaniem Prezesa UOKiK, jedynie przepisy o charakterze sektorowym, w kompleksowy sposób regulujące zagadnienia tzw. umowy deweloperskiej oraz praw i obowiązków nabywcy nieruchomości mogłyby odnieść korzystny skutek dla rynku. Ze względu na liczbę wpływających skarg od klientów firm deweloperskich, wciąż istnieje potrzeba stworzenia regulacji prawnych zabezpieczających ich interesy w procesie

inwestycyjnym, a także w razie ogłoszenia upadłości dewelopera, czy wszczęcia przeciwko deweloperowi postępowania egzekucyjnego. W ocenie Rzecznika argumenty podnoszone przez resort infrastruktury nie mogą być podstawą do zaniechania podjęcia działań legislacyjnych. W szczególności dotyczy to argumentu ograniczenia swobody działalności gospodarczej przez wprowadzenie takich regulacji, bowiem w świetle art. 22 Konstytucji RP ograniczenia takie są dopuszczalne ze względu na ważny interes publiczny. Ponadto regulacje prawne chroniące nabywców mieszkań od deweloperów od wielu lat funkcjonują w innych państwach Unii Europejskiej i nie wpływają ograniczająco na rozwój budownictwa mieszkaniowego. Rzecznik zwraca się z prośbą o poinformowanie o stanowisku w tej sprawie.

5. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-641494-II/10) z dnia 6 lipca 2010 r. – w sprawie postępowania mandatowego prowadzonego wobec kierowców popełniających wykroczenie stwierdzone za pomocą odpowiednich urządzeń pomiarowych lub kontrolnych rejestrujących obraz.

Nawiązując do wcześniejszego wystąpienia w przedmiotowej sprawie, Rzecznik zwraca uwagę, że w § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego uregulowano między innymi sposób doręczania sprawcy wykroczenia mandatu karnego zaocznego lub zawiadomienia o jego wystawieniu. W szczególności przepis § 7 ust. 6 stanowi, iż „W przypadku stwierdzenia wykroczenia za pomocą urządzenia pomiarowego lub kontrolnego, rejestrującego obraz, funkcjonariusz, nakładając na sprawcę wykroczenia mandat karny zaoczny, może wysłać mu przesyłką poleconą odcinki A, B i C formularza, wraz z zarejestrowanym obrazem, po usunięciu z niego wizerunków innych osób niż sprawca zarejestrowanego wykroczenia.” Przepis ten w sposób jednoznaczny dopuszcza przesłanie sprawcy wykroczenia, stwierdzonego fotoradarem, mandatu karnego zaocznego. W takim razie jednak powstaje wątpliwość, czy wskazany przepis rozporządzenia jest zgodny z uregulowaniami zawartymi w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się z prośbą o ponowne przeanalizowanie przedstawionego problemu oraz poinformowanie o zajęтым stanowisku i ewentualnie podjętych działaniach.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (02.08.2010 r.) przyznał, iż możliwym wydaje się stwierdzenie o braku spójności regulacji rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego z postanowieniami Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Przepis § 7 ust. 1 ww. rozporządzenia zdaje się opierać na niezgodnym z przepisami k.p.s.w. założeniu, że funkcjonariusz, wypełniając dane na odcinkach formularza mandatu karnego zaocznego, może nie wiedzieć, kto jest sprawcą wykroczenia, podczas gdy z art. 98 § 4 k.p.s.w. jednoznacznie wynika, że przesłanką nałożenia grzywiny w drodze mandatu karnego zaocznego jest okoliczność, iż nie zachodzi wątpliwość co do osoby sprawcy czynu. Natomiast § 7 ust. 6 rozporządzenia zdaje się nie być spójny z unormowaniem zawartym w art. 98 § 4 k.p.s.w., którego treść wydaje się wyłączać możliwość

wysyłania zarówno właścicielom pojazdów, jak i ustalonym już sprawcom wykroczeń mandatów karnych zaocznych za pośrednictwem poczty. Kwestia zasadności ewentualnej nowelizacji rozporządzenia celem dostosowania jego postanowień do treści przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia jest obecnie przedmiotem analizy prowadzonej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

6. Ministra Infrastruktury (RPO-562954-V/07) z dnia 6 lipca 2010 r. – w sprawie zasad zbywania nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, stanowiącej wielomieszkaniowy budynek mieszkalny.

Podejmując działania w sprawie dotyczącej niespójności przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami regulujących zasady zbywania nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, zabudowanych budynkami mieszkalnymi, w których lokale mieszkalne zajmowane są przez najemców, Rzecznik podkreślał wagę problemu, który z jednej strony wymaga wyważenia ochrony integralności i niepodzielności zabytków, z drugiej zaś - ochrony prawnej lokatorów mieszkań, nie przyznawał jednak prymatu żadnemu z przywołanych dóbr prawnych. Intencją Rzecznika było przede wszystkim doprowadzenie do jednoznacznego rozwiązania wątpliwości, które pojawiały się w praktyce przy stosowaniu art. 34 ust. 7 i 13 ust. 4 powołanej ustawy przy zbywaniu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków. Proponowana przez Ministra Infrastruktury w piśmie z dnia 11 czerwca 2010 r. zmiana art. 34 ustawy o gospodarce nieruchomościami oznacza, iż wobec najemców lokali mieszkalnych wchodzących w skład nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków zostanie wyłączona regulacja zapewniająca im prawo pierwszeństwa w nabyciu zajmowanych lokali w sytuacji, gdy wojewódzki konserwator zabytków nie wyrazi zgody na wyodrębnienie i sprzedaż poszczególnych lokali mieszkalnych ze względu na zabytkową wartość całej nieruchomości. Rzecznik zwraca się z prośbą o poinformowanie o dalszych działaniach na rzecz zmiany powołanego przepisu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (09.09.2010 r.) poinformował, że w dniu 28 lipca 2010 r. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego przychyliła się do przedłożonej przez resort infrastruktury propozycji nowelizacji przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami w kierunku przewidującym możliwość zbycia nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków z pominięciem prawa pierwszeństwa przysługującego najemcom lokali mieszkalnych, wchodzących w skład takiej nieruchomości.

7. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-601727-I/10) z dnia 9 lipca 2010 r. – w sprawie dostępności lekcji etyki dla uczniów szkół publicznych.

W dniu 16 czerwca 2010 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wydał wyrok w sprawie Grzelak przeciwko Polsce (skarga numer 7710/02). W wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 14 (zakaz dyskryminacji) w związku z art. 9 (wolność myśli, sumienia i wyznania) Konwencji o ochronie praw człowieka i

podstawowych wolności. Zarzuty podniesione w skardze dotyczyły praktycznej niemożności uczestniczenia w lekcjach etyki (zamiast religii), co gwarantują obowiązujące przepisy prawne, a także formy świadectwa szkolnego, poprzez umieszczanie na nim w rubryce religia/etyka kreski wskazującej, iż uczeń nie uczestniczył ani w lekcjach religii, ani w lekcjach etyki. Sprawa Grzelak przeciwko Polsce, chociaż dotyczy tej jednostkowej sprawy, ma fundamentalne znaczenie dla praktyki oświatowej w Polsce. Rzecznik Praw Obywatelskich w dotychczasowych wystąpieniach wielokrotnie sygnalizował kwestię braku realnej możliwości uczęszczania przez zainteresowanych uczniów na lekcje etyki. Problem stanowi nie tylko kwestia dostępności lekcji etyki, ale także brak właściwego przygotowania nauczycieli wykładających etykę. Rzecznik zwraca się z prośbą o udzielenie informacji na temat planowanych działań zmierzających do realizacji ustaleń zawartych w wymienionym wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (22.07.2010 r.) podkreśliła, że w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Grzelak przeciwko Polsce racje skarżących zostały uznane tylko częściowo. Trybunał nie zakwestionował bowiem obowiązujących w polskim systemie oświaty regulacji prawnych - ani tych, które określają warunki i sposób organizowania nauki religii i etyki w szkołach publicznych, ani tych, które umożliwiają ocenianie postępów ucznia w nauce tych przedmiotów. Trybunał krytycznie ocenił jedynie realizację prawa skarżącego do zapewnienia mu lekcji etyki przez władze szkolne. Stwierdzone naruszenie ma zatem przyczyny w złej praktyce realizacji przepisów w szkołach, w których naukę pobierał skarżący, a nie w obowiązujących regulacjach prawnych.

We wrześniu 2007 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej zwróciło się do kuratorów oświaty o zbadanie - w ramach sprawowanego nadzoru - wszelkich nieprawidłowości dotyczących udziału w zajęciach z etyki i podjęcie działań mających na celu zapewnienie lekcji etyki dla wszystkich zainteresowanych. Kolejnym działaniem resortu edukacji w sprawie zapewnienia uczniom możliwości udziału w zajęciach z etyki są zalecenia zawarte w podstawie programowej. W 2008 r. Minister Edukacji Narodowej określił nową podstawę programową, obejmującą m.in. przedmiot „etyka”. W odniesieniu do tego przedmiotu zostały przedstawione zalecenia, aby w przypadku niewielkiej liczby uczniów wybierających etykę stosować rozwiązania organizacyjne umożliwiające prowadzenie zajęć w grupach różnowiekowych, łączących uczniów z całego etapu edukacyjnego. Od kilku lat można zaobserwować wzrost zainteresowania udziałem w zajęciach z etyki, co powoduje, że stopniowo zwiększa się liczba szkół, w których zajęcia takie są organizowane.

8. Przewodniczącego Komitetu Stałego Rady Ministrów (RPO-622061-I/09) z dnia 9 lipca 2010 r. - w sprawie prac legislacyjnych nad zmianą obowiązującego kształtu Prawa prasowego w zakresie podmiotów korzystających z komunikacji internetowej.

W 2009 roku trwały intensywne prace legislacyjne nad regulacją obszarów działalności jednostki i państwa, pozostających pod wpływem nowoczesnych

technologii informacyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich niejednokrotnie wypowiadał się na temat powstałych w tym procesie projektów, odnosząc się do ich potencjalnego wpływu na sferę praw i wolności człowieka i obywatela. Wśród proponowanych regulacji znajdował się projekt nowelizacji ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe, który miał na celu, między innymi, przygotować tę dziedzinę prawa na wyzwania, jakie stawia przed nią rozwój infrastruktury informacyjnej. Z uwagi na fakt, że omawiany projekt został skierowany pod obrady Komitetu Stałego Rady Ministrów w dniu 27 stycznia 2010 r., Rzecznik zwraca się z prośbą o udzielenie informacji o stanie prowadzonych prac i podejmowanych lub planowanych w tej kwestii działaniach, a w szczególności o przesłanie najnowszego projektu lub założeń projektu, powstałych w wyniku proklamowanych na początku roku konsultacji społecznych.

Przewodniczący Komitetu Stałego Rady Ministrów (20.07.2010 r.) poinformował, że projekt nowelizacji ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe w dniu 8 lipca 2010 r. był przedmiotem obrad Komitetu Rady Ministrów, który rekomendował go Radzie Ministrów z zaleceniami wynikającymi ze zgłoszonych uwag, a także z rozbieżnością z Ministrem Finansów, odnoszącą się do art. 14 ww. ustawy w sprawie wprowadzenia limitów czasowych w odniesieniu do autoryzacji dosłownie cytowanej przez dziennikarza wypowiedzi. Aktualnie kończą się prace nad ostateczną wersją projektu, który będzie w najbliższym czasie przedłożony przez wnioskodawcę pod obrady Rady Ministrów.

Dokument był poddany szerokim konsultacjom społecznym, w tym także ze środowiskiem internautów. W wyniku uzgodnień odstąpiono od koncepcji wprowadzenia obligatoryjnej rejestracji tytułów prasowych, ukazujących się w formie dokumentu elektronicznego. Tym samym, w stosunku do tytułów prasowych ukazujących się w Internecie, rejestracja będzie dobrowolna (art. 20 ust. 1a). Jest to rozwiązanie kompromisowe, które pozostawia podmiotowi wydającemu prasę swobodę decyzji w tym zakresie. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaproponował także w projekcie wprowadzenie definicji prasy (od strony „negatywnej”), co zamyka pojawiające się wcześniej wątpliwości odnoszące się do regulacji w zakresie blogów oraz korespondencji elektronicznej (art. 7 ust. 3). Powyższe propozycje spotkały się z pozytywnym przyjęciem ze strony internautów.

9. Ministra Sprawiedliwości oraz Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych (RPO-584977-I/08) z dnia 9 lipca 2010 r. - w sprawie wysokości opłat związanych z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi osób ubiegających się o wpis na listę radców prawnych w oparciu o art. 25 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, podnoszące problem dowolności w ustalaniu przez Krajową Radę Radców Prawnych wysokości opłat związanych z postępowaniem o wydanie decyzji w sprawie tego wpisu. Opłaty te, zdaniem skarżących, ustalane są w sposób nieadekwatny do nakładu pracy i środków oraz stanowią wykorzystywanie uprawnień KRPP do blokowania dostępu do zawodu radcy prawnego. Ustawodawca przyznał w art. 60 pkt

11 ustawy o radcach prawnych wyłączną kompetencję do określania wysokości opłat związanych z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych i aplikantów radcowskich oraz opłat manipulacyjnych Krajowej Radzie Radców Prawnych, nie wskazał jednak kryteriów, jakimi winna kierować się KRRP podejmując uchwałę w tym przedmiocie. Opłaty powinny odpowiadać rzeczywistym kosztom związanym z decyzją w sprawie wpisu, a tym samym przyjęciem do zawodu, w żadnym jednak wypadku nie powinny one stwarzać bariery w dostępie do wykonywania zawodu radcy prawnego. Rzecznik zwraca się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o rozważenie możliwości zainicjowania zmian legislacyjnych polegających na wprowadzeniu czytelnych kryteriów do ustawy o radcach prawnych, którymi KRRP powinna kierować się, ustalając wysokość opłat za wpis na listę radców prawnych, prawników zagranicznych i aplikantów radcowskich.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.08.2010 r.) poinformował, że zróżnicowanie wysokości opłat za wpis na listę radców prawnych, pobieranych od poszczególnych grup osób, jest uzasadnione z punktu widzenia nakładu pracy organów wpisowych niezbędnego do oceny spełnienia przez kandydata przesłanek uzyskania wpisu na listę radców prawnych. Jednocześnie Minister Sprawiedliwości podzielił pogląd wyrażony w wystąpieniu Rzecznika, iż Krajowa Rada Radców Prawnych przy ustalaniu wysokości opłat dla kandydatów ubiegających się o wpis na listę radców prawnych winna kierować się czytelnymi kryteriami określonymi w ustawie. Dlatego też Minister Sprawiedliwości wystąpił do Krajowej Rady Radców Prawnych o zajęcie stanowiska w przedmiotowej kwestii oraz przedstawienie propozycji ewentualnych zmian legislacyjnych. Minister Sprawiedliwości chciałby wypracować wspólnie z samorządem stanowisko będące punktem wyjścia do stosownej nowelizacji art. 60 pkt 11 ustawy o radcach prawnych.

Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych (29.09.2010 r.) poinformował, że problematyka poruszona w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich była przedmiotem obrad na posiedzeniu Prezydium KRRP w dniu 4 września 2010 r., a następnie na posiedzeniu plenarnym w dniu 17 września 2010 r. Tego dnia KRRP podjęła uchwałę nr 144/VII/2010 w sprawie wysokości opłat związanych z wpisem na listę radców prawnych, listę aplikantów radcowskich i listę prawników zagranicznych. Zapisy tej uchwały usuwają kwestie budzące zastrzeżenia Rzecznika Praw Obywatelskich.

10. Rzecznika Praw Pacjenta (RPO-647548-I/10) z dnia 9 lipca 2010 r. - w sprawie zakresu stosowania monitoringu wizyjnego w zakładach opieki zdrowotnej.

W ostatnim czasie w prasie pojawiły się niepokojące sygnały dotyczące zakresu stosowania monitoringu wizyjnego w zakładach opieki zdrowotnej. W artykule *Pacjent w szpitalu jak uczestnik „Big Brothera”* opublikowanym w elektronicznej wersji dziennika „Rzeczpospolita” w dniu 7 maja 2010 r. została zawarta informacja o podjęciu przez Rzecznika Praw Pacjenta działań wyjaśniających w tej sprawie. Tematyka prawnej regulacji stosowania monitoringu wizyjnego w przestrzeni publicznej jest od dłuższego czasu przedmiotem zainteresowania Rzecznika Praw

Obywatelskich, ze względu na bezpośredni wpływ na sferę prywatności jednostki, a co za tym idzie na zapewnienie właściwego poziomu ochrony praw i wolności człowieka i obywatela. Rzecznik poruszał już podobne kwestie, w odniesieniu do stosowania monitoringu w placówkach oświatowych, w korespondencji z Ministrem Edukacji Narodowej. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o przedstawienie zajętego stanowiska w sprawie.

Rzecznik Praw Pacjenta (30.07.2010 r.) poinformowała, że pracownicy Biura Rzecznika Praw Pacjenta przeprowadzili w maju 2010 r. kontrole w dwóch warszawskich szpitalach. W wyniku kontroli stwierdzono, że instalacja monitoringu dotyczy tylko szpitalnych oddziałów ratunkowych oraz ciągów komunikacyjnych. W ocenie Rzecznika Praw Pacjenta, w zakresie stwierdzonymi ustaleniami kontrolnymi, nie doszło do naruszenia prawa pacjenta do poszanowania jego intymności i godności. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia potwierdził ocenę w zakresie dopuszczalności stosowania systemów monitorujących w szpitalach dokonaną przez Rzecznika Praw Pacjenta i poinformował o rozpoczętej pracy nad nowelizacją przepisów ustawy z dnia 8 września 2006 r. o ratownictwie medycznym, mającą na celu uregulowanie omawianego zagadnienia. Konsultant Wojewódzki w dziedzinie Medycyny Ratunkowej, odpowiadając na wystąpienie Rzecznika Praw Pacjenta z dnia 13 maja 2010 r., również potwierdził konieczność stosowania systemu monitorującego w szpitalnych oddziałach ratunkowych.

11. Prezesa Rządowego Centrum Legislacji (RPO-583307-I/08) z dnia 13 lipca 2010 r. – w sprawie stanu realizacji przez organy administracji rządowej obowiązku wydawania przepisów wykonawczych do ustaw.

Wiceprezes Rządowego Centrum Legislacji poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 23 marca 2010 r. o prowadzonym przez Rządowe Centrum Legislacji monitoringu wydawania przez organy administracji rządowej przepisów wykonawczych do ustaw poprzez cykliczną weryfikację stanu wykonania upoważnień. Zagadnienie to pozostaje w ścisłym związku ze sferą ochrony praw i wolności obywatelskich, gdyż źródłem naruszenia praw jednostki może być także zaniechanie prawodawcze. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się z prośbą o przedstawienie aktualnego zbiorczego zestawienia dotyczącego niewykonanych upoważnień ustawowych, a także informacji, jakiej materii dotyczą owe niewykonane upoważnienia.

Prezes Rządowego Centrum Legislacji (27.08.2010 r.) przekazał „Wykaz niezrealizowanych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.”. Przedmiotowy dokument został przyjęty przez stały komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 19 sierpnia 2010 r. Według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. do wykonania pozostało 197 zaległych aktów wykonawczych. Podkreślenia wymaga, iż stanowienie prawa jest procesem dynamicznym, na który wpływ mają nowo uchwalane oraz nowelizowane ustawy, w tym zmiany przepisów upoważniających. Liczba zaległych aktów wykonawczych zależy od tego procesu. W konsekwencji, stan zaległości do dnia 25 sierpnia

2010 r. w stosunku do dnia 30 czerwca 2010 r. zmniejszył się o 12 wykonanych upoważnień ustawowych i wynosi 185 zaległych aktów wykonawczych.

12. Przewodniczącego Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych Sejmu RP (RPO-628272-IX/09) z dnia 14 lipca 2010 r. – w sprawie ustawowego zagwarantowania funkcjonariuszom Policji prawa do odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie należnych świadczeń.

W sierpniu 2009 r. do Rzecznika zwrócili się funkcjonariusze Policji w sprawie nieterminowych wypłat należnych świadczeń, w szczególności: dopłaty do wycieczki, równoważnika za brak lokalu mieszkalnego, zwrotu kosztów dojazdu, równoważnika za posiłki profilaktyczne oraz za przysługujące raz w roku przejazdy. Zaległe należności zostały uregulowane do końca 2009 roku, jednak bez uwzględnienia odsetek za czas opóźnienia. Niewypłacenie funkcjonariuszom Policji w 2009 roku dodatkowych świadczeń w określonym terminie stanowiło niebezpieczny precedens. Wydaje się zatem celowe wprowadzenie do ustawy przepisu prawnego, gwarantującego funkcjonariuszom Policji, jak i pozostałym służb mundurowych prawo do odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie uposażenia oraz innych należności - z mocy ustawy. Obecnie odsetki ustawowe za zwłokę przysługują z mocy ustawy jedynie żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom Służby Celnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego wyżej stanu rzeczy.

13. Ministra Sprawiedliwości (RPO-625317-I/09) z dnia 19 lipca 2010 r. - w sprawie nakazu odwołania przez Ministra Sprawiedliwości notariusza, który ukończył 70 lat.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęły skargi notariuszy, w których stwierdza się, iż obowiązujący obecnie przepis art. 16 § 1 pkt 2a ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie, nakazujący Ministrowi Sprawiedliwości odwołanie notariusza, jeżeli ten ukończył 70 lat, stanowi przejaw sprzecznej z prawem dyskryminacji ze względu na wiek. Ponadto zarzuca się, że restrykcyjne ograniczenie wiekowe dotyczy wyłącznie notariuszy, pozostawiając przedstawicielom innych zawodów prawniczych - adwokatom czy radcom prawnym - swobodną decyzję co do dalszego świadczenia usług po osiągnięciu przez nich wieku uprawniającego do uzyskania świadczeń emerytalnych.

Wydaje się, że obowiązujące uprzednio uregulowanie dopuszczające podejmowanie przez Ministra Sprawiedliwości decyzji w warunkach uznania administracyjnego - a więc mające cechy pewnej elastyczności - stwarzało podstawy do wydawania decyzji uwzględniających zarówno interes społeczny, jak i jednostkowy. Należałoby zatem ponownie rozważyć katalog przesłanek odwołania notariusza, w tym w szczególności odpowiedzieć na pytanie, czy zasadne jest utrzymanie regulacji, zgodnie z którą osoba zostaje pozbawiona możliwości wykonywania zawodu, i to bez względu na swoją kondycję umysłową czy fizyczną, w momencie osiągnięcia określonego wieku.

Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego zagadnienia.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (30.07.2010 r.) stwierdził, iż brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, aby odwołanie notariusza, który ukończył 70 lat, stanowiło przejaw dyskryminacji ze względu na wiek. Obecnie przyjęte rozwiązanie stanowi powrót do stanu prawnego obowiązującego od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie, tj. od dnia 22 kwietnia 1991 r. do dnia 10 września 2005 r. Notariusz zajmuje pozycję osoby zaufania publicznego, której powierzone zostały przez Państwo zadania publiczne, a także ponosi odpowiedzialność, tak jak funkcjonariusz publiczny, piastując funkcję strażnika obowiązującego porządku prawnego na mocy art. 2 § 1 i 2 ustawy Prawo o notariacie. W odróżnieniu od adwokata, który reprezentując swojego klienta występuje w jego imieniu, notariusz występuje w imieniu Państwa. Pozycja notariusza w polskim systemie prawnym jest zatem bliższa statusowi sędziego niż wolnym zawodom. Notariusz emerytowany może, w określonych przypadkach, pełnić obowiązki notariusza (art. 21 § 4 ustawy Prawo o notariacie). Może również, na polecenie Prezesa danej Izby, wykonywać obowiązki wizytatora. Swoją wiedzą i doświadczeniem może również dzielić się jako wykładowca na szkoleniach dla notariuszy, czy aplikantów notarialnych.

14. Prokuratora Generalnego (RPO-650909-III/10) z dnia 21 lipca 2010 r. – w sprawie asesorów prokuratury.

W „Dzienniku - Gazecie Prawnej” z dnia 7 lipca 2010 r. ukazał się artykuł *Asesorzy po trzech latach pracy zostali na lodzie*. Autor tego artykułu, powołując się na wypowiedź prokuratora z Komitetu Obrony Prokuratorów podkreśla, że w świetle wcześniej obowiązującej regulacji prawnej dotyczącej asesorów prokuratury, po trzech latach asesury byli oni mianowani na prokuratora prokuratury rejonowej i otrzymywali umowę o pracę na czas nieokreślony. Na skutek zmiany przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze wprowadzono konkursy na stanowisko prokuratora. Przystąpienie do konkursu musi być poprzedzone zaprzestaniem pracy w prokuraturze. Autor artykułu podkreśla, że nie wprowadzono przepisów przejściowych dla tych, którzy asesurę zaczęli pod rządami starej ustawy. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się do Prokuratora Generalnego z prośbą o wyjaśnienie tej kwestii.

Prokurator Generalny (05.08.2010 r.) poinformował, że w celu uniknięcia konieczności zwalniania z pracy asesorów, którym upływa okres trzyletniego powierzenia czynności prokuratorskich, wypracowano pogląd, zgodnie z którym podjęcie decyzji o przekształceniu stanowiska asesorskiego w prokuratorskie może nastąpić z kilkumiesięcznym wyprzedzeniem przed upływem *votum*, przyznanego urzędującemu asesorowi prokuratorskiemu. Datą utworzenia nowego stanowiska będzie wówczas następny dzień po upływie przyznanego asesorowi *votum*. Obwieszczenie o utworzonym stanowisku prokuratorskim może być dokonane również przed datą określającą powstanie takiego stanowiska. W okresie

wyczekiwania na skutki decyzji o przekształcenie etatu asesorskiego w prokuratorski, asesor nadal może wykonywać czynności w ramach niewygasłego *votum* z jednoczesnym ubieganiem się o powołanie na tak utworzone stanowisko prokuratorskie. Powyższe stanowisko przekazane zostało wszystkim prokuratorom apelacyjnym, z prośbą o nadsyłanie ze stosownym wyprzedzeniem wniosków o przekształcenie etatów asesorskich w etaty prokuratorskie.

15. Ministra Obrony Narodowej (RPO-552919-I/08) z dnia 22 lipca 2010 r. – w sprawie problemów powstałych w wyniku wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego.

Do Rzecznika wpływały skargi żołnierzy rozwiązanych WSI, którzy podnosili zarzut, iż z powodu braku weryfikacji złożonych przez nich oświadczeń zostali decyzją Ministra Obrony Narodowej zwolnieni z zawodowej służby wojskowej albo też nie zostali wyznaczeni na stanowiska przez Pełnomocników SKW lub SWW, pomimo wyrażonej przez nich chęci zatrudnienia w nowopowstałych służbach. Zainteresowani kwestionowali ograniczenie przewidziane w art. 65 ust. 3 ustawy - Przepisy wprowadzające, jako dyskryminujące żołnierzy byłych WSI w stosunku do żołnierzy innych rodzajów sił zbrojnych. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o poinformowanie o aktualnej sytuacji prawnej i zawodowej żołnierzy byłych WSI.

Według wiedzy posiadanej przez Rzecznika, pomimo zakończenia prac Komisji Weryfikacyjnej, nie został podany do wiadomości publicznej komunikat o wynikach jej prac (art. 70 ust. 1 i 2 ustawy - Przepisy wprowadzające). Rzecznik zwraca się o udzielenie informacji, czy planowane są zmiany legislacyjne, zmierzające do wskazania następcy prawnego zlikwidowanej Komisji Weryfikacyjnej, który zapewni wykonanie przepisów ustawy w tym zakresie. Ponadto w aktualnym stanie prawnym, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2008 r. (sygn. K 51/07) nie ma możliwości, aby zostało sporządzone uzupełnienie Raportu o WSI, którego domagają się osoby pokrzywdzone uważające, iż Raport zawierał nieprawdziwe informacje na temat ich działalności w ramach WSI. Rzecznik prosi o poinformowanie na temat stanu prac legislacyjnych, mających na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

16. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-644847-IX/10) z dnia 23 lipca 2010 r. – w sprawie nierespektowania wyroków sądów administracyjnych przez organy administracji publicznej w sytuacji przeniesienia funkcjonariuszy Policji na niższe stanowiska służbowe.

Do Rzecznika zwrócili się funkcjonariusze Policji z prośbą o pomoc w sprawie nierespektowania wyroków sądów administracyjnych przez organy administracji publicznej. Funkcjonariusze zostali zwolnieni z dotychczas zajmowanych stanowisk i mianowani na inne stanowiska, w związku z wejściem w życie rozporządzenia

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 lutego 2008 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad otrzymywania i wysokości uposażenia zasadniczego policjantów, dodatków do uposażenia oraz ustalania wysługi lat, od której jest uzależniony wzrost uposażenia zasadniczego. Zarzucają oni, że powołując się na przepisy tego rozporządzenia organ przeniósł funkcjonariuszy na niższe stanowiska służbowe od zajmowanych dotychczas, błędnie interpretując dyspozycję normy prawnej wynikającej z treści art. 32 ust. 1 ustawy o Policji. Uniknął tym samym konieczności zastosowania się do rygorów związanych z możliwością przeniesienia policjanta na niższe stanowisko służbowe (w trybie art. 38 ust. 2 pkt 4 ustawy o Policji). Po zapoznaniu się z treścią niektórych wydanych decyzji oraz wyroków sądów administracyjnych zauważyć należy, iż w tego typu sprawach organy I i II instancji nie uwzględniły ocen prawnych oraz wskazań co do dalszego postępowania, wyrażonych we wcześniejszych orzeczeniach sądów administracyjnych, a tym samym naruszyły normę prawną wynikającą z treści art. 153 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie przedstawionego problemu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (18.08.2010 r.) wyjaśnił, że Komendant Główny Policji był jedynie wykonawcą zmienionych przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 lutego 2008 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad otrzymywania i wysokości uposażenia zasadniczego policjantów, dodatków do uposażenia oraz ustalania wysługi lat, od której jest uzależniony wzrost uposażenia zasadniczego. Opisywana sytuacja ma charakter całkowicie odmienny od przesłanek zawartych w art. 38 ustawy o Policji, który znajduje zastosowanie jedynie do sytuacji, gdy policjant, ze ściśle określonych powodów, przenoszony jest na niższe stanowisko. W przypadkach zdecydowanej większości policjantów, których sytuacji dotyczyło wystąpienie, Wojewódzki Sąd Administracyjny zajął odmienne stanowisko i zobowiązał organ do wykazania, że poprzednie i nowe stanowiska służbowe są stanowiskami równorzędnymi. Ponownie rozpatrując sprawę, Komendant Główny Policji uwzględnił wytyczne Sądu. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podzielił argumentację zawartą w uzasadnieniach decyzji Komendanta Głównego Policji, utrzymując je w mocy. W związku z kolejnymi wyrokami Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, wskazującymi jednoznacznie, że w ocenie Sądu mamy do czynienia z niższymi stanowiskami służbowymi, Komendant Główny Policji rozpoczął sukcesywne wydawanie rozkazów personalnych o przeniesieniu na niższe stanowisko służbowe w trybie art. 38 ust. 2 pkt 4 ustawy o Policji.

17. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Infrastruktury (RPO-646231-V/10) z dnia 23 lipca 2010 r. – w sprawie zasad ustalania powierzchni użytkowej lokali.

Na tle skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz analizy treści przepisów odnoszących się do zasad ustalenia powierzchni użytkowej lokali, pojawił się problem kolizji norm zawartych w art. 42 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych oraz § 63 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków. W obowiązującym stanie prawnym zachodzi sytuacja, w której z jednej strony w oparciu o art. 42 ust. 6 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych spółdzielnia wybiera metodę ustalenia powierzchni użytkowej lokalu i określa powierzchnię lokali w uchwale określającej przedmiot odrębnej własności lokali, która następnie stanowi podstawę zawarcia umów ustanawiających i przenoszących odrębną własność lokali w formie aktu notarialnego, z drugiej zaś strony, przepis § 63 rozporządzenia w sprawie ewidencji gruntów i budynków niweczy swobodę pozostawioną spółdzielniom w tym zakresie. Zasada przyjęta dla obliczenia powierzchni użytkowej lokalu ma wpływ na prawa i obowiązki o charakterze prywatnoprawnym i publicznym. W zależności od przyjętego sposobu obmiaru, ustalenie powierzchni lokalu może prowadzić do różnych wyników. Z licznymi skargami spotyka się np. sposób obliczania powierzchni lokalu z uwzględnieniem tynków, stosowany przez niektórych deweloperów. Właściwe byłoby zatem wprowadzenie powszechnie obowiązującej definicji powierzchni użytkowej, co pozwoliłoby na ustalenie jednolitej zasady obmiaru powierzchni użytkowej lokali będących przedmiotem wyodrębniania i sprzedaży. Zachodzi też konieczność wyeliminowania powołanego przepisu rozporządzenia, który wykraczając poza upoważnienie ustawowe reguluje zasadę ustalenia powierzchni użytkowej lokalu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (03.08.2010 r.) nie podzielił opinii o potrzebie zainicjowania działań w celu wprowadzenia jednolitej i powszechnie obowiązującej definicji powierzchni użytkowej lokalu, bowiem wiązałyby się to z poważnymi kosztami uaktualnienia posiadanych danych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (26.08.2010 r.) poinformował, że § 63 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków, nie budzi wątpliwości co do prawidłowości i zasadności jego konstrukcji. Aktualnie w Głównym Urzędzie Geodezji i Kartografii prowadzone są prace legislacyjne dotyczące małej nowelizacji ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne oraz prace nad nową ustawą z zakresu geodezji i kartografii, co oznacza konieczność opracowania nowych aktów wykonawczych, w tym rozporządzenia w sprawie ewidencji gruntów i budynków. Jednakże zmiana § 63 ust. 3 ww. rozporządzenia nie rozwiąże zasygnalizowanego problemu. Właściwe uregulowanie omawianego zagadnienia (wykraczające poza kwestię definicji) będzie wymagało współpracy ministrów właściwych do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, sprawiedliwości oraz administracji publicznej, przy współdziałaniu Głównego Geodety Kraju. W związku z powyższym, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji podejmie stosowne działania zmierzające do

zorganizowania spotkania przedstawicieli zainteresowanych organów w celu omówienia przedmiotowej kwestii.

18. Ministra Infrastruktury (RPO-643846-V/10) z dnia 28 lipca 2010 r. – w sprawie możliwości skutecznego monitorowania przez Ministra Infrastruktury działalności spółdzielni mieszkaniowych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa wiele skarg dotyczących działalności spółdzielni mieszkaniowych, których częstym wątkiem są uprawnienia przysługujące ministrowi do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej wobec spółdzielni mieszkaniowych. Skarżący mają zastrzeżenia co do realnej możliwości oddziaływania ministra na spółdzielnie mieszkaniowe. Obowiązek dokonywania lustracji spółdzielni wynika z art. 91 Prawa spółdzielczego. Niezależnie od badań lustracyjnych, przeprowadzanych z inicjatywy spółdzielni, ustawodawca przewidział, że obok Krajowej Rady Spółdzielczej i związków rewizyjnych - także organ administracji rządowej (minister) jest uprawniony do zarządzenia lustracji w przypadku ustalenia, że dana spółdzielnia dopuściła się naruszenia prawa. Sankcją za niepoddanie spółdzielni lustracji jest odpowiedzialność karna organów spółdzielni. Taka sama odpowiedzialność grozi osobom, które nie udzielają lub udzielają niezgodnych ze stanem faktycznym wyjaśnień lustratorowi, nie dopuszczając go do pełnienia obowiązków lub nie przedkładają stosownych dokumentów. Ustawodawca nie przewidział natomiast żadnych szczególnych sankcji w przypadku nieudzielenia odpowiedzi na zapytania ministra w trybie art. 93a § 1 Prawa spółdzielczego, czy też bezskutecznego upływu terminu na realizację wniosków polustracyjnych (art. 93a § 5 Prawa spółdzielczego). Wobec powyższego Rzecznik zwraca się o przedstawienie stanowiska w zakresie przydatności tak ukształtowanej instytucji monitorowania działalności spółdzielni mieszkaniowych przez ministra do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (31.08.2010 r.) podzielił opinię Rzecznika, iż art. 93a ustawy Prawo spółdzielcze, nakładając na ministra prawo kontroli działalności spółdzielni mieszkaniowych i dokonywania oceny zgodności z prawem i gospodarności ich działalności, jednocześnie poprzez zawężone zapisy ustawowe, znacząco ogranicza realne możliwości sprawowania takiej kontroli. Odnosząc się do wątpliwości Rzecznika co do zasadności utrzymania instytucji przewidzianej w art. 93a ustawy Prawo spółdzielcze poinformował, że liczba wpływających wystąpień członków spółdzielni o interwencje ministra oraz efekty działań przeprowadzonych w trybie ww. przepisu zdecydowanie wskazują na zasadność i konieczność utrzymania tego typu kontroli nad spółdzielniami mieszkaniowymi. Z dotychczasowych doświadczeń wynika bowiem, że żądanie przez ministra od spółdzielni informacji w zakresie zgłoszonych zarzutów i realizacji obowiązku lustracyjnego było dla znacznej liczby spółdzielni impulsem by wyprzedzająco poddać się lustracji, w celu ewentualnego uniknięcia lustracji zarządzonej przez ministra w trybie art. 93a ustawy Prawo spółdzielcze. Jednocześnie stwierdził, że problematyka podniesiona w wystąpieniu Rzecznika będzie także

przedmiotem prac powołanego przez Prezesa Rady Ministrów, Zarządzeniem Nr 45 z dnia 30 czerwca 2010 r., Międzyresortowego Zespołu do spraw opracowania założeń projektu ustawy - Prawo spółdzielcze. Prace Zespołu będą dobrą okazją do wypracowania stanowiska odnośnie właściwych, skuteczniejszych uregulowań w zakresie kontroli działalności spółdzielni.

19. Ministra Sprawiedliwości (RPO-651625-II/10) z dnia 28 lipca 2010 r. – w sprawie wyegzekwowania od oskarżonego obowiązku poddania się badaniom poprzez zastosowanie wobec niego środków przymusu bezpośredniego.

Na tle badanych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich spraw ujawnił się ogólny problem dotyczący możliwości wyegzekwowania od oskarżonego obowiązku poddania się badaniom poprzez zastosowanie wobec niego środków przymusu bezpośredniego. Z art. 74 § 2 k.p.k. wynika, że oskarżony jest obowiązany poddać się oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom nie połączonym z naruszeniem integralności ciała. W myśl § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie poddania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanej, organ postępowania zapewnia w czasie badania oraz wykonywania czynności asystę, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia badania lub wykonania czynności, gdy zachodzi potrzeba zastosowania wobec osoby przymusu bezpośredniego, albo na wniosek przeprowadzającego badanie lub wykonującego czynność. Rozporządzenie zostało wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 74 § 4 k.p.k. Tymczasem żaden przepis k.p.k. nie reguluje zagadnienia zastosowania wobec oskarżonego (podejrzanego) środków przymusu bezpośredniego w przypadku odmowy wykonania omawianego obowiązku. W ocenie Rzecznika, przepis rozporządzenia został wydany z przekroczeniem upoważnienia ustawowego. Jest on również niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, który przewiduje, iż rozporządzenia są wydawane w celu wykonania ustawy. Kwestionowany przepis jest niezgodny także z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż reguluje materię zastrzeżoną wyłącznie dla ustawy, tj. materię zasad i trybu ograniczenia wolności i nietykalności osobistej. Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w tej sprawie i ewentualne podjęcie działań w celu dostosowania obecnego stanu prawnego do standardów konstytucyjnych.

20. Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (RPO-572441-I/07) z dnia 28 lipca 2010 r. – w sprawie głosowania w wyborach przez pełnomocnika.

Tegoroczne wybory Prezydenta RP były pierwszymi wyborami, w których część wyborców mogła ustanowić pełnomocnika do głosowania. Zgodnie z art. 49a ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta RP, osobami upoważnionymi do sporządzenia aktu pełnomocnictwa są wyborcy posiadający orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osoby, które najpóźniej w dniu głosowania ukończyły 75 lat. Z obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 5 lipca 2010 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP wynika, że z możliwości takiej skorzystało 11 613 osób. Doświadczenia tegorocznych

wyborów mogą się okazać niezwykle istotne dla dalszego rozwoju polskiego prawa wyborczego. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie opinii Państwowej Komisji Wyborczej na temat funkcjonowania instytucji pełnomocnika w praktyce, w tym informacji o najczęściej zgłaszanych problemach. Prosi także o ustosunkowanie się do problemu, sygnalizowanego w skargach do Rzecznika, braku możliwości uzyskania przez pełnomocnika zaświadczenia o prawie do głosowania poza miejscem zamieszkania (art. 33 ustawy o wyborze Prezydenta RP).

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (02.08.2010 r.) poinformował, że wprowadzona w 2010 roku do polskiego prawa wyborczego instytucja głosowania przez pełnomocnika, pierwszy raz zastosowana w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, generalnie - od strony regulacji prawnej - spełniła swoją rolę. Nieliczne przypadki wątpliwości, czy sugestii, zgłaszane przez osoby zainteresowane dotyczyły m.in. terminu złożenia wniosku o sporządzenie aktu pełnomocnictwa. Państwowa Komisja Wyborcza nie widzi możliwości dokonania zmian w tym zakresie. Organy wykonawcze gmin muszą mieć czas na weryfikację wniosku, przygotowanie aktu pełnomocnictwa i złożenie wizyty u wyborcy w celu udzielenia pełnomocnictwa. Wyborcy zgłaszali także uwagi dotyczące braku możliwości udzielenia pełnomocnictwa do głosowania, chociaż ich stan zdrowia krótkotrwale uniemożliwia im poruszanie się (np. po pobycie w szpitalu, czy ciężkiej chorobie), w tym udział w wyborach. Postulowano też zniesienie wymogu posiadania orzeczenia o niepełnosprawności, aby móc ustanowić pełnomocnika. Państwowa Komisja Wyborcza zauważa, iż decyzje w tej sprawie powinny być podejmowane po pewnym czasie wdrożenia instytucji głosowania przez pełnomocnika.

21. Ministra Finansów (RPO-647252-IX/10) z dnia 29 lipca 2010 r. – w sprawie świadczenia socjalnego dla funkcjonariuszy Służby Celnej w postaci przejazdu pociągiem interREGIO na koszt urzędu.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga funkcjonariusza celnego dotycząca świadczenia socjalnego w postaci przejazdu raz w roku pociągiem na koszt urzędu. Zastrzeżenia skarżącego budzi to, że świadczenie powyższe przysługuje wyłącznie wówczas, gdy przejazd odbywa się pociągami interREGIO. Stosownie do § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin, funkcjonariuszowi celnemu i członkom rodziny funkcjonariusza przysługuje, na jego wniosek, raz w roku kalendarzowym świadczenie w postaci przejazdu w klasie drugiej pociągu interREGIO na koszt urzędu, w którym funkcjonariusz pełni służbę, do jednej z wybranych przez siebie miejscowości i z powrotem. W razie niewykorzystania tego świadczenia, funkcjonariuszowi i członkom rodziny funkcjonariusza przysługuje świadczenie w postaci zryczałtowanego równoważnika pieniężnego. Rozporządzenie zostało wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 135 ust. 2 ustawy o Służbie Celnej. Zgodnie z treścią tego upoważnienia Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, podmioty uprawnione do wypłaty świadczeń socjalnych,

rodzaj i zakres tych świadczeń, sposób obliczania i ich wysokość, terminy rozliczeń oraz wypłaty, uwzględniając prawidłowość wypłacanych świadczeń oraz warunki korzystania z tych świadczeń. Upoważnienie w tej części, w której odwołuje się do warunków korzystania ze świadczeń nie może być odczytywane w ten sposób, iż uprawnia ono do wskazania konkretnego przewoźnika. Prawodawca powinien przez wzgląd na zasadę równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP) w sposób równy traktować wszystkie podmioty gospodarcze świadczące kolejowe usługi w zakresie przewozów pasażerskich. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (16.08.2010 r.) poinformował, że z uwagi na wątpliwości interpretacyjne dotyczące przepisu § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin, podjęte zostaną prace legislacyjne zmierzające do jego zmiany. W celu wypłaty tego świadczenia na jednakowych zasadach w całej Służbie Celnej, wszystkie izby celne otrzymały stanowisko Ministerstwa Finansów, zgodnie z którym przyjęcie interpretacji, że funkcjonariuszowi przysługuje prawo do wypłaty świadczenia określonego w § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia wyłącznie w sytuacji przedłożenia biletów za przejazd w klasie drugiej pociągu interREGIO, a w przypadku braku takich biletów przysługuje świadczenie określone w § 3 ust 2 rozporządzenia, prowadziłyby do rażąco niesprawiedliwych konsekwencji. W uzasadnieniu wskazano, że skoro na rynku działa dwóch przewoźników świadczących identyczną usługę, ale np. na różnym terenie, to wypłacane świadczenie będzie kalkulowane według stawek przyjętych dla połączeń interREGIO, a nie zwracane wyłącznie na podstawie biletów dla tych połączeń.

22. Ministra Sprawiedliwości (RPO-631799-VII/09) z dnia 30 lipca 2010 r. - w sprawie praktyki przenoszenia nieletnich z placówek resocjalizacyjno - rewalidacyjnych do zakładów poprawczych resocjalizacyjnych zamkniętych.

W toku badania sprawy indywidualnej dotyczącej przeniesienia nieletniego z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim z zakładu poprawczego resocjalizacyjno – rewalidacyjnego do zakładu poprawczego resocjalizacyjnego zamkniętego, Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał wyjaśnienia m.in. Ministerstwa Sprawiedliwości, iż w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich brak jest przepisu zakazującego przenoszenia nieletnich pomiędzy wskazanymi rodzajami placówek. Zapewniono także, iż w przypadku skierowania do zakładu poprawczego konkretnego rodzaju nieletniego z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, metody wychowania i nauczania są indywidualnie dostosowane do jego potrzeb. Rzecznik nie zgadza się z powyższym stanowiskiem i uważa, że skoro w § 6 rozporządzenia nie wymieniono – obok zakładów resocjalizacyjnych półotwartych i otwartych - zakładów poprawczych rodzaju resocjalizacyjno - rewalidacyjnego, to uznać należy, że wolą prawodawcy było niedopuszczenie do przenoszenia nieletnich pomiędzy tymi rodzajami zakładów poprawczych. Trudno też zgodzić się z twierdzeniem, iż zakłady poprawcze rodzaju

resocjalizacyjnego są w tym samym stopniu przygotowane do pracy z młodzieżą upośledzoną umysłowo, co zakłady poprawcze resocjalizacyjno – rewalidacyjne. Indywidualne traktowanie najczęściej sprowadzać się będzie do stawiania zaniżonych wymagań w stosunku do nieletniego upośledzonego umysłowo, a nie do objęcia go oddziaływaniami, które w najlepszy możliwy sposób wpłyną na proces jego społecznej readaptacji i resocjalizacji. Rzecznik zwraca się z wnioskiem o spowodowanie zmiany opisanej praktyki.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (11.08.2010 r.) poinformował, że działania podjęte w sprawie przeniesienia nieletniego do innego zakładu poprawczego, opisanej w wystąpieniu Rzecznika, były uzasadnione trudną sytuacją wychowawczą w placówce, powodowaną przez nieletniego. Jednocześnie zapewnił, że przypadki przenoszenia nieletnich z zakładów resocjalizacyjno-rewalidacyjnych do zakładu zamkniętego nie stanowią utrwalonej praktyki Ministerstwa Sprawiedliwości. Najczęściej bowiem dochodzi do sytuacji, że różnorodne działania wychowawcze podjęte wobec nieletnich przejawiających tendencje ucieczkowe przynoszą skutek w postaci przyjęcia oferty resocjalizacyjnej danego zakładu. Natomiast przy przyjęciu interpretacji przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich w ten sposób, że przeniesienia między zakładami poprawczymi, regulowane przepisem § 36 rozporządzenia, ograniczone są przeznaczeniem tych zakładów, można wysnuć wniosek, że mimo wystąpienia w konkretnym przypadku względów natury wychowawczej lub organizacyjnej, nie będzie możliwe przeniesienie z zakładu typu rewalidacyjnego (lub terapeutycznego) do zakładu zamkniętego, przynajmniej do czasu wyraźnej zmiany przepisu § 6 rozporządzenia.

23. Ministra Sprawiedliwości (RPO-651115-I/10) z dnia 2 sierpnia 2010 r. – w sprawie nieodpowiednich warunków na egzaminie adwokackim i radcowskim.

Z artykułu pt. *Zakończyły się egzaminy adwokackie i radcowskie*, zamieszczonego w „Dzienniku Gazecie Prawnej” z dnia 5 lipca 2010 r. wynika, że w trakcie organizowanych po raz drugi przez Ministerstwo Sprawiedliwości egzaminów nie zdołano zapewnić osobom zdającym w pełni należytych warunków. Zdający pisali egzamin ręcznie, co stanowiło istotne utrudnienie. Ze strony samorządu adwokackiego sformułowane zostały zastrzeżenia dotyczące braku części ustnej egzaminu. Wyłącznie pisemna jego forma nie pozwala bowiem na zweryfikowanie wiedzy uzyskanej na zajęciach z technik przemawiania, bądź konstrukcji wypowiedzi. Od osób składających egzamin radcowski dochodzą z kolei sygnały o błędzie, który znajdował się w kazusie z prawa cywilnego. Do Rzecznika docierają także sygnały, iż oprócz niedostatecznej liczby komputerów zaopatrzonych w system informacji prawnej „LEX” i limitowanego czasu korzystania z nich, niewystarczająca była również liczba drukarek. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ustosunkowanie się do wskazanych kwestii oraz poinformowanie o zajętym stanowisku, w tym o planowanych przez Ministerstwo działaniach zmierzających do

polepszenia warunków egzaminacyjnych w trakcie przeprowadzania kolejnych egzaminów.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.09.2010 r.) zapewnił w odpowiedzi, że egzaminy adwokacki i radcowski w 2010 r. przeprowadzone zostały zgodnie z obowiązującymi przepisami, a także zapewniono zdającym należyte warunki ich zdawania. Jednocześnie poinformował, iż mając na uwadze doświadczenie z dotychczasowych egzaminów, po przeprowadzeniu konsultacji z przedstawicielami samorządów, Minister Sprawiedliwości podjął decyzję, że w 2011 r. zarówno egzamin adwokacki, jak i radcowski, odbędą się z wykorzystaniem komputerów osobistych. Jednak wprowadzenie takiego rozwiązania wymagać będzie odpowiedniego przygotowania w zakresie organizacji egzaminu i zmiany obowiązujących regulacji prawnych, co jest przedmiotem stosownych prac.

24. Przewodniczącego Komisji Infrastruktury Sejmu RP (RPO-564712-I/07) z dnia 4 sierpnia 2010 r. – w sprawie przedłużających się prac nad nowelizacją ustawy Prawo lotnicze, mających na celu dostosowanie prawa polskiego do wymogów europejskich w zakresie praw osób niepełnosprawnych oraz praw osób starszych podróżujących drogą lotniczą.

Rzecznik Praw Obywatelskich od ponad trzech lat prowadzi korespondencję z Urzędem Lotnictwa Cywilnego dotyczącą konieczności stosowania w Polsce rozporządzenia (WE) Nr 1107/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie praw osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej podróżujących drogą lotniczą. Z udzielonych przez Urząd Lotnictwa Cywilnego informacji wynika, że ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze nadal nie została znowelizowana pod kątem umożliwienia Prezesowi tego Urzędu sprawowania efektywnego nadzoru nad implementacją ww. rozporządzenia. Tymczasem dostosowanie przepisów ustawy Prawo lotnicze do wymogów prawa unijnego jest niezwykle istotne z punktu widzenia ochrony praw osób niepełnosprawnych i starszych. Brak omawianej nowelizacji w zakresie uprawnień Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego sprawia zaś, iż prawa tych osób nie są chronione w stopniu, w jakim wymaga tego standard europejski. Wobec powyższego Rzecznik zwraca się z prośbą o poinformowanie o stanie prac legislacyjnych nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo lotnicze.

25. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia (RPO-646583-I/10) z dnia 5 sierpnia 2010 r. – w sprawie braku możliwości podejmowania przez obywateli polskich na niektórych uczelniach w Polsce odpłatnych studiów medycznych w języku angielskim.

W wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 20 maja 2010 r. do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego podniesiony został problem braku możliwości podejmowania przez obywateli polskich odpłatnych studiów medycznych w języku angielskim na niektórych uczelniach w Polsce, co - w ocenie Rzecznika - stanowi przejaw sprzecznej z art. 32 ust. 2 Konstytucji RP dyskryminacji ze względu na

przynależność państwową. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przedstawiając tę sprawę w piśmie z dnia 31 maja 2010 r. skierowanym do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia, podzielił stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich wyrażając pogląd, że przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym nie dają podstaw do warunkowania możliwości ubiegania się o przyjęcie na studia w języku angielskim od posiadania obywatelstwa innego niż polskie. Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz o podjęcie odpowiednich czynności w ramach nadzoru nad zgodnością działań uczelni medycznych z przepisami prawa.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (16.08.2010 r.) poinformował, że Minister Zdrowia podziela zdanie Rzecznika Praw Obywatelskich w przedmiotowej sprawie. Po zbadaniu sprawy niemożności podejmowania odpłatnych studiów medycznych prowadzonych w języku angielskim na niektórych uczelniach medycznych przez obywateli polskich, rektorzy podległych resortowi zdrowia uczelni zostali poinformowani o niezgodności takiego działania z przepisami prawa oraz zostali poproszeni o usunięcie tego rodzaju zapisów z przepisów wewnętrznych regulujących zasady rekrutacji.

26. Ministra Infrastruktury (RPO-648278-X/10) z dnia 5 sierpnia 2010 r. – w sprawie potrzeby wyeliminowania podwójnej karalności kierowców, którzy nie dopełnili obowiązku uiszczenia opłaty za parkowanie pojazdu samochodowego w strefie płatnego parkowania.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo obywatela, w którym skarży się, że został dwa razy ukarany za to samo zachowanie tj. zaparkowanie pojazdu samochodowego w strefie płatnego parkowania bez uiszczenia należnej opłaty za parkowanie. Zarząd drogi obciążył skarżącego opłatą dodatkową z tytułu nieuiszczenia opłaty za parkowanie, natomiast straż miejska nałożyła na niego grzywnę za popełnienie wykroczenia drogowego oraz unieruchomiła jego pojazd za pomocą urządzenia do blokowania kół. W ocenie Rzecznika stan prawny, który dopuszcza kumulację odpowiedzialności administracyjnej i odpowiedzialności za wykroczenia jest niezgodny z zasadą państwa prawnego, wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. Kumulowanie odpowiedzialności administracyjnej i odpowiedzialności wykroczeniowej za niezastosowanie się do obowiązku uiszczenia opłaty za parkowanie prowadzi do nieproporcjonalnego karania obywateli, a ponadto jest wyrazem nadmiernego fiskalizmu. Działanie takie jest także niezgodne z międzynarodowymi standardami dotyczącymi zakresu stosowania kar administracyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do zmiany postanowień § 58 ust. 4 rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych i pozbawienia znaku D-44 „strefa parkowania” funkcji zakazującej, w celu doprowadzenia do wyeliminowania podwójnej karalności kierowców, którzy nie dopełnili obowiązku

uiszczenia opłaty za parkowanie pojazdu samochodowego w strefie płatnego parkowania.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (07.09.2010 r.) poinformował, że organy uprawnione do kontroli ruchu drogowego mogą nakładać kary za postój w strefie płatnego parkowania oznakowanej znakami D-44 bez uiszczenia opłaty. Możliwość taka wynika z art. 92 § 1 Kodeksu wykroczeń, zgodnie z którym osoba nie stosująca się do znaku lub sygnału drogowego albo do sygnału lub polecenia osoby uprawnionej do kierowania ruchem lub do kontroli ruchu drogowego, podlega karze grzywny albo karze nagany. W ocenie Ministra Infrastruktury, wnioskowana przez Rzecznika zmiana treści § 58 ust. 4 rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych, polegająca na usunięciu funkcji zakazującej, nie wyeliminuje możliwości nakładania kar za opisane wyżej wykroczenie przez organy uprawnione do kontroli ruchu drogowego. Ze względu na złożony charakter sprawy, Minister Infrastruktury zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o odniesienie się do zgłoszonego problemu. Rzecznik zostanie poinformowany o wypracowaniu ostatecznego stanowiska.

27. Ministra Sprawiedliwości (RPO-553258-II/07) z dnia 6 sierpnia 2010 r. – w sprawie uregulowań prawnych przewidujących związać wymiar kary orzeczonej przez sąd państwa wydania europejskiego nakazu aresztowania, nawet jeśli kara przekracza ustawowe zagrożenie określone w polskim porządku prawnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu, iż w praktyce związanej ze stosowaniem europejskiego nakazu aresztowania (ENA) pojawiła się wątpliwość, czy w przypadku zwrotnego przekazania do Polski osoby skazanej w państwie wydania europejskiego nakazu aresztowania, polski sąd związany jest wysokością kary orzeczonej za granicą, nawet jeśli kara ta przekracza ustawowe zagrożenie przewidziane w polskim Kodeksie karnym. W doktrynie prawa karnego przeważa pogląd o związaniu sądu polskiego w takiej sytuacji wymiarem kary orzeczonej przez sąd państwa wydania ENA. Implementacja instytucji ENA do polskiego porządku krajowego nastąpiła wskutek podjęcia w dniu 13 czerwca 2002 r. przez Radę UE decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi. Wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego odmiennej procedury wykonania kary wobec osoby skazanej i przekazanej w trybie ENA, określonej w art. 607s § 4 i art. 607t § 2 k.p.k. (tj. wykonywania kary w dalszym ciągu) od tej określonej w art. 611c § 2 k.p.k. w związku z art. 114 § 4 k.k. (tj. przekształcania skazania na gruncie prawa krajowego) nie było podyktowane postanowieniami wspomnianej decyzji ramowej, która nie zawiera nakazu związania państwa, w którym odbywa karę skazany w trybie ENA, wysokością orzeczonej kary przez inne państwo członkowskie UE. Rzecznik zwraca się o rozważenie podjęcia zmian art. 607s § 4 i art. 607t § 2 k.p.k. w zakresie możliwości dostosowania przez sąd krajowy kary przyjętej do wykonania w trybie ENA do zagrożenia ustawowego przewidzianego w polskim Kodeksie karnym.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (03.09.2010 r.) w pełni podzielił argumenty zawarte w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowany został projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, mający umożliwić polskiemu sądowi uwzględnienie w postępowaniu karnym orzeczeń skazujących wydanych w państwach UE w związku z popełnieniem przez sprawcę przestępstwa. Zgodnie z projektowanymi zmianami art. 607s § 4 k.p.k., sąd polski, orzekający w kwestii uznania i wykonania ENA, nie byłby bezwzględnie związany wymiarem kary orzeczonej przez sąd zagraniczny. W wypadkach, w których wymierzona kara zagraniczna przekraczałaby ustawowy pułap odpowiedzialności za określony czyn, przewidziany w polskiej ustawie karnej, sąd polski obligatoryjnie adaptowałby tę karę, poprzez określenie jej wymiaru w granicach prawa polskiego i z uwzględnieniem całokształtu polskich unormowań materialnoprawnych. Projekt nie przewiduje zmiany art. 607t § 2 k.p.k. Przepis ten w zakresie dostosowania wymiaru orzeczonej kary zawiera odwołanie do treści art. 607s § 3-5 k.p.k., a tym samym wystarczająca będzie postulowana przez Rzecznika zmiana art. 607s § 4 k.p.k.

28. Ministra Zdrowia (RPO-652100-X/10) z dnia 6 sierpnia 2010 r. – w sprawie problemów aptekarzy związanych z wysyłkową sprzedażą produktów leczniczych, w przypadku odstąpienia od umowy przez kupującego.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi, w których prowadzący apteki ogólnodostępne zgłaszają zastrzeżenia do przepisów § 3 ust. 8 oraz § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 marca 2008 r. w sprawie warunków wysyłkowej sprzedaży produktów leczniczych wydawanych bez przepisu lekarza. Zdaniem skarżących, powołane przepisy są sprzeczne z aktami wyższego rzędu oraz w zakresie, w jakim nakazują konieczność zniszczenia produktu leczniczego zwróconego do apteki w przypadku odstąpienia od umowy przez kupującego, powodują ponoszenie wysokich kosztów przez podmiot prowadzący aptekę (tj. kosztów zakupu produktu i jego utylizacji, bez możliwości dalszej sprzedaży produktu leczniczego, pomimo że apteka nie ponosi odpowiedzialności za przyczyny zwrotu produktu). Po analizie obowiązujących w tej materii przepisów prawa, skarżącym trudno odmówić racji. Przepis § 3 ust. 8 powołanego rozporządzenia, zakładający możliwość odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od dnia dostawy produktu leczniczego, bez ponoszenia kosztów innych niż bezpośrednie koszty zwrotu, pozostaje w kolizji z art. 96 ust. 5 ustawy - Prawo farmaceutyczne, w świetle którego, produkty lecznicze i wyroby medyczne wydane z apteki nie podlegają zwrotowi, z wyjątkiem produktu lub wyrobu zwracanego aptece z powodu wady jakościowej lub niewłaściwego ich wydania. Wątpliwości budzi również § 8 ust. 1 rozporządzenia, zakładający, że w przypadku zwrotu przez odbiorcę produktu leczniczego, apteka (punkt apteczny) zapewnia unieszkodliwienie zwróconego produktu. Rzecznik zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości zmiany kwestionowanych przepisów rozporządzenia.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (20.09.2010 r.) nie zgodził się z argumentami przedstawionymi w wystąpieniu Rzecznika i poinformował, że w ocenie

Ministerstwa Zdrowia nie ma podstaw do zmiany kwestionowanych przepisów § 3 ust. 8 oraz § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 marca 2008 r. w sprawie warunków wysyłkowej sprzedaży produktów leczniczych wydawanych bez przepisu lekarza. Podkreślił także, iż przedmiotowe rozporządzenie zostało opracowane pod kątem jak najlepszego zapewnienia odpowiedniej jakości produktów leczniczych oraz bezpieczeństwa obrotu tymi produktami.

29. Ministra Sprawiedliwości (RPO-601904-VII/10) z dnia 6 sierpnia 2010 r. – w sprawie odmawiania zgody na udział osoby pozbawionej wolności w pogrzebie swoich rodziców.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się osadzony ze skargą na nieudzielenie przez sędziego penitencjarnego zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej i udział w uroczystości pogrzebowej ojca. W ocenie Rzecznika nie było podstaw prawnych do odmowy osadzonemu zezwolenia na udział w pogrzebie, z powodu niewpłynięcia do sądu oryginału wymaganych w sprawie dokumentów. Opisana praktyka budzi zaniepokojenie. Nieudzielenie - bez istotnego uzasadnienia - zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej w takim przypadku winno być traktowane jako pogwałcenie zasady poszanowania godności ludzkiej skazanego. Rzecznik przypomniał, iż orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach: Płoski przeciwko Polsce (wyrok z dnia 12 listopada 2002 r., skarga nr 26761/95) oraz Czarnowski przeciwko Polsce (wyrok z dnia 20 stycznia 2009 r., skarga nr 28586/03) dotyczących odmowy udzielenia przepustki w celu wzięcia udziału w pogrzebie rodziców, w sposób jednoznaczny wskazuje, iż takie sytuacje stanowią ingerencję w prawo osadzonego do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał uznaje, że pozwane Państwo mogłoby odmówić zgody na uczestniczenie skazanego w pogrzebie swoich rodziców tylko w sytuacji, w której zaistniałyby istotne powody i nie byłoby alternatywnego rozwiązania, takiego jak eskorta funkcjonariuszy Policji lub Służby Więziennej. W sprawie Czarnowski przeciwko Polsce dodatkową opinię wydała Helsińska Fundacja Praw Człowieka, która stoi na stanowisku, że więzień nie powinien być zobowiązany do przedstawienia aktu zgonu. W obu sprawach Trybunał uznał, że miało miejsce naruszenie art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.09.2010 r.) poinformował, że złożenie wniosku przez skazanego o udzielenie mu zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego w trybie art. 141a § 1 k.k.w. samo w sobie nie stanowi - i nie może stanowić - podstawy do pozytywnej decyzji organu rozpoznającego taki wniosek. Ustalenie, czy faktycznie zaistniała okoliczność „wypadku szczególnie ważnego dla skazanego”, jest pozostawione do oceny organu uprawnionego do wydania zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego. W sprawie indywidualnej opisanej w wystąpieniu Rzecznika, zarządzenie sędziego penitencjarnego zostało utrzymane w mocy postanowieniem sądu. Również analiza orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prowadzi do konstatacji, że

nie zawsze odmowa udzielenia przepustki w celu uczestniczenia w pogrzebie krewnego zostaje przez Trybunał oceniana jako naruszenie art. 8 Konwencji. W wyrokach wskazanych w wystąpieniu Rzecznika, Trybunał przypomniał, że art. 8 Konwencji nie gwarantuje osobie pozbawionej wolności bezwarunkowego prawa do uzyskania przepustki, w celu uczestniczenia w pogrzebie krewnych i podkreślił, że to do organów krajowych należy dokonanie oceny każdego wniosku co do meritum.

30. Ministra Sprawiedliwości (RPO-513323-II/05) z dnia 9 sierpnia 2010 r. – w sprawie braku wystarczających gwarancji ustawowych dotyczących prawa pokrzywdzonego do pełnej informacji procesowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu zróżnicowanie sytuacji podejrzanego i pokrzywdzonego w zakresie ustawowych gwarancji informowania przez organy ścigania o uprawnieniach i obowiązkach. Mimo, iż w postępowaniu przygotowawczym pokrzywdzony i podejrzany są stronami, tylko podejrzany ma zagwarantowane generalne prawo do uzyskania przed pierwszym przesłuchaniem pełnej informacji o uprawnieniach i obowiązkach (art. 300 k.p.k.). Wprawdzie na organy postępowania nałożony jest obowiązek udzielenia pouczenia pokrzywdzonemu w konkretnej sytuacji procesowej, jednak nie zaspokaja to niedosytu ustawowej gwarancji w zakresie pełnej informacji procesowej dla pokrzywdzonego. Obowiązek wręczenia formularza pt. „Pouczenie pokrzywdzonego o podstawowych uprawnieniach i obowiązkach” i odebrania oświadczenia pokrzywdzonego, iż zapoznał się z jego treścią, jest wciąż mylnie traktowany jako spełnienie obowiązku prawidłowego pouczenia pokrzywdzonego o przysługujących mu uprawnieniach. Ze względu na sposób pouczenia, pokrzywdzeni często pozostają bierni i bezradni w procesie karnym, o czym świadczą wnioski napływające do Rzecznika. Zgodnie z wytycznymi Prokuratora Generalnego z dnia 20 lutego 2009 r. w sprawie działań na rzecz pokrzywdzonego, niezależnie od pisemnego pouczenia o uprawnieniach, wszyscy pokrzywdzeni powinni otrzymywać dodatkowe ustne informacje; w praktyce nie jest to jednak regułą. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o rozważenie podjęcia inicjatywy zmierzającej do nowelizacji art. 300 k.p.k. w celu nałożenia na organy postępowania przygotowawczego obowiązku pouczenia pokrzywdzonego o jego uprawnieniach, obejmującego pełne i zrozumiałe dla niego informacje. Prosi także o rozważenie zmiany treści obowiązujących pouczeń tak, aby były wyczerpujące i zrozumiałe dla przeciętnego odbiorcy.

31. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-650538-I/10) z dnia 11 sierpnia 2010r. – w sprawie sytuacji prawnej osób głuchoniewidomych w Polsce.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagą zapoznała się z sytuacją prawną osób głuchoniewidomych w Polsce. Obowiązujące przepisy, tj. rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, nie uwzględniają głuchoślepoty jako unikalnej i specyficznej niepełnosprawności, zrównując ją z jednoczesnym występowaniem dwóch odrębnych niepełnosprawności. W konsekwencji, zgodnie z §

32 przywołanego rozporządzenia, w orzeczeniach o niepełnosprawności wpisywany jest jeden kod - uszkodzenia dominującego (dysfunkcja wzroku albo słuchu), albo dwa kody (głuchota i ślepotą). Osoba, która spełnia warunki uznania za osobę głuchą w stopniu umiarkowanym i jednocześnie niewidomą w stopniu umiarkowanym, otrzymuje orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, pomimo że na skutek równoczesnego uszkodzenia wzroku i słuchu napotyka na znaczne trudności w wykonywaniu czynności życiowych. Efektem zaistniałej luki prawnej są trudności w uzyskaniu przez osoby głuchoniewidome właściwych instrumentów wsparcia. Osoby z głuchoślepotą korzystają bowiem z innych środków pomocniczych niż osoby głuche lub niewidome. Problematyka sytuacji prawnej osób głuchoniewidomych została dostrzeżona przez Sejmową Komisję Polityki Społecznej i Rodziny, która w dniu 4 sierpnia 2010 r. wystosowała dezyderat nr 8 do Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie prawnego uznania głuchoślepoty jako odrębnej niepełnosprawności. Rzecznik zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości stosownej nowelizacji rozporządzenia. Celowym wydaje się także uznanie za osoby głuchoniewidome tych osób, u których występuje jednocześnie uszkodzenie wzroku i słuchu, co skutkuje ograniczeniem lub uniemożliwieniem wzajemnej kompensacji tych zmysłów, bez względu na stopień uszkodzenia danego zmysłu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (07.09.2010 r.) poinformował, że prowadzone są prace nad nowelizacją przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, zmierzające do określenia kryteriów w zakresie autonomicznego kwalifikowania osób głuchoniewidomych do osób niepełnosprawnych lub stopnia niepełnosprawności.

Jednocześnie stwierdził, iż przepisy prawa powszechnego określające ulgi i uprawnienia skierowane do osób niepełnosprawnych w żadnym przypadku nie ustalają jako warunku skorzystania z nich łącznego wystąpienia głuchoty i dysfunkcji narządu wzroku. O dofinansowanie ze środków PFRON mogą ubiegać się wszystkie osoby niepełnosprawne, ponadto przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych określają przedmiot wsparcia (np. dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się), ale nie określają rodzaju wsparcia, czyli np. urządzenia, które ułatwiają komunikowanie się. Rodzaj wsparcia uzależniony jest od indywidualnych potrzeb wnioskodawcy i każdorazowo podlega ocenie przez organ je realizujący - powiatowe centrum pomocy rodzinie w zakresie, w jakim ułatwi osobie niepełnosprawnej codzienne funkcjonowanie.

32. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-652750-III/09) z dnia 12 sierpnia 2010 r. – w sprawie braku uprawnień niektórych osób do świadczenia pielęgnacyjnego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące braku uprawnień niektórych osób do świadczenia pielęgnacyjnego ze względu na brzmienie art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, w świetle którego świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim. W związku z tym zapadają decyzje organów pomocy społecznej odmawiające przyznania świadczenia pielęgnacyjnego małżonkowi osoby niepełnosprawnej oraz dziecku z tytułu opieki nad matką lub ojcem w sytuacji, gdy oboje rodzice są osobami niepełnosprawnymi. W dniu 23 marca 2009 r. do Sejmu wpłynął poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych, w którym proponowane było uchylenie art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a, jednakże Komisja Polityki Społecznej i Rodziny rekomendowała jego odrzucenie. Projekt uzyskał też negatywną opinię Rady Ministrów. Trybunał Konstytucyjny w dniu 1 czerwca 2010 r. postanowił natomiast, że należy przedstawić Sejmowi RP uwagi dotyczące niezbędności działań ustawodawczych, zmierzających do zapewnienia spójności zasad przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego (sygn. akt S 1/10), w konsekwencji wydania postanowienia z dnia 1 czerwca 2010 r. (sygn. akt P 38/09) o umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku postępowania w sprawie zbadania zgodności art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych w zakresie, w jakim świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje osobom wymagającym opieki pozostającym w związku małżeńskim w sytuacji, gdy oboje małżonkowie legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP (zasada równości) i art. 71 ust. 1 Konstytucji RP (zasada ochrony rodziny). Rzecznik zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie uchylenia art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (23.08.2010 r.) poinformował, że ze względu na kondycję finansów państwa nie jest planowane w najbliższym czasie kolejne rozszerzenie kręgu osób, które mogą ubiegać się o świadczenie pielęgnacyjne, w szczególności nie są prowadzone prace zmierzające do zniesienia ograniczenia polegającego na braku prawa do świadczenia pielęgnacyjnego w przypadku, gdy osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim.

33. Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej (RPO-477500-VI/04) z dnia 19 sierpnia 2010 r. – w sprawie stanowiska Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczącego nieprzekazania przez Prezesa UKE odwołania od decyzji Prezesa UKE do sądu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej z prośbą o podjęcie działań, które - po wniesieniu odwołania od decyzji Prezesa UKE na podstawie art. 479 § 1 k.p.c. - uwzględnią stanowisko przedstawione w uzasadnieniu uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 lutego 2010 r. (sygn. akt II GPS 6/09). Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, nieuzasadnione wstrzymanie się Prezesa UKE z przesłaniem odwołania sądowi powszechnemu godzi w interes prawny i faktyczny stron postępowania, zwłaszcza w sytuacji zaopatrzenia decyzji w rygor natychmiastowej wykonalności. Niedopełnienie

przez Prezesa UKE omawianej czynności może naruszać także konstytucyjną zasadę dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności art. 78 Konstytucji RP, zapewniający stronom prawo zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Naczelny Sąd Administracyjny interpretując postanowienia art. 479⁵⁹ k.p.c. uznał, iż od obowiązku niezwłocznego nadania biegu odwołaniu Prezes UKE może zwolnić się jedynie w sytuacji, gdy uchylili albo zmienili swoją decyzję w całości lub w części, o czym bezzwłocznie winien powiadomić stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której stronie służy odwołanie.

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (08.09.2010 r.) wyjaśniła, że w art. 479⁵⁹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego ustawodawca nie określił wyraźnego terminu przekazania odwołania do sądu, w przepisie tym użyty jest bowiem niedookreślony zwrot „niezwłocznie”. Pod tym pojęciem należy rozumieć działanie bez zbędnej zwłoki, a zatem działanie możliwie szybkie, z zastrzeżeniem jednak uwzględnienia obiektywnych możliwości w danych okolicznościach sprawy. Prezes UKE po otrzymaniu odwołania lub zażalenia od strony nie przesyła ich niejako „automatycznie” do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ale każdorazowo przed przekazaniem tych środków zaskarżenia wraz z aktami sprawy do sądu obowiązany jest do dogłębnej analizy odwołań i zażaleń wraz z załącznikami, w celu podjęcia decyzji w przedmiocie zastosowania instytucji tzw. samokontroli. Jednocześnie w odpowiedzi zapewniono, że wszystkie odwołania wpływające do Prezesa UKE przekazywane były i są bez zbędnej zwłoki.

34. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-653966-III/10) z dnia 26 sierpnia 2010 r. – w sprawie braku prawa do świadczenia rehabilitacyjnego pracowników, którzy legitymują się ustalonym prawem do emerytury.

Rzecznik Praw Obywatelskich zajęła się problemem opisanym w artykule pt. *Emeryci dyskryminowani*, zamieszczonym w dzienniku „Rzeczpospolita” z dnia 25 sierpnia 2010 r. Z przeprowadzonej przez Rzecznika analizy przepisów wynika, iż na mocy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, pracownicy, w tym ci, którzy mają ustalone prawo do emerytury, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu. Natomiast na mocy art. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, świadczenia wynikające z tej ustawy przysługują osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym. Do katalogu świadczeń wymienionych w art. 2 tej ustawy należą m. in. zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne. Zasiłek chorobowy przysługuje osobom uprawnionym w okresie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak również wyjątkowo po ustaniu tytułu do tego ubezpieczenia, po spełnieniu określonych warunków dotyczących daty powstania niezdolności do pracy i czasu jej trwania. Pracownicy mający ustalone prawo do emerytury nie zachowują prawa do zasiłku chorobowego wyłącznie za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego. Tymczasem, do świadczenia rehabilitacyjnego nie mają prawa w ogóle, bez względu na to, czy tytuł do ubezpieczenia istnieje, czy też ustał. Zgodnie z art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wszystkim ubezpieczonym zapewnia się

równe traktowanie. Wydaje się, że w przypadku braku prawa do świadczenia rehabilitacyjnego pracowników, tj. osób mających tytuł do obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego, którzy legitymują się ustalonym prawem do emerytury, zasada ta nie została zachowana. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (21.09.2010 r.) nie podzieliła stanowiska przedstawionego w wystąpieniu Rzecznika. Zdaniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej nie można stwierdzić, że pozbawienie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego osoby, która ma prawo do emerytury, pozostaje w sprzeczności z celem, któremu służyć ma to świadczenie, polegającym na zabezpieczeniu bytu materialnego przez czas niezbędny do odzyskania zdolności do pracy. Ubezpieczony w takiej sytuacji ma bowiem zapewnione środki utrzymania w postaci wypłacanego świadczenia. Przyjęte rozwiązanie służy wyeliminowaniu równoczesnego pobierania dwóch świadczeń - emerytury i świadczenia rehabilitacyjnego związanego z wykonywanym zatrudnieniem.

35. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-645637-VII/10) z dnia 1 września 2010 r. – w sprawie zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych odzieży odpowiedniej do pory roku.

W trakcie rozpatrywania sprawy indywidualnej, w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich poddano analizie przepis § 1 ust. 2 i załącznika Nr 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Przepis ten stoi w wyraźnej opozycji do przepisów ustawy Kodeks karny wykonawczy i reguł międzynarodowych, które obligują personel więzienny do zapewnienia skazanym bielizny osobistej i odzieży odpowiedniej do pory roku (letniej i zimowej). W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zmiany w omawianym zakresie przepisów regulujących warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (15.09.2010 r.) zapewnił, że zostanie podjęta inicjatywa legislacyjna zmierzająca do zmiany w postulowanym przez Rzecznika zakresie przepisów regulujących warunki bytowe osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych.

36. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-630978-VII/09) z dnia 1 września 2010 r. – w sprawie potrzeby wypracowania zasad postępowania w sprawach wydawania zezwolenia dla osadzonego na czasowe opuszczenie jednostki penitencjarnej na pogrzeb osób najbliższych.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi osób pozbawionych wolności na przyjętą przez administracje jednostek penitencjarnych procedurę rozpatrywania wniosków o udzielenie czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego z powodów szczególnie ważnych dla skazanego. Dotyczy to w szczególności

zgonów osób bliskich skazanemu. Analiza spraw indywidualnych rozpatrywanych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich wskazuje na brak należytej współpracy pomiędzy sędziami penitencjarnymi a administracją jednostek penitencjarnych. Skłania jednocześnie do wniosku, że rozbieżna interpretacja przepisów przez te podmioty przynosi negatywne konsekwencje dla osadzonych. W ocenie Rzecznika, Centralny Zarząd Służby Więziennej winien wypracować klarowne zasady postępowania w sprawach wydania zezwolenia na czasowe opuszczenie jednostki penitencjarnej na pogrzeb osób najbliższych dla osadzonego. Są to sytuacje wymagające elastyczności, szybkiego działania oraz ustalonej współpracy z sędziami penitencjarnymi. Rzecznik zwraca się do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (27.09.2010 r.) poinformował, że udzielenie zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego, o którym mowa w art. 141a § 1 k.k.w. ma charakter fakultatywny. Ustalenie, czy faktycznie zaistniała okoliczność „wypadku szczególnie ważnego dla skazanego”, jest pozostawione do oceny organu uprawnionego do wydania zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego. Jednocześnie Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości podzielił wyrażony w wystąpieniu pogląd, iż brak jednoznacznych szczegółowych uregulowań prawnych w tym zakresie wymaga - zarówno od sędziów penitencjarnych, jak i od dyrektorów zakładów karnych oraz dyrektorów aresztów śledczych - dążenia do osiągnięcia kompromisu, zachowania pewnej elastyczności i wypracowania we własnym zakresie wspólnych zasad współpracy.

37. Komendanta Głównego Policji (RPO-620144-I/09) z dnia 2 września 2010 r. – w sprawie zasad postępowania Policji w stosunku do osób LGBT oraz szkoleń funkcjonariuszy w zakresie rozpoznawania i skutecznego ścigania tzw. przestępstw z nienawiści.

W dniu 13 sierpnia 2010 r. odbyło się spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z reprezentantami organizacji pozarządowych zrzeszających osoby LGBT. Miało ono na celu zainauguowanie stałej współpracy Rzecznika ze środowiskami LGBT. Jednym z tematów, który został podjęty w trakcie spotkania, była kwestia ochrony praw osób transseksualnych w Polsce. Z wcześniejszej korespondencji prowadzonej przez Rzecznika Praw Obywatelskich z Komendantem Głównym Policji wynikało, iż zostaną podjęte działania zmierzające do wypracowania wytycznych dotyczących zasad postępowania Policji w stosunku do osób LGBT przy uwzględnieniu charakterystycznych dla nich problemów. Rzecznik zwraca się w związku z powyższym o poinformowanie o efektach tych prac, a ponadto prosi o przekazanie informacji na temat planowanych szkoleń funkcjonariuszy Policji w zakresie rozpoznawania i skutecznego ścigania tzw. przestępstw z nienawiści.

Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka w Policji (28.09.2010 r.) poinformował, że tematyka związana z przeciwdziałaniem przestępstwom motywowanym homofobią omawiana jest w trakcie szkoleń z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji. Podczas szkoleń uwzględniana jest również tematyka

przeciwdziałania przestępstwom motywowanym nienawiścią w stosunku do osób o odmiennej orientacji seksualnej bądź identyfikacji płciowej (LGBT). Ponadto realizowany jest program Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE w zakresie szkoleń z rozpoznawania i skutecznego ścigania sprawców tzw. przestępstw z nienawiści. Z pewnością przygotowywane na październik 2010 r. spotkanie z Kampanią Przeciw Homofobii otworzy dyskusję na temat aktualności potrzeby przygotowania wytycznych dotyczących postępowania policjantów z osobami ze środowiska LGBT w przypadku naruszeń ich praw lub wolności. Warto jednak zaznaczyć, że na wszelkich szkoleniach policjanci informowani są o obowiązku traktowania każdego człowieka w ten sam sposób, nie faworyzując i nie dyskryminując żadnej osoby. Z punktu widzenia praktyki policyjnej, dopóki w kodeksie karnym nie zostaną spenalizowane zamachy na osoby, gdzie ustawowym znamieniem będzie motywacja homofobiczna, trudno jest przygotować szczegółowe wytyczne, gdyż to one w istocie mogą podkreślić odmienną LGBT, niwecząc trud edukacyjny w obszarze równego traktowania wszystkich obywateli i kształtowania profesjonalnych postaw policjantów.

38. Prezesa Polskiego Związku Piłki Nożnej (RPO-653097-I/10) z dnia 3 września 2010 r. – w sprawie wprowadzonego systemu identyfikacji kibiców, który uniemożliwia znacznej grupie kibiców uczestnictwo w widowiskach sportowych.

W dzienniku „Życie Warszawy” z dnia 10 sierpnia 2010 r. ukazała się publikacja pod tytułem: *Kibic musi wybrać klub*. Jak wynika z treści tego artykułu, ustanowiony system identyfikacji kibiców obejmuje dwa stołeczne kluby piłkarskie: KSP Polonia Warszawa S.S.A oraz Legia Warszawa S.S.A. System ten wyklucza jednocześnie posiadanie w tym samym czasie dwóch kart kibica. W konsekwencji, kibice piłki nożnej będący sympatykami obu warszawskich drużyn, pozbawieni są możliwości zakupu biletów na mecz z udziałem drużyny przeciwnej, gdyż wskazane kluby, przy sprzedaży biletów, respektują tylko własną kartę kibica. Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają w tej sprawie skargi, których autorami są zarówno kibice piłkarscy, jak i trenerzy piłki nożnej. Przepis art. 73 Konstytucji RP gwarantuje każdemu wolność korzystania z dóbr kultury. Jedną z form realizacji konstytucyjnej wolności obywateli do korzystania z dóbr kultury jest dostęp do kultury fizycznej, będącej częścią kultury narodowej, chronionej przez prawo. Rzecznik Praw Obywatelskich wspiera działania władz piłkarskich i publicznych służące poprawie bezpieczeństwa na stadionach i zwalczaniu chuligańskich zachowań podczas meczów piłkarskich. Wprowadzone jednak przez stołeczne kluby rozwiązanie powinno respektować konstytucyjne prawa obywateli i umożliwiać niedyskryminacyjny dostęp do dóbr kultury. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Prezes Polskiego Związku Piłki Nożnej (28.09.2010 r.) wyjaśnił, że sytuacja opisana w wystąpieniu Rzecznika jest pochodną obowiązywania od 1 sierpnia 2010 r. art. 13 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych. Polski Związek Piłki Nożnej podjął już działania zmierzające do umożliwienia kibicom

piłkarskim uczestniczenia w zawodach piłki nożnej bez względu na deklarowane przywiązanie do konkretnego klubu.

39. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-653423-III/10) z dnia 6 września 2010 r. – w sprawie stosowania § 8a ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Na tle jednej ze spraw badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich, ujawnił się problem stosowania § 8a ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Stosownie do brzmienia tego przepisu do rozliczenia kosztów podróży pracownik załącza dokumenty (rachunki) potwierdzające poszczególne wydatki; nie dotyczy to diet oraz wydatków objętych ryczałtami. Jeżeli uzyskanie dokumentu (rachunku) nie było możliwe, pracownik składa pisemne oświadczenie o dokonanym wydatku i przyczynach braku jego udokumentowania. W zapadłych w tej sprawie orzeczeniach sądy pierwszej i drugiej instancji stanęły na stanowisku, że literalna wykładnia tego przepisu nie daje podstaw do uznania oświadczenia pracownika o zagubieniu biletów jako dokumentu potwierdzającego poniesiony wydatek i uzasadniającego zwrot kosztów. Sądy nie podzieliły proponowanej przez Minister Pracy i Polityki Społecznej interpretacji tego przepisu, przedstawionej w odpowiedzi na zapytanie poselskie (nr 178) z dnia 10 stycznia 2008 r., że przepis ten może mieć odpowiednie zastosowanie np. w przypadku zagubienia biletu, czy okradzenia pracownika. Na tle stosowanej przez sądy wykładni tego przepisu niezbędna wydaje się korekta obowiązujących zasad dokumentowania wydatków przy ubieganiu się o zwrot kosztów podróży służbowej. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

40. Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (RPO-649614-I/10) z dnia 7 września 2010 r. – w sprawie sposobu korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby przebywające w okresie wyborów w szpitalu i opuszczające te placówki.

Na tle skarg wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich po przeprowadzonych w czerwcu i lipcu 2010 r. wyborach Prezydenta RP, ujawniły się wątpliwości co do sposobu korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby przebywające w okresie wyborów w szpitalu i opuszczające te placówki. W świetle obowiązujących przepisów osoba, która przed dniem wyborów opuszcza szpital, aby głosować w obwodzie głosowania właściwym ze względu na swoje miejsce zamieszkania, powinna uzyskać stosowne zaświadczenie z urzędu gminy, na terenie której położony jest szpital. Tego rodzaju wymóg może stanowić dla osoby chorej

istotną przeszkodę w skorzystaniu z czynnego prawa wyborczego. Natomiast zgodnie z wyjaśnieniami Państwowej Komisji Wyborczej, osoby, które zostały ujęte w spisie wyborców w szpitalu, a następnie opuszczą szpital przed dniem ponownego głosowania, są dopisywane do spisu wyborców w miejscu ich stałego zamieszkania przez obwodową komisję wyborczą, jeśli udokumentują obwodowej komisji wyborczej fakt opuszczenia szpitala w podanym wyżej terminie. Wyborca przedkładający dokument potwierdzający fakt opuszczenia szpitala nie musi przedstawiać obwodowej komisji wyborczej zaświadczenia o prawie do głosowania. Wobec powyższego Rzecznik zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie i poinformowanie, czy obwodowe komisje wyborcze w praktyce odstępują od żądania okazania zaświadczenia o prawie do głosowania od osób, które udokumentują fakt opuszczenia szpitala i na tej podstawie dokonują aktualizacji spisu wyborców.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (17.09.2010 r.) wyjaśnił, że zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej są wiążące dla komisji wyborczych niższego stopnia. W związku z powyższym, zgodnie z pkt 20 ppkt 4 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r., stanowiących załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2010 r., wszystkie obwodowe komisje wyborcze zobowiązane były umożliwić głosowanie osobom skreślonym ze spisu wyborców dla danego obwodu głosowania w związku z umieszczeniem w spisie wyborców w szpitalu lub zakładzie pomocy społecznej, jeżeli udokumentowały one, iż opuściły szpital lub zakład pomocy społecznej przed dniem głosowania. Analogiczne zapisy zawarte są w wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych wydawanych również przy okazji innych wyborów. Natomiast, jeżeli wyborcy, którzy opuścili szpital lub zakład pomocy społecznej przed dniem wyborów, chcieli wziąć udział w głosowaniu w innym obwodzie głosowania niż obwód właściwy ze względu na ich miejsce zamieszkania, mogli to uczynić wyłącznie na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania.

41. Ministra Zdrowia (RPO-648001-X/10) z dnia 7 września 2010 r. – w sprawie terminu ważności Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego, wydawanej osobom podlegającym obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prawa do renty socjalnej przyznanej na stałe.

W dniu 30 czerwca 2010 r. zostało skierowane do Prezesa NFZ wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie terminu ważności Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego, wydawanej osobom podlegającym obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prawa do renty socjalnej przyznanej na stałe. Zgodnie z § 1 zarządzenia Nr 100/2005 Prezesa NFZ w sprawie określania terminów ważności Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (...), karta ta wydawana jest na okres obowiązywania uprawnień ubezpieczonego do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, nie dłużej jednak niż na

okres 5 lat. W praktyce karta taka wydawana jest na okres pięcioletni osobom uprawnionym do świadczeń emerytalno-rentowych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i odrębnych systemów emerytalno-rentowych. Inaczej traktowane są natomiast osoby uprawnione do renty socjalnej, którym kartę wydaje się z trzymiesięcznym terminem ważności. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, stanowisko przedstawione w odpowiedzi Prezesa NFZ może budzić wątpliwości. Z tego powodu Rzecznik zwraca się do Ministra Zdrowia z prośbą o rozważenie możliwości interwencji, mającej na celu zaprzestanie dyskryminacyjnej praktyki wobec osób pobierających rentę socjalną przyznaną na stałe, w zakresie terminu ważności wydawanej Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (28.09.2010 r.) nie zgodził się z zarzutem dyskryminacyjnego traktowania przez NFZ osób pobierających rentę socjalną i poinformował, że aktualne zasady dotyczące wydawania przez oddziały wojewódzkie NFZ Europejskich Kart Ubezpieczenia Zdrowotnego odzwierciedlają obowiązujące regulacje prawne dotyczące możliwości ustania ubezpieczenia zdrowotnego i prawa do świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do poszczególnych grup ubezpieczonych, a tym samym zasługują na aprobatę ze strony Ministra Zdrowia.

42. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-651501-IX/10) z dnia 7 września 2010 r. - w sprawie obligatoryjnego zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia.

W trakcie kontroli przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Policji w jednej z Komend Wojewódzkich Policji, przedstawiony został problem obligatoryjnego zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia. Zgodnie z treścią art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji policjanta zawiesza się w czynnościach służbowych w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego - na czas nie dłuższy niż 3 miesiące. Wprowadzenie instytucji oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego do polskiego procesu karnego spowodowało w kontekście art. 39 ust. 1 ustawy o Policji sytuację, w której przełożony właściwy w sprawach osobowych zobligowany został do zawieszenia w czynnościach służbowych policjanta w przypadku skutecznego wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia. Przedmiotowy przepis może w praktyce zostać niewłaściwie wykorzystany w celu odsunięcia niewygodnych policjantów od służby. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich należałoby rozważyć możliwość fakultatywnego zawieszenia w czynnościach służbowych policjanta - jak ma to miejsce w sytuacji określonej w art. 39 ust. 2 ustawy o Policji. Rzecznik zwraca się z prośbą o zbadanie przedstawionego problemu i ewentualne podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego wyżej stanu rzeczy.

43. Ministra Sprawiedliwości (RPO-507916-VII/05) z dnia 8 września 2010 r. - w sprawie stosowania tymczasowego umieszczania nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.

Rzecznik Praw Obywatelskich od 2008 r. monitoruje sprawę usunięcia niekonstytucyjności rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii. W dotychczasowej korespondencji zarówno z Ministerstwem Sprawiedliwości, jak i Ministerstwem Edukacji Narodowej, padały zapewnienia o tym, iż zostaną przedstawione projekty aktów prawnych, które usprawnią umieszczanie nieletnich w placówkach w trybie art. 26 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Do chwili obecnej kwestia ta jednak nie została uregulowana. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się z prośbą o przedstawienie informacji o aktualnym stanie prac w tym zakresie, jak również o udostępnienie wyników badań efektywności postępowań związanych z umieszczeniem nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, w kontekście zgodności postępów resocjalizacji nieletniego z jego dalszym pobytom w środowisku placówki.

44. Komendanta Głównego Straży Granicznej (RPO-650042-IX/10) z dnia 9 września 2010 r. – w sprawie problemu zatrudniania w ośrodkach szkolenia pracowników cywilnych jedynie na stanowiskach pomocniczo-obsługowych, a nie w korpusie służby cywilnej.

W trakcie dokonywania kontroli przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Straży Granicznej, przedstawiciele związków zawodowych pracowników cywilnych podnieśli problem zatrudniania w ośrodkach szkolenia pracowników cywilnych jedynie na stanowiskach pomocniczo-obsługowych, a nie w korpusie służby cywilnej. Podczas badania tej sprawy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzono, że przepisy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie, na które powoływali się pracownicy, zostały uchylone przez ustawę z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie. Jednakże jej art. 56 ust. 1 pkt 12 jest podobny do uchylonego przepisu i określa, że organami niezespólonej administracji rządowej są terenowe organy administracji rządowej podporządkowane właściwemu ministrowi lub centralnemu organowi administracji rządowej oraz kierownicy innych państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania z zakresu administracji rządowej w województwie, jak komendanci oddziałów Straży Granicznej, komendanci placówek i dywizjonów Straży Granicznej. Przepis ten nie wymienia natomiast komendantów ośrodków szkolenia Straży Granicznej. Sytuacja ta powoduje, że pracownicy cywilni mogą posiadać status tylko stanowisk pomocniczo-obsługowych, a nie wyższy w korpusie służby cywilnej. W związku z tym nie mają możliwości podnoszenia kwalifikacji i uzyskania awansu. Rzecznik zwraca się o wyrażenie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Komendant Główny Straży Granicznej (23.09.2010 r.) nie podzielił stanowiska wyrażonego w wystąpieniu i wyjaśnił, że status pracowników zatrudnionych w ośrodkach szkolenia Straży Granicznej wynika z przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań. Analogiczne rozwiązanie ustawodawca przyjął w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w szkołach i ośrodkach szkolenia Policji, z wyjątkiem policyjnych szkół wyższych, gdzie mają zastosowanie regulacje wynikające z przepisów o szkolnictwie wyższym. Jednocześnie w odpowiedzi poinformowano, że poziom wynagrodzeń pracowników Straży Granicznej, zarówno członków korpusu służby cywilnej, jak też pracowników nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń, wynika z wielkości nakładów finansowych, przewidzianych w budżecie państwa na wynagrodzenia i pochodne.

45. Ministra Zdrowia (RPO-569428-X/07) z dnia 14 września 2010 r. – w sprawie braku prawnej możliwości rozsypywania szczątków pochodzących ze spopielenia zwłok w ogrodach pamięci, urządanych na terenach cmentarzy.

We wnioskach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich pojawił się ponownie problem braku prawnej możliwości rozsypywania szczątków pochodzących ze spopielenia zwłok w ogrodach pamięci, urządanych na terenach cmentarzy. Z wniosków tych zdaje się wynikać rosnące zainteresowanie społeczne tym problemem. Taka forma pochówku stanowi bowiem nierzadko wyraz ostatniej woli zmarłego, która nie może być przez jego bliskich zrealizowana w sposób zgodny z prawem, bo nie przewiduje jej wielokrotnie nowelizowana ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Z odpowiedzi Ministra Infrastruktury na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika w tej sprawie wynika, iż trwają konsultacje międzyresortowe nad powołaniem zespołu ds. opracowania projektu nowej ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, zaś merytoryczną i organizacyjną stroną nowelizacji ustawy zajmuje się Ministerstwo Zdrowia. Rzecznik zwraca się więc z prośbą o poinformowanie, czy i na kiedy przewidywane jest powołanie przedmiotowego zespołu i rozpoczęcie prac nad projektem ustawy o cmentarzach.

Główny Inspektor Sanitarny (30.09.2010 r.) poinformował, że obecnie Minister Zdrowia prowadzi prace nad projektem zarządzenia w sprawie powołania przedmiotowego zespołu.

46. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-413442-III/02) z dnia 14 września 2010 r. – w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dzieckiem wymagającym stałej opieki.

W dniu 15 września 2009 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał wyrok w sprawie Moskal v. Polska (skarga nr 10373/05) dotyczącej wykładni art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na tle decyzji uchylającej decyzję przyznającą prawo do wcześniejszej emerytury pracownikowi opiekującemu się dzieckiem wymagającym stałej opieki. Podstawą do przyznania tego świadczenia były przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury

pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Trybunał uznał, że wydając tę decyzję oraz nie uchylając jej w toku postępowania sądowego, organy władzy publicznej naruszyły art. 1 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, pozbawiając skarżącą przysługującego jej „mienia” w postaci wcześniejszej emerytury. Problem dotyczy niezwykle kontrowersyjnej - zarówno w judykaturze, jak i w doktrynie - kwestii wzruszalności decyzji rentowej. W świetle kryteriów sformułowanych w wyroku Trybunału decydujące znaczenie powinna mieć ocena proporcjonalności skutków ewentualnej zmiany uprawnień emerytalnych. W ocenie Rzecznika stanowisko to nie może pozostać bez wpływu na praktykę wzruszania decyzji rentowych na podstawie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Rzecznik zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej kwestii.

47. Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (RPO-651888-III/10) z dnia 15 września 2010 r. – w sprawie przedłużających się postępowań w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Rzecznik Praw Obywatelskich jest adresatem skarg na przedłużające się postępowanie w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy. Sytuacja taka występuje w szczególności w przypadku podejmowania przez Prezesa ZUS czynności wynikających z art. 14 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, związanych z nadzorem nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy. Z analizy skarg z tego zakresu wynika, że postępowanie w przedmiocie przyznania bądź odmowy przyznania świadczenia rentowego toczy się w takich przypadkach przez cztery, a nawet więcej miesięcy. W świetle obowiązujących przepisów, za przewlekłość w działaniu organu należy uznać co do zasady niewydanie decyzji w ciągu 60 dni od rozpoczęcia postępowania. W okresie toczącego się postępowania o przyznanie świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy osoba zainteresowana, a także często pozostający na jej utrzymaniu członkowie rodziny, zostają przejściowo pozbawieni dochodu w postaci tego świadczenia, stanowiącego często podstawowe źródło utrzymania. W związku z powyższym Rzecznik prosi o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

48. Ministra Sprawiedliwości (RPO-516676-II/05) z dnia 17 września 2010 r. – w sprawie problemu przewlekłości postępowania karnego spowodowanej długotrwałością oczekiwania na sporządzenie opinii przez biegłych.

W swoich wystąpieniach kierowanych do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik Praw Obywatelskich niejednokrotnie podejmował problem przewlekłości postępowania karnego spowodowanej długotrwałością oczekiwania na sporządzenie opinii przez biegłych. W styczniu 2006 r. Rzecznik został poinformowany, iż usprawnieniu współpracy sądu i prokuratury z biegłymi służyć będzie ustawa o biegłych, której projekt opracowywany jest w Ministerstwie Sprawiedliwości. Ustawa ta nie została jednak do tej pory uchwalona. Z danych dostępnych na stronie internetowej

Ministerstwa Sprawiedliwości nie wynika również, aby został przygotowany projekt takiej ustawy. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o poinformowanie, czy obecnie prowadzone są prace legislacyjne mające na celu przygotowanie projektu ustawy o biegłych i ewentualnie, jaki jest stan tych prac.

49. Ministra Finansów (RPO-643009-IX/10) z dnia 17 września 2010 r. – w sprawie możliwości poddania kontroli sądowej aktu mianowania funkcjonariusza Służby Celnej na stanowisko służbowe w trybie art. 223 ustawy o Służbie Celnej.

W związku z wpływającymi do Rzecznika Praw Obywatelskich skargami dotyczącymi mianowań funkcjonariuszy Służby Celnej na stanowiska służbowe w trybie art. 223 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, został ujawniony problem dotyczący możliwości poddania kontroli sądowej aktu mianowania. Obecnie brak jest realnej możliwości odwołania się do sądu (powszechnego, czy też administracyjnego) w celu sprawdzenia prawidłowości mianowania funkcjonariusza na stanowisko służbowe w danym korpusie. Sąd Najwyższy uważa bowiem, iż w tym zakresie kognicja należy do sądów administracyjnych, sądy administracyjne odrzucają zaś skargi na rozstrzygnięcia dotyczące tej materii. Sytuacja powyższa musi budzić wątpliwości z punktu widzenia zapewnienia konstytucyjnych gwarancji dostępu do sądu. W istocie okazuje się, że w sprawie gwarantowanego przepisami ustawy o Służbie Celnej prawa do określenia odpowiedniego korpusu służbowego nie istnieje żaden efektywny system kontroli zewnętrznej (w tym przypadku kontroli sądowej). Dodatkowo z analizy spraw rozpoznawanych przez sądy administracyjne wynika, że tego typu sprawy nie są rozstrzygane przez organy Służby Celnej w formie decyzji administracyjnych. Może to oznaczać, iż obowiązujące w przedstawionym zakresie przepisy prawa są niezgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP gwarantującym prawo dostępu do sądu w sytuacji, gdy istnieje potrzeba ochrony gwarantowanego ustawą prawa podmiotowego. Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

50. Ministra Infrastruktury (RPO-588091-IV/08) z dnia 20 września 2010 r. – w sprawie wypowiedania terminowych umów najmu, dzierżawy i użyczenia przez jednostki organizacyjne władające nieruchomością w formie trwałego zarządu.

W związku z wcześniejszą korespondencją dotyczącą problematyki wypowiedania terminowych umów najmu, dzierżawy i użyczenia przez jednostki organizacyjne władające nieruchomością w formie trwałego zarządu, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o udzielenie informacji na temat postępu legislacyjnego w zakresie nowelizacji art. 43 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. W piśmie z dnia 4 listopada 2009 r. Minister Infrastruktury poinformował, iż rozważy dokonanie nowelizacji tego przepisu poprzez ograniczenie możliwości wypowiedania przez jednostki organizacyjne posiadające nieruchomości w trwałym zarządzie umów najmu, dzierżawy bądź użyczenia, do ważnych przypadków. Minister Infrastruktury wyraził jednocześnie zdanie, iż z uwagi na wąski zakres przedmiotowej materii, a także z uwagi na ekonomię procesu legislacyjnego,

odpowiednie propozycje zmian będą opracowane w wypadku podjęcia prac nad projektem kolejnej nowelizacji ustawy o gospodarce nieruchomościami.

51. Prezesa Rady Ministrów (RPO-607834-I/10) z dnia 20 września 2010 r. - w sprawie częstych zmian rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich z niepokojem odnotowuje liczne skargi rolników w przedmiocie częstych i arbitralnych zmian rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, naruszających interesy rolników, którzy przystąpili do programu przed ich wejściem w życie. Zdaniem Rzecznika, wprowadzane w dotychczasowy sposób zmiany naruszają zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), a zwłaszcza wynikającą z niej zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przezeń prawa. Rozporządzenie zmieniające z 2009 r. nałożyło zarówno na rolników przystępujących do programu, jak i na rolników już uczestniczących w programie, obowiązek dostosowania upraw do wymogów minimalnej obsady drzew i krzewów. Potrzeba uregulowania tej kwestii, jako niezbędnej w celu właściwego i rzetelnego dysponowania środkami Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, jest zrozumiała. Wprowadzenia jednak tego wymogu bez odpowiedniego zabezpieczenia interesów rolników, którzy już rozpoczęli realizację planów rolnośrodowiskowych, nie można ocenić pozytywnie. Zmiany te bowiem, zastosowane przede wszystkim do rolników realizujących już plany rolnośrodowiskowe, naraziły wielu z nich na straty finansowe. Rozporządzenie zostało następnie znowelizowane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. Zmieniono m.in. ustalone poprzednio wymogi obsady minimalnej drzew i krzewów. Nie byłoby w tym nic niewłaściwego, gdyby nie to, że większość z tych rolników zaczęła już dostosowywać swoje uprawy do wymogów z rozporządzenia z 2009 r. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

52. Ministra Gospodarki (RPO-582911-V/10) z dnia 24 września 2010 r. – w sprawie obowiązku okresowego sprawdzania kwalifikacji osób zajmujących się eksploatacją urządzeń i instalacji energetycznych.

W sferze zainteresowań Rzecznika Praw Obywatelskich pozostają problemy związane z obowiązkiem okresowego sprawdzania posiadanych kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń i instalacji energetycznych, wynikającym z art. 54 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne. Zaproponowane w projekcie poselskim ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne (druk sejmowy nr 3237) zmiany art. 54 Prawa energetycznego nie rozwiązują wszystkich problemów w omawianym zakresie. Wątpliwości budzi projekt

art. 54 ust. 1c lit. c przewidujący obowiązek sprawdzania kwalifikacji co 5 lat w stosunku do osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci, działających samodzielnie poza strukturami przedsiębiorstw energetycznych. Różnicuje to sytuację osób posiadających przedmiotowe kwalifikacje i uzależnia konieczność ich okresowego potwierdzania od rodzaju podmiotu, w którym będą te osoby zatrudnione.

Nadal wykluczone jest stosowanie przepisów w zakresie obowiązku sprawdzania wymagań kwalifikacyjnych w przypadkach określonych w ust. 1b i ust. 1c w stosunku do osób będących obywatelami państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które nabyły w tych państwach wymagane kwalifikacje w zakresie eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci i uzyskały ich potwierdzenie zgodnie z przepisami o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich UE kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych. Nadal zatem obywatele polscy będą się znajdować w mniej korzystnej sytuacji od obcokrajowców zatrudnionych w Polsce. Rzecznik prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionych sprawach i poinformowanie, czy Ministerstwo prowadzi prace legislacyjne w tym zakresie.

53. Przewodniczącego Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP (RPO-562403-II/07) z dnia 27 września 2010 r. – w sprawie przebiegu prac legislacyjnych nad przepisami uniemożliwiającymi zatrudnienie, polegające na bezpośrednim kontakcie z dziećmi, osób skazanych za przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece.

We wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził pogląd, iż Decyzja Ramowa Rady Unii Europejskiej z dnia 22 grudnia 2003 r. 2004/68/WSiSW dotycząca zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej wymaga od krajów członkowskich podjęcia niezbędnych środków w celu zapewnienia, aby osoba fizyczna skazana za jedno z przestępstw określonych w decyzji (przestępstw związanych z seksualnym wykorzystaniem dzieci i pornografią dziecięcą nie wyłączając podżegania, pomocnictwa oraz usiłowania ich popełnienia) mogła, jeśli zachodzi taka konieczność, zostać czasowo lub stale pozbawiona prawa do prowadzenia działalności zawodowej związanej z nadzorem nad dziećmi. W dniu 5 listopada 2008 r. do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP skierowany został poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk nr 1280). Projekt zawiera rozwiązanie wskazanego problemu, w postaci uniemożliwienia zatrudnienia, polegającego na bezpośrednim kontakcie z dziećmi osób skazanych za przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece, przestępstwa z użyciem przemocy, jak również przestępstwa określone w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Rzecznik zwraca się o poinformowanie o planowanych przez Komisję pracach legislacyjnych.

54. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-634394-II/09) z dnia 28 września 2010 r. – w sprawie potrzeby skutecznego zagwarantowania w procesie karnym uprawnień dzieci do swobodnego wyrażania poglądów we własnych sprawach.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu problem trudności z wszczęciem postępowania karnego w przypadku czynów ściganych dopiero po złożeniu stosownego wniosku. Na wniosek pokrzywdzonego podejmowane są działania w przypadku znacznej części czynów popełnionych na szkodę osoby najbliższej, takich jak uszkodzenia ciała określonego w art. 157 § 5 k.k., czy przeciwko mieniu (m.in. art. 278 § 4, 284 § 4 k.k.). W przypadku tych przestępstw, niemożność złożenia wniosku przez pokrzywdzone dziecko może być skuteczną barierą przed zainicjowaniem postępowania karnego w sytuacji, gdy sprawcą czynu jest przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczęcią pozostaje dziecko. Rzecznik zwraca się o wyrażenie stanowiska w sprawie poszerzenia uprawnień procesowych małoletnich poprzez przyznanie im możliwości złożenia wniosku o ściganie wymienionej kategorii przestępstw. Alternatywą dla tej propozycji może być ściganie z urzędu wszystkich przestępstw popełnionych wobec małoletnich.

55. Ministra Zdrowia (RPO-630719-XVIII/09) z dnia 30 września 2010 r. – w sprawie zapewnienia opieki medycznej osobom poszkodowanym, które doznały rozległych oparzeń.

W związku z badaną przez Rzecznika Praw Obywatelskich sprawą dotyczącą tragedii w Rudzie Śląskiej w kopalni „Wujek - Ruch Śląsk”, jaka miała miejsce we wrześniu 2009 r., ujawnił się problem natury ogólnej związany z zapewnieniem należytej opieki medycznej osobom poszkodowanym, które doznały rozległych oparzeń oraz możliwościami rozliczenia wykonanych zabiegów przez specjalistyczne ośrodki leczenia oparzeń. Kwestią, jaka wyłoniła się na tle analizowanej sprawy jest m. in. postulat konieczności wyodrębnienia kombustologii z zakresu chirurgii plastycznej i stworzenie odrębnej specjalizacji medycznej. Zastępca Prezesa ds. Medycznych NFZ pismem z dnia 14 lipca 2010 r. zapewnił, że centrala NFZ wzięła pod uwagę modyfikację konstrukcji grup dotyczących leczenia oparzeń, która pozwoli na pełne rozliczanie zabiegów. Jednocześnie wskazał, iż modyfikacja ta wymaga zmiany rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o poinformowanie, czy Minister Zdrowia podziela postulat wyodrębnienia dodatkowej samodzielnej specjalizacji medycznej – kombustologii, a także, czy zostały podjęte prace legislacyjne mające na celu zmianę zapisów w/w rozporządzenia, która pozwoliłaby wprowadzić przez stosowne zarządzenie prezesa NFZ nowe zasady leczenia oparzeń.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-636354-II/09 z dnia 2 lipca 2010 r. - kasacja na rzecz Heleny A. od prawomocnego wyroku Sądu Powiatowego w Z. z lipca 1960 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 133 § 1 k.k. z 1932 r. w związku z art. 4 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo, polegające na przypisaniu oskarżonej popełnienia czynu opisanego w tym przepisie, pomimo braku w jej działaniu znamion tego przestępstwa, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie Heleny A. od popełnienia przypisanego jej czynu. Przypisany oskarżonej czyn polegać miał na braniu udziału w dniu 30 maja 1960 r. w Z. w zbiegowisku publicznym, którego uczestnicy działali na szkodę administracji i władzy państwowej oraz atakowali funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej. W istocie chodziło o wydarzenia, które w tym dniu miały miejsce w Z. w związku z siłową eksmisją parafii Św. Jadwigi. Zachowanie oskarżonej nie wyczerpywało znamion przypisanego jej przestępstwa, zaś ściganie karne i skazanie oskarżonej miało formę represji na uczestnikach społecznego sprzeciwu wobec działań ówczesnej władzy.

RPO-636956-II/09 z dnia 5 lipca 2010 r. – kasacja na rzecz Danuty P. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Z.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, prawa procesowego, to jest art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranej czynu i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionej budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu I instancji i umorzenie postępowania wobec Danuty P., z powodu ustania karalności wykroczenia.

RPO-623325-II/09 z dnia 13 lipca 2010 r. – kasacja na rzecz Pawła R. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu postanowieniu rażące naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 22 § 1 k.k.w. w związku z art. 178 § 2 k.k.w., mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności bez wysłuchania skazanego, który o terminie posiedzenia nie został prawidłowo powiadomiony - co w

konsekwencji stanowiło naruszenie przynależnego skazanemu prawa do obrony. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. wobec zatarcia skazania.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 29 września 2010 r., sygn. akt IV KK 228/10).

RPO-581891-II/08 z dnia 20 lipca 2010 r. – kasacja na rzecz Leszka S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w S., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca wyrokowi Sądu Okręgowego w S. rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego (art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k.) poprzez nienależyte rozważenie podniesionego w apelacji zarzutu oskarżonego, w następstwie czego doszło do niezasadnego utrzymania w mocy zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w S. w zaskarżonej części i utrzymanego w tej części w mocy orzeczenia Sądu I instancji i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-571135-II/07 z dnia 22 lipca 2010 r. - kasacja na rzecz Haliny P. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 387 § 2 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wniosku oskarżonej Haliny P. o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego w sytuacji, gdy okoliczności popełnienia przypisanego jej przestępstwa budziły wątpliwości co do rodzaju oraz stopnia zawinienia, co obligowało Sąd do przeprowadzenia postępowania dowodowego w celu wyjaśnienia tych wątpliwości. W uzasadnieniu kasacji Rzecznik podkreślił, iż warunkiem zastosowania instytucji dobrowolnego poddania się karze przewidzianej w art. 387 k.p.k. jest spełnienie i to kumulatywnie określonych w nim przesłanek. Przesłanką o zasadniczym znaczeniu, wymienioną w art. 387 § 2 k.p.k., jest wymóg, by okoliczności popełnienia przestępstwa przez oskarżonego nie budziły wątpliwości. Chodzi nie tylko o kwestię sprawstwa oskarżonego, lecz o wszystkie te okoliczności, które mają znaczenie dla ustalenia odpowiedzialności karnej sprawcy, a więc również właściwej oceny prawnej czynu będącego przedmiotem osądu. Stwierdzenie zatem jakichkolwiek wątpliwości co do np. rodzaju i stopnia zawinienia, skutku przestępnego działania, rozmiaru wyrządzonej szkody, nakazuje przeprowadzenie postępowania dowodowego. Sąd winien był nie uwzględnić wniosku oskarżonej i przeprowadzić rozprawę na zasadach ogólnych, co pozwoliłoby mu w sposób wszechstronny przeprowadzić prawnokarną ocenę zachowania oskarżonej. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu I instancji w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W.

RPO-512488-II/06 z dnia 28 lipca 2010 r. - kasacja na rzecz Marka R. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w L.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa materialnego, tj. art. 9 § 1 Kodeksu karnego z 1969 r. oraz art. 1 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, polegające na zastosowaniu wobec oskarżonego zasad odpowiedzialności przewidzianych w Kodeksie karnym z 1969 r., pomimo że przedmiotem postępowania były czyny popełnione przez Marka R. przed ukończeniem przez niego lat 17. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w L. Wydział Rodzinny i Nieletnich. Wpływ uchybienia, do którego doszło w toku postępowania na treść wyroku jest oczywisty, bowiem w jego rezultacie nastąpiło osądzenie i skazanie Marka R. jako osoby dorosłej, na zasadach określonych w Kodeksie karnym, podczas gdy jego odpowiedzialność powinna opierać się na regułach ukonstytuowanych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, według których nawet w przypadku wydania wyroku skazującego stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary ma charakter obligatoryjny. Ustalenia sądu co do wieku Marka R. w czasie popełnienia przestępstwa były zgodne nie tylko z jego oświadczeniem złożonym na rozprawie, ale korespondowały również z innymi dowodami zgromadzonymi w sprawie. Do naruszenia przepisów wskazanych w zarzucie kasacji jednak doszło, bowiem z odpisu zupełnego aktu urodzenia Marka R. wynika inna data i tę datę należy przyjąć za prawidłową. Okoliczność braku zawinięcia po stronie Sądu Rejonowego nie ma jednak większego znaczenia, bowiem istniejąca obiektywnie wadliwość orzeczenia nie musi być wynikiem błędu sądu wydającego orzeczenie.

RPO-644329-II/10 z dnia 29 lipca 2010 r. - kasacja na rzecz Mariusza W. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, tj. art. 85 § 1 k.k., polegające na połączeniu kar pozbawienia wolności orzeczonych w sprawach Sądu Rejonowego w W. (2 lata i 3 miesiące) i Sądu Rejonowego w D. (10 miesięcy) i wymierzeniu kary łącznej 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, w sytuacji gdy w jednej ze spraw nastąpiło zatarcie skazania, a więc z mocy prawa uważa się je za niebyłe. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku łącznego w zaskarżonej części i umorzenie postępowania w tym zakresie z uwagi na brak warunków do orzeczenia kary łącznej.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 9 września 2010 r., sygn. akt III KK 263/10).

RPO-628460-II/09 z dnia 4 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Ireneusza J. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w J.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa, a mianowicie art. 415 § 5 k.p.k., poprzez nałożenie na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody obejmującego roszczenia, o

których wcześniej prawomocnie rozstrzygnięto wyrokiem Sądu Okręgowego w J., utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części.

Z treści art. 415 § 5 k.p.k. wprost wynika jednoznaczny zakaz orzekania przez sąd m.in. obowiązku naprawienia szkody w sytuacji, gdy roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania lub o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. W realiach przedmiotowej sprawy wskazana klauzula antykumulacyjna winna mieć bezsporne zastosowanie. Z ustaleń faktycznych wynika, że roszczenia płynące z czynów, będących następnie przedmiotem orzekania w niniejszej sprawie, były wcześniej przedmiotem orzekania w procesie cywilnym. Fakt, że do chwili wyrokowania oskarżony nie wykonał wyroku cywilnego, był podstawą do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody w postępowaniu karnym. Tymczasem, niewykonanie wyroku sądu cywilnego nie ma żadnego wpływu na fakt, że o roszczeniu rozstrzygnięto w innym postępowaniu i zakaz dublowania w tym przedmiocie orzeczeń jest aktualny.

RPO-600478-II/08 z dnia 5 sierpnia 2010 r. – kasacja na rzecz Jana S. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z października 1960 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Powiatowego w Z. z czerwca 1960 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 133 § 1 k.k. z 1932 r., polegające na przypisaniu Janowi S. popełnienia czynu opisanego w tych przepisach, pomimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie Jana S. od popełnienia przypisanego mu czynu.

W uzasadnieniu kasacji Rzecznik stwierdza, iż zachowanie oskarżonego nie wyczerpywało znamion przypisanego mu przestępstwa, zaś ściganie karne i skazanie go było formą represji na uczestnikach społecznego sprzeciwu wobec działań ówczesnej władzy. W dniu 30 maja 1960 r. w Z. miały miejsce społeczne protesty przeciwko siłowej eksmisji parafii Św. Jadwigi, które spotkały się z brutalną reakcją ze strony sił Milicji Obywatelskiej. W efekcie, kilkaset osób zostało zatrzymanych, a następnie osądzonych za różne występki, które wówczas oceniane były jako popełnione z pobudek chuligańskich.

RPO-547433-II/06 z dnia 23 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Józefa K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w R.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca wyrokowi Sądu Okręgowego w G. rażące naruszenie prawa karnego procesowego, polegające na tym, że Sąd II instancji rozpatrując apelację obwinionego, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy orzeczenie Sądu I instancji, które zapadło z obrazą art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w. poprzez błędne przyjęcie, iż

zakres działania Straży Miejskiej w C. obejmował - na podstawie § 17 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego - kontrolę ruchu drogowego, polegającą na używaniu urządzeń samoczynnie rejestrujących przekroczenie dozwolonej prędkości i w konsekwencji uznanie, iż Komendant Straży Miejskiej był uprawniony do występowania z wnioskiem o ukaranie w sprawach o wykroczenia polegające na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości, podczas gdy kontrola § 17 powołanego rozporządzenia, przeprowadzona zgodnie z dyspozycją art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, powinna była doprowadzić Sąd do odstąpienia od jego zastosowania. W uzasadnieniu kasacji Rzecznik wskazał, iż postanowienia § 17 rozporządzenia przyznające strażnikom miejskim inne niż przewidziane w ustawie - Prawo o ruchu drogowym uprawnienia z zakresu kontroli ruchu drogowego, zostały wydane z przekroczeniem granic upoważnienia ustawowego. Zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego, jak i wyrok Sądu I instancji zapadły jeszcze przed rozstrzygnięciem Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. akt U 1/07, jednak art. 178 ust. 1 Konstytucji RP dawał Sądom możliwość przeprowadzenia stosownej kontroli. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu Rejonowego i umorzenie postępowania w stosunku do Józefa K. z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela i ustania karalności przypisanego mu wykroczenia.

RPO-645978-II/10 z dnia 24 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Wojciecha S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca wyrokowi Sądu Okręgowego w Ł. rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 457 § 3 k.p.k. - polegające na bezpodstawnym odstąpieniu przez Sąd Okręgowy od sporządzenia pisemnych motywów orzeczenia, w części odnoszącej się do zarzutów apelacyjnych obrońcy Wojciecha S., podczas gdy przyjęty przez Sąd wniosek o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, obligował Sąd II instancji do podania w uzasadnieniu wyroku, czym kierował się wydając wyrok oraz dlatego zarzuty i wnioski apelacji obrońcy uznał za oczywiście bezzasadne. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej Wojciecha S. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

RPO-635484-II/09 z dnia 24 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Marcina S. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego we W., w części dotyczącej orzeczenia przepadku na rzecz Skarbu Państwa dowodu rzeczowego w postaci samochodu, jako służącego do popełnienia przestępstwa.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego materialnego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 44 § 2 k.k., polegające na orzeczeniu przepadku na rzecz Skarbu Państwa dowodu rzeczowego w postaci samochodu, jako służącego do popełnienia przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego),

podczas gdy pojazd mechaniczny stanowi przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k., a więc nie należy do kategorii przedmiotów, które służą lub są przeznaczone, w rozumieniu art. 44 § 2 k.k., do popełnienia tego przestępstwa. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku w zaskarżonej części.

RPO-634955-II/09 z dnia 24 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Mirosława K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 501 pkt 1 k.p.k. i art. 28 § 1 k.p.k., polegające na wydaniu w składzie jednoosobowym wyroku nakazowego wobec Mirosława K. pozbawionego wolności w innej sprawie, zamiast rozpoznania sprawy w trybie zwyczajnym, czyli w dacie orzekania w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. Rzecznik wnosi o przeprowadzenie dowodu z pisma Centralnego Zarządu Służby Więziennej z dnia 14 grudnia 2009 r. oraz dołączonego do niego wydruku, co do ustalenia okoliczności, iż Mirosław K. nieprzerwanie od dnia 31 października 2003 r. do 6 stycznia 2005 r. był osadzony w Areszcie Śledczym, oraz uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

RPO-629857-II/09 z dnia 24 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Svetlany D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w G.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 374 § 1 k.p.k. i art. 377 § 3 k.p.k., w następstwie wyrażenia przez Sąd I instancji błędnego poglądu, że zmiana miejsca zamieszkania przez oskarżoną bez powiadomienia o tym fakcie Sądu i uznanie wysłanego dla niej wezwania na rozprawę za prawidłowo doręczone - w trybie art. 139 § 1 k.p.k. - uzasadnia rozpoznanie sprawy, prowadzonej w postępowaniu zwyczajnym, pod nieobecność oskarżonej, podczas gdy sytuacja taka nie stanowi przesłanki do zastosowania instytucji z art. 377 § 3 k.p.k. Przepis art. 377 § 3 k.p.k. obejmuje trzy sytuacje, w których możliwe jest prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego. Po pierwsze, gdy oskarżony powiadomiony o rozprawie oświadcza, że nie weźmie w niej udziału. Po wtóre, gdy uniemożliwia doprowadzenie go na rozprawę. Po trzecie zaś, gdy osobiście zawiadomiony o terminie rozprawy nie stawia się na nią bez usprawiedliwienia. Żadna z tych przesłanek nie zaistniała w realiach procesowych przedmiotowej sprawy. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania.

RPO-629226-II/09 z dnia 25 sierpnia 2010 r. – kasacja na rzecz Marka L. od wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 139 §

1 k.p.k. w związku z art. 450 § 3 k.p.k. i art. 6 k.p.k. poprzez błędne uznanie, że zostało prawidłowo doręczone oskarżonemu zawiadomienie o terminie rozprawy odwoławczej i w konsekwencji rozpoznanie sprawy przez Sąd Okręgowy bez udziału oskarżonego, podczas gdy w tym czasie był on pozbawiony wolności, co naruszyło jego prawo do obrony. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 29.09.2010 r., sygn. akt IV KK 281/10).

RPO-634181-II/09 z dnia 25 sierpnia 2010 r. – kasacja na rzecz Zbigniewa K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w R., w części zobowiązującej go do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego określonej kwoty pieniężnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k. polegające na tym, że Sąd II instancji rozpoznając apelację obrońcy, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe rozstrzygnięcie Sądu I instancji, które zapadło z obrazą art. 415 § 5 k.p.k., polegającą na orzeczeniu obowiązku naprawienia szkody, w sytuacji gdy o roszczeniu wynikającym z popełnienia przestępstwa, w zakresie dotyczącym należności wynikających z faktur, prawomocnie orzeczono w postępowaniu przed Sądem gospodarczym. W uzasadnieniu kasacji Rzecznik podkreślił, że Sąd Rejonowy w R., orzekając w oparciu o art. 46 k.k. o obowiązku naprawienia szkody, w zakresie obejmującym należności wynikające z faktur wskazanych w zarzucie kasacji, w sposób rażący naruszył artykuł 415 § 5 k.p.k., którego zdanie drugie stanowi, iż: „Nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono”. Przepis ten ma na celu wyeliminowanie sytuacji, w której w związku z tą samą szkodą dochodzi do wydania dwóch tytułów egzekucyjnych. W związku z powyższym przepis ten ma także zastosowanie w sytuacji, gdy w świetle przepisów prawa karnego materialnego orzeczenie obowiązku naprawienia szkody ma charakter obligatoryjny. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu II instancji w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

RPO-643282-II/10 z dnia 1 września 2010 r. – kasacja na rzecz Józefa S., od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w E., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B., w części utrzymującej w mocy orzeczenie Sądu I instancji zobowiązujące go do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca wyrokowi Sądu Okręgowego rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu przez Sąd II instancji zarzutu

postawionego w apelacji obrońcy oskarżonego, w którym wskazano na naruszenie przez Sąd I instancji art. 415 § 5 k.p.k., co skutkowało utrzymaniem w mocy zaskarżonego orzeczenia pomimo, że wyrok Sądu meriti wydany został rzeczywiście z naruszeniem art. 415 § 5 k.p.k. poprzez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody, w sytuacji, gdy o roszczeniu wynikającym z popełnienia przestępstwa prawomocnie orzekł już wcześniej sąd w postępowaniu cywilnym. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w E. w zaskarżonej części i utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu I instancji w zakresie, w jakim orzekł o obowiązku naprawienia szkody.

RPO-641524-II/10 z dnia 15 września 2010 r. – kasacja na rzecz Andrzeja G. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w E., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w E.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca wyrokowi Sądu Okręgowego rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu zarzutów podniesionych przez obrońcę i wnosi o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w tym zakresie, do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-561881-II/07 z dnia 26 stycznia 2010 r. – kasacja na rzecz Dariusza G. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. zmieniającego wyrok łączny Sądu Rejonowego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 7 kwietnia 2010 r., sygn. akt IV KK 28/10).

RPO-535173-II/06 z dnia 17 lutego 2010 r. – kasacja na rzecz Ryszarda Ż. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w P.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 5 lipca 2010 r., sygn. akt V KK 45/10).

RPO-626774-II/09 z dnia 5 marca 2010 r. – kasacja na rzecz Pawła S. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w W.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 1 września 2010 r., sygn. akt III KK 86/10).

RPO-609814-II/09 z dnia 19 marca 2010 r. – kasacja na rzecz Tadeusza P. od prawomocnego postanowienia Sądu Najwyższego o pozostawieniu apelacji bez rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 10 czerwca 2010 r., sygn. akt WK 2/10).

RPO-632298-II/09 z dnia 1 kwietnia 2010 r. – kasacja na niekorzyść oskarżonego od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w K., na mocy którego umorzono wobec oskarżonego postępowanie karne.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 14 czerwca 2010 r., sygn. akt IV KK 109/10).

RPO-623024-II/09 z dnia 6 kwietnia 2010 r. – kasacja na rzecz Łukasza G. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w G., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w G.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 25 maja 2010 r., sygn. akt III KK 124/10).

RPO-608150-II/09 z dnia 19 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Dariusza M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 29 lipca 2010 r., sygn. akt III KK 164/10).

RPO-614310-II/09 z dnia 21 maja 2010 r. – kasacja na rzecz Jerzego C., Mariana G., Bronisława K., Henryka K. i Henryka A. od prawomocnego wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w P. z 1946 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 1 września 2010 r., sygn. akt V KK 165/10).

RPO-590670-II/08 z dnia 15 czerwca 2010 r. – kasacja na rzecz Barbary W. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego Sądu Grodzkiego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 9 września 2010 r., sygn. akt III KK 207/10).

Sąd Okręgowy w W. wydał następujące orzeczenie w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich o uznanie za nieważny wyroku wydanego wobec osoby represjonowanej za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego:

RPO-608797-II/09 z dnia 10 marca 2010 r. - wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich o uznanie za nieważny wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 10 maja 1947 r. wydanego wobec ks. Zygmunta J., represjonowanego za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Wniosek uwzględniony (postanowienie z dnia 10 sierpnia 2010 r., sygn. akt VIII Ko 203/10).

Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego:

RPO-590293-IV/08 z dnia 26 lipca 2010 r. – skarga kasacyjna od postanowienia Sądu Okręgowego w G., wydanego w sprawie o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego i nadanie klauzuli wykonalności z wniosku wierzyciela.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu postanowieniu naruszenie prawa materialnego (art. 1214 § 3 pkt 2 k.p.c.) poprzez przyjęcie, iż wykonanie nadającego się do egzekucji wyroku sądu polubownego, którego jedynym uchybieniem jest złożenie podpisu przez sędziów pod uzasadnieniem wyroku, a nie bezpośrednio pod jego sentencją, byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego). Ponadto Rzecznik zarzuca przedmiotowemu orzeczeniu niezgodność z prawem zamknięcie sądowej drogi ochrony konstytucyjnie gwarantowanych praw majątkowych wierzyciela (art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP), poprzez definitywne pozbawienie wierzyciela prawnych możliwości dochodzenia i wyegzekwowania jego wierzytelności o zapłatę, zasądzonej wyrokiem sądu polubownego.

Rzecznik wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na konieczność wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie prawnego charakteru postępowania w sprawie o stwierdzenie wykonalności (uznanie) wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce. Nie chodzi tu o sytuację, w której wykonanie takiego wyroku próbuje powstrzymać dłużnik, ale o przypadek odwrotny - a mianowicie, gdy odmowę wykonania takiego wyroku kwestionuje wierzyciel, któremu nie przysługują żadne inne środki prawne, w tym przede wszystkim skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego. Rzecznik wnosi o uchylenie postanowienia Sądu Okręgowego w G. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji, a ewentualnie także o uchylenie zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 398 (16) k.p.c. i wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia co do istoty sprawy.

RPO-641443-V/10 z dnia 5 sierpnia 2010 r. - skarga kasacyjna od wyroku Sądu Okręgowego w W. oddalającego apelację Leokadii S. od wyroku Sądu Rejonowego w P. wydanego w sprawie z powództwa Leokadii S. przeciwko spółdzielni mieszkaniowej o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne - potrzeba rozstrzygnięcia, czy wprowadzenie do statutu spółdzielni mieszkaniowej na podstawie art. 12 (1) ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zakazu przeniesienia przez spółdzielnię na inne osoby własności lokali mieszkalnych w domach dla inwalidów, osób samotnych i innych domach o specjalnym przeznaczeniu powoduje wygaśnięcie powstałego wcześniej i wymagalnego, przed datą wprowadzenia takiego zakazu, roszczenia o przeniesienie własności lokalu mieszkalnego w domu o specjalnym przeznaczeniu. Zagadnienie to dotyczy stosunkowo niewielkiej grupy obywateli - tych, którzy złożyli wnioski o przeniesienie na nich prawa własności lokalu w domu o specjalnym przeznaczeniu przed datą uchwalenia w statucie spółdzielni omawianego ograniczenia. Zaskarżony

wyrok w ocenie Rzecznika narusza m.in. wynikającą z art. 2 Konstytucji RP zasadę niedziałania prawa wstecz, poprzez zastosowanie wobec powódki przepisów nieobowiązujących w dacie powstania roszczenia o przeniesienie na nią prawa własności lokalu oraz wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP prawo do sądu poprzez faktyczne zamknięcie powódce drogi sądowego dochodzenia realizacji roszczenia o przeniesienie na jej rzecz przez spółdzielnię mieszkaniową prawa własności lokalu spółdzielczego, a tym samym narusza także określoną w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP zasadę ochrony praw majątkowych, poprzez pozbawienie możliwości realizacji roszczenia majątkowego przyznanego przez ustawę.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego i pytania prawne do Sądu Najwyższego:

RPO-649552-IV/10 z dnia 7 lipca 2010 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego zakresu uprawnień organu nadzoru budowlanego prowadzącego postępowanie w trybie art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane.

W związku z rozbieżnościami w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane stanowi podstawę do nałożenia na inwestora obowiązku złożenia przewidzianego art. 32 ust. 4 pkt 2 tej ustawy oświadczenia o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane ?

W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego ujawniły się zasadnicze rozbieżności dotyczące zakresu uprawnień organu nadzoru budowlanego prowadzącego postępowanie w trybie art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane. Rozbieżności te dotyczą tego, czy organ nadzoru budowlanego prowadząc postępowanie administracyjne w sprawie legalizacji wykonanych robót budowlanych powinien objąć swoimi ustaleniami również to, czy inwestor posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane. W ocenie Rzecznika art. 51 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego stanowi podstawę do nałożenia na inwestora obowiązku złożenia oświadczenia, pod rygorem odpowiedzialności karnej, o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane. Celem oświadczenia składanego przez inwestora o prawie do dysponowania nieruchomością jest zapewnienie na gruncie Prawa budowlanego gwarancji ochrony prawa własności i innych praw majątkowych. Stąd też rezygnacja z domagania się takiego oświadczenia od sprawcy samowoli budowlanej, w przypadkach innych niż określone w art. 48 ust. 1 i art. 49b ust. 1 Prawa budowlanego, w sposób oczywisty prowadziłyby do zniweczenia tej funkcji ochronnej.

RPO-624591-II/09 z dnia 27 sierpnia 2010 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczących uchylenia postanowienia sądu meriti o uwzględnieniu wniosku prokuratora o przedłużenie tymczasowego aresztowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o podjęcie uchwały mającej na celu rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego, w związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądowym: Czy uchylenie postanowienia sądu meriti o uwzględnieniu wniosku prokuratora o przedłużenie tymczasowego aresztowania przez sąd ad quem i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej

instancji, w dacie przypadającej po upływie okresu, na który ten środek zapobiegawczy zastosowano, powoduje konieczność zarządzenia natychmiastowego zwolnienia tymczasowo aresztowanego z aresztu śledczego, jeżeli nie jest pozbawiony wolności w innej sprawie, czy też mimo upływu tego terminu środek ten nadal powinien być stosowany aż do dnia prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku prokuratora?

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich należy opowiedzieć się za poglądem, że skoro uchylono zaskarżone postanowienie o dalszym stosowaniu aresztu, to znaczy, że poddano je kontroli merytorycznej, gdyż jedynym powodem jego uchylecia musiało być to, że uznano je za wadliwe. To zaś oznacza, że przestaje istnieć decyzja o dalszym stosowaniu aresztu, a tym samym nie ma podstawy do dalszego pobytu danej osoby w areszcie, jeżeli upłynął poprzedni okres stosowania aresztu. Nie zmienia tego okoliczność, że kwestię dalszego stosowania aresztu przekazano Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

RPO-648300-IX/10 z dnia 1 września 2010 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie dostępu do sądu w przypadku, gdy funkcjonariuszowi Państwowej Straży Pożarnej wymierzana jest kara dyscyplinarna upomnienia.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądów administracyjnych, Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy postępowanie wszczęte przed właściwą komisją dyscyplinarną na podstawie art. 118 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej jest postępowaniem dyscyplinarnym, a w konsekwencji, czy na orzeczenie kończące to postępowanie służy skarga do sądu administracyjnego (art. 124j ustawy o Państwowej Straży Pożarnej) ?

W opinii Rzecznika należy przyjąć, że odwołanie, o którym mowa w art. 118 ust. 2 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej pełni funkcję gwarancyjną. Umożliwia ono bowiem strażakowi, który kwestionuje wymierzoną mu w trybie uproszczonym (a więc bez zachowania stosownych gwarancji procesowych) karę dyscyplinarną upomnienia, skorzystanie z prawa do obrońcy, czy też z prawa do wysłuchania go. Przyjęcie proponowanej wykładni przepisów w omawianym zakresie musi w rezultacie prowadzić do tego, że także na orzeczenie kończące postępowanie dyscyplinarne wszczęte odwołaniem wniesionym na podstawie art. 118 ust. 2 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej służy skarga do sądu administracyjnego. Wykładnia ta chroni więc konstytucyjne prawo do sądu. Za proponowaną wykładnią przemawia także wzgląd na zasadę równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP). W postępowaniu dyscyplinarnym wszczynanym w trybie art. 124 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej na wniosek rzecznika dyscyplinarnego komisja dyscyplinarna może również wymierzyć karę upomnienia uznając, że przewinienie miało mniejszą wagę. W tym przypadku ukaranemu strażakowi w sposób nie budzący wątpliwości służy sądowa droga w celu kontroli legalności wydanego w jego sprawie rozstrzygnięcia.

RPO-494684-II/05 z dnia 8 września 2010 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczących zobowiązania sądu do przesłuchania dziecka po zgłoszeniu przez oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego, żądania ponownego przesłuchania.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądowym Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy samo zgłoszenie przez oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego, żądania ponownego przesłuchania, także bez podania powodów takiego wniosku, zobowiązuje sąd do przesłuchania dziecka (art. 185 a § 1 k.p.k.)?

Zgodnie z treścią tego przepisu, w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece, pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub zażąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ujawniły się rozbieżności dotyczące tego, czy sąd powszechny, automatycznie, w efekcie samego zgłoszenia żądania przez podejrzanego (oskarżonego) lub jego pełnomocnika, powinien zarządzać kolejne przesłuchanie dziecka, które powinno być w zasadzie przesłuchane w charakterze świadka tylko raz w toku postępowania karnego. Rzecznik Praw Obywatelskich, przedstawiając to zagadnienie do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, zauważyła w uzasadnieniu wniosku, iż pełna realizacja zasady kontradyktoryjności, zapewniona przez powtórne przesłuchanie, w przedmiotowym przypadku może godzić w zasługujące na ochronę interesy pokrzywdzonego (ochronę małoletnich pokrzywdzonych przed ich wtórną wiktymizacją).

Sąd Najwyższy rozpoznał pytanie prawne Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-632426-IV/09 z dnia 6 stycznia 2010 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących przepisów określających relacje między postępowaniem przed Komisją Prawa Autorskiego a postępowaniem sądowym i zakres kognicji sądu w tym postępowaniu.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt III CZP 1/10). Sąd Najwyższy podjął uchwałę: „Sporem związanym z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jest także spór dotyczący treści umowy. Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach związanych z zawarciem takiej umowy uzależniona jest od wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, określonego w art. 108 ust. 5 ustawy.”

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych oraz skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-623658-V/09 z dnia 19 lipca 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. na pkt 1 ppkt 1.2 Załącznika Nr 5 oraz pkt 2 ppkt 2.2 Załącznika Nr 6 do Uchwały Nr XLIC/526/2001 Rady Miejskiej w L. z dnia 28 września 2001 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Miasto L.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonym postanowieniom naruszenie art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 21 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP oraz wnosi o stwierdzenie ich nieważności.

W ocenie Rzecznika, zaskarżone przepisy wykraczają poza granice upoważnienia ustawowego określonego w art. 21 ust. 3 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, gdyż prowadzą do wyłączenia określonej grupy członków wspólnoty samorządowej, których cechą wyróżniającą jest brak zameldowania na pobyt stały na terenie Gminy L. przynajmniej przez okres w nich wskazany, z możliwości uzyskania mieszkania komunalnego. Zgodnie z art. 4 ust. 1 powyższej ustawy, tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy. Z art. 4 ust. 2 tej ustawy wynika, że gmina, na zasadach i w wypadkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach. Ustawa nie wiąże natomiast możliwości uzyskania mieszkania z zasobów mieszkaniowych gminy z przesłanką zameldowania na terenie gminy, której spełnienie uprawniałoby obywatela do ubiegania się o lokal komunalny. Ponadto kwestionowane przepisy naruszają zasadę równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP), a także zasadę sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP), która wymaga, aby zróżnicowanie prawne poszczególnych podmiotów pozostawało w odpowiedniej relacji do różnic w sytuacji tych podmiotów.

RPO-649722-III/09 z dnia 10 sierpnia 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. na bezczynność Prezydenta Miasta W. w przedmiocie nierozpoznania wniosku Beaty J. z dnia 1 września 2009 r. o przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami na rzecz dzieci wnioskodawcy.

W niniejszej sprawie organ realizujący świadczenia rodzinne przyjął, iż wniosek o przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego nie zawiera kompletu dokumentów (zaświadczenia o dochodach współmałżonka) i poinformował Beatę J., że sprawę

pozostawiono bez rozpatrzenia. Zaskarżona przez Rzecznika Praw Obywatelskich bezczynność organu narusza przepisy art. 35 § 3 k.p.a. poprzez błędne przyjęcie, iż wniosek strony nie spełnia wymogów określonych art. 23 ust. 4 pkt 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych. Prowadzi to do naruszenia wynikającej z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa, ponieważ sytuacja osób, które nie mogą, mimo dochowania ze swojej strony należytej staranności, doprowadzić do uzyskania zaświadczenia o dochodach współmałżonka staje się gorsza od sytuacji osób, które takie zaświadczenie mogą uzyskać. Intencją ustawodawcy było natomiast zapewnienie wsparcia wszystkim osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. Taka sytuacja pozostaje też w sprzeczności z prawem rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietnej, do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych, a więc z art. 71 ust. 1 Konstytucji RP. Rzecznik wnosi o zobowiązanie Prezydenta Miasta do wydania decyzji w przedmiocie uprawnień do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami na rzecz dzieci wnioskodawcy na okres od dnia 1 listopada 2009 r. do 31 października 2010 r. (art. 149 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi) w terminie 14 dni od dnia doręczenia prawomocnego wyroku wraz z aktami administracyjnymi.

RPO-642445-XVIII/10 z dnia 26 sierpnia 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. na bezczynność Wojewody w rozpoznaniu wniosku Adama G. z dnia 30 grudnia 2008 r. o potwierdzenie prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 30 grudnia 2008 r. do kancelarii Urzędu Wojewódzkiego wpłynął wniosek Adama G., dotyczący potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Postanowieniem z dnia 23 listopada 2009 r., organ poinformował o przedłużeniu terminu załatwienia sprawy do dnia 31 grudnia 2011 r. W uzasadnieniu podano, że ze względu na bardzo dużą liczbę wniosków nie jest możliwe rozpatrzenie przedmiotowego wniosku w terminie przewidzianym w art. 35 k.p.a. Okoliczności zwalniające organ administracji z zarzutu bezczynności muszą mieć charakter prawny, proceduralny, a nie faktyczny. Od obowiązku tego nie zwalniają tzw. trudności obiektywne: brak etatów, czy środków pieniężnych. Samo przedłużenie terminu załatwienia sprawy, na podstawie art. 36 k.p.a., nie jest wystarczające do uznania, iż organ nie pozostaje w zwłoce. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zobowiązanie Wojewody do wydania decyzji w terminie wyznaczonym przez Sąd.

RPO-644302-XVIII/09 z dnia 26 sierpnia 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. na bezczynność Wojewody w rozpoznaniu wniosku Janiny R. z dnia 22 grudnia 2008 r. o potwierdzenie prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 22 grudnia 2008 r. do kancelarii Urzędu Wojewódzkiego wpłynął wniosek Janiny R., dotyczący potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Postanowieniem z

dnia 10 listopada 2009 r., organ poinformował o przedłużeniu terminu załatwienia sprawy do dnia 31 grudnia 2011 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zobowiązanie Wojewody do wydania decyzji w terminie wyznaczonym przez Sąd.

RPO-636423-XVIII/09 z dnia 26 sierpnia 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. na bezczynność Wojewody w rozpoznaniu wniosku Stanisława W. z dnia 30 grudnia 2008 r. o potwierdzenie prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 30 grudnia 2008 r. do kancelarii Urzędu Wojewódzkiego wpłynął wniosek Stanisława W., dotyczący potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Postanowieniem z dnia 23 listopada 2009 r., organ poinformował o przedłużeniu terminu załatwienia sprawy do dnia 31 grudnia 2011 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zobowiązanie Wojewody do wydania decyzji w terminie wyznaczonym przez Sąd.

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

RPO-623243-X/09 z dnia 14 lipca 2010 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 14 czerwca 2010 r., wydanego w sprawie ze skargi Rzecznika Praw Obywatelskich na uchwałę Rady Miasta W. w przedmiocie ustalenia strefy płatnego parkowania.

Zaskarżonemu postanowieniu Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 50 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz art. 58 § 1 pkt 6 w/w ustawy w związku z art. 101 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Rzecznik wnosi o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu w W.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. odrzucił skargę Rzecznika Praw Obywatelskich na niektóre przepisy uchwały Rady Miasta W. z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania, wysokości stawek opłaty za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefie, wysokości opłaty dodatkowej oraz określenia sposobu pobierania tych opłat. Sąd uznał, że z uwagi na tożsamość przedmiotu skargi Rzecznika z przedmiotem skargi Ogólnokrajowej Spółdzielni Turystycznej „Gromada”, którą Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. oddalił, skarga Rzecznika jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu. Zdaniem Rzecznika mimo, iż jego skarga i skarga Spółdzielni „Gromada”

dotyczyły tego samego przepisu uchwały, wniesiono je w zupełnie różnych sprawach. Rzecznik posiada uprawnienie do uruchamiania sądowej kontroli działalności uchwałodawczej organów gmin w aspekcie generalnym, zaś przepis art. 101 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym nie ma zastosowania do określania legitymacji Rzecznika do złożenia skargi do sądu administracyjnego.

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-634333-X/09 z dnia 28 lipca 2010 r. - w sprawie wyrażania przez osoby małoletnie zgody na leczenie.

W toku analizy przepisów prawa dotyczących autonomii pacjentów w zakresie leczenia ujawniły się istotne wątpliwości dotyczące wyrażania przez osoby małoletnie zgody na leczenie. W przypadku leczenia pacjenta małoletniego, który ukończył 16 lat, wymagane jest uzyskanie zgody podwójnej, tj. zgody małoletniego pacjenta oraz zgody jego przedstawiciela ustawowego. Natomiast zdanie małoletniego, który nie ukończył jeszcze 16 lat nie ma żadnego znaczenia prawnego, chociaż zgodnie z obowiązującym prawem (art. 15 k.c.) osoby, które ukończyły lat 13 mają już ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Zakwestionowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich niektóre przepisy ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz przepisy ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta posługują się sztywnym kryterium wieku dla określania prawa osób małoletnich do decydowania lub współdecydowania o przeprowadzeniu badania lub udzielenia innych świadczeń zdrowotnych. Decydowanie przez pacjenta o sobie samym jest przejawem realizacji wolności osobistej i nietykalności osobistej. Zdaniem Rzecznika ustawodawca posłużył się niewłaściwym kryterium wprowadzając ograniczenia w korzystaniu przez osoby małoletnie z tej konstytucyjnej wolności (art. 41 ust. 1 Konstytucji RP). Natomiast art. 47 Konstytucji RP gwarantuje każdemu prawo do ochrony życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Ustawodawca, określając granicę autonomii woli małoletniego pacjenta, powinien przede wszystkim odwołać się do stopnia jego dojrzałości oraz zdolności do kształtowania własnych poglądów.

RPO-628295-II/09 z dnia 4 sierpnia 2010 r. – w sprawie braku możliwości przywrócenia terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia.

Na tle badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich spraw dotyczących uprawnień pokrzywdzonego do uzyskania statusu oskarżyciela posiłkowego ujawnił się problem zgodności z Konstytucją RP art. 55 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewiduje przywrócenia terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Zgodnie z tym przepisem, w razie powtórnego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu. Niemożność przywrócenia terminu w sytuacji, o której mowa w art. 55 § 1 k.p.k., jeżeli uchybienie

nastąpiło bez winy pokrzywdzonego, godzi w zasadę prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), w tym przypadku przybierającą postać prawa dostępu do sądu. Istotą zarzutu naruszenia prawa do sądu jest w niniejszej sprawie takie ukształtowanie przepisów proceduralnych dotyczących subsydiarnego aktu oskarżenia, które - przez stworzenie szczegółowego wymogu formalnego w postaci miesięcznego terminu prekluzyjnego i surową sankcją za jego niedopełnienie - w praktyce w określonych sytuacjach zamykają dostęp do organów ochrony prawnej, czyniąc prawo do sądu dla części wnioskodawców prawem pozornym. W rezultacie przepis art. 55 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje przywrócenia terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia narusza także zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z zasady demokratycznego państwa prawnego, określonej w art. 2 Konstytucji RP.

W sprawie wniosków do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-596082-I/08 z dnia 13 lipca 2009 r. – w sprawie 32% stawki podatku dochodowego.

Pismem procesowym z dnia 9 lipca 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich cofa wniosek i wnosi o umorzenie postępowania stosownie do treści art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Po szczegółowym zapoznaniu się ze stanowiskami Sejmu, Prokuratora Generalnego oraz Ministra Finansów i ponownym rozważeniu kwestii ewentualnej niekonstytucyjności zakwestionowanych przepisów, Rzecznik Praw Obywatelskich uznała trafność argumentów przedstawionych w powyższych stanowiskach. W przekonaniu Sejmu oraz Prokuratora Generalnego ustawodawca był konstytucyjnie upoważniony do wprowadzenia rozwiązania określonego w art. 27 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Dokonanie takiego wyboru mieści się w zakresie swobody i konstytucyjnego upoważnienia ustawodawcy do kształtowania polityki podatkowej państwa. Ewentualne zakwestionowanie celowości tych rozwiązań podatkowych podważyłoby autonomię regulacyjną ustawodawcy.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 15 lipca 2010 r., sygn. akt K 21/09).

RPO-584481-III/08 z dnia 1 lutego 2010 r. - w sprawie wcześniejszych emerytur żołnierzy i innych służb mundurowych (sygn. akt K 6/10).

Rzecznik cofa wniosek z dnia 1 lutego 2010 r. i wnosi o umorzenie postępowania w niniejszej sprawie.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenie w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-571564-III/07 z dnia 27 listopada 2007 r. – w sprawie zróżnicowanego wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., sygn. akt K 63/07).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach w sprawie następujących skarg konstytucyjnych:

RPO-596582-II/08 z dnia 15 lipca 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Krzysztofa P. dotyczącej zasad postępowania z materiałami kontroli operacyjnej (sygn. akt SK 7/10).

RPO-648619-I/10 z dnia 20 lipca 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Leszka Mirosława H. dotyczącej zasad powoływania sędziów przez Prezydenta RP (sygn. akt SK 8/10).

RPO-650338-II/10 z dnia 26 sierpnia 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Małgorzaty K. dotyczącej braku przesłanek przyznania lub odmowy zasądzenia na rzecz skarżącego odszkodowania za przewlekłość postępowania (sygn. akt SK 12/10).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 20 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki jest niezgodny z art. 77 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

W sprawie skargi konstytucyjnej:

RPO-644168-VI/10 z dnia 20 maja 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki POLNORD S.A. (sygn. akt SK 2/10).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. o utworzeniu Wojewódzkich Kolegiów Skarbowych oraz o zmianie niektórych ustaw regulujących zadania i kompetencje organów oraz jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych i obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 5 marca 2010 r. o zmianie ustawy o kontroli skarbowej w zakresie, w jakim wyłącza odpowiednie stosowanie do postępowania kontrolnego art. 54 § 1 pkt 1 i 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa jest niezgodny z art. 84 (zasada powszechności i równości opodatkowania) w związku z art. 64 ust. 1 i 2 (zasada ochrony praw majątkowych),

art. 32 (zasada równości) i art. 2 Konstytucji RP (zasada zaufania obywateli do państwa).

W postępowaniu kontrolnym prowadzonym przez organy kontroli skarbowej w trybie ustawy o kontroli skarbowej nie mają zastosowania ogólne reguły postępowania podatkowego, które pełnią w stosunku do podatnika funkcję ochronną, wyłączając automatyzm naliczania odsetek od powstałych zaległości podatkowych. Zgodnie z art. 54 § 1 pkt 1 i 7 Ordynacji podatkowej odsetek za zwłokę nie nalicza się, gdy poprzez czynności zabezpieczające podatek został pozbawiony możliwości dysponowania swym majątkiem, a także wtedy, gdy występuje przewlekłość postępowania podatkowego. W wyniku braku możliwości stosowania do postępowania kontrolnego art. 54 § 1 pkt 1 i 7 Ordynacji podatkowej doszło do naruszenia zasady równości i sprawiedliwości podatkowej. Zróżnicowanie sytuacji prawnej podatników w zakresie naliczania odsetek za zwłokę zostało wprowadzone przez ustawodawcę na podstawie dowolnie ustalonego kryterium, w tym przypadku kryterium trybu rozpatrywania sprawy podatkowej.

VII. Wystąpienia legislacyjne

1. RPO-629059-VII/09 z dnia 1 września 2010 r. – wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie uwag Rzecznika Praw Obywatelskich do projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.

Na potrzebę pilnego podjęcia działań zmierzających do wykonania delegacji z art. 95c § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2009 r., bowiem analiza stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec wychowanków poczyniona w trakcie wizytacji placówek dla nieletnich prowadzonych w ramach zadań wyznaczonych Krajowemu Mechanizmowi Prewencji, wzbudziła szereg wątpliwości w zakresie praworządności ich użycia. Obecnie Rzecznik sygnalizuje konieczność możliwie precyzyjnego dookreślenia niektórych przepisów rozporządzenia i wyraża nadzieję, iż realizacja postulowanych rozwiązań znacząco zwiększy gwarancję praworządnego użycia tych środków.

VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

RPO-546030-IV/06 z dnia 3 marca 2009 r. - w sprawie opłat sądowych w sprawach o ustalenie ojcostwa lub macierzyństwa (Informacja 1-3/2009, str. 95).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (05.08.2010 r.) w uzupełnieniu wcześniejszych odpowiedzi poinformował, iż nadal trwają prace wewnątrzresortowe zmierzające do opracowania kompleksowej nowelizacji ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W toku prac nad projektem nowelizacji zaistniała potrzeba dokonania pogłębionej analizy zgłoszonych przez prezesów sądów okręgowych zastrzeżeń i wątpliwości, pojawiających się w praktyce sądowej, co do obowiązujących przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Z tego względu pierwotnie planowany termin przyjęcia przedmiotowego projektu ustawy przez Rząd nie mógł być zachowany. Obecnie projekt ustawy o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest przewidziany w Programie prac legislacyjnych Rady Ministrów do rozpatrzenia przez Rząd w IV kwartale 2010 r.

RPO-564842-I/07 z dnia 27 marca 2009 r. – w sprawie zmian przepisów w zakresie rejestracji i dokonywania pochówku dzieci martwo urodzonych (Informacja 1-3/2009, str. 124).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (22.07.2010 r.) wyjaśnił, iż w 2009 roku zostały podjęte prace nad nowelizacją ustawy z dnia 29 września 1986 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego, gdzie jedną z priorytetowych kwestii wymagających uregulowania było określenie zasad rejestracji urodzenia dziecka martwo urodzonego. W celu całościowego uregulowania kwestii związanych z rejestracją urodzenia dzieci martwo urodzonych, a więc również dotyczących pochówku tych dzieci, w projekcie ustawy zaproponowano także zmianę ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Po przeprowadzeniu uzgodnień wewnątrzresortowych i konsultacjach społecznych ww. projektu, w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji zapadła decyzja o odstąpieniu od prac nad częściową nowelizacją przedmiotowej ustawy na rzecz opracowania kompleksowych założeń do całkowicie nowej ustawy regulującej materię stanu cywilnego. Obecnie w MSWiA trwają prace mające na celu opracowanie projektu założeń do projektu ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego. Kwestie pochówku dzieci martwo urodzonych wykraczają poza zakres materii rejestracji stanu cywilnego. Przepisy związane z pochówkiem dzieci martwo urodzonych pozostają bowiem w gestii Ministra Zdrowia, wydaje się zatem, iż uregulowanie tych zagadnień nie jest uzależnione od oczekiwania na nową ustawę - Prawo o aktach stanu cywilnego.

RPO-613209-III/09 z dnia 16 kwietnia 2009 r. - w sprawie niedostosowania regulacji przewidzianej w ustawie o pracownikach urzędów państwowych do standardów w zakresie uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem,

powodującego dyskryminację pracowników w stosunku do pracownic (Informacja 4-6/2009, str. 31).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (06.08.2010 r.) poinformował, że obecnie w MSWiA nie są prowadzone prace legislacyjne dotyczące przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych. Jednocześnie wyjaśnił, że propozycję zmiany przepisu art. 29 ust. 3 w/w ustawy zawiera projekt ustawy o zmianie ustawy o pracownikach urzędów państwowych z dnia 8 lipca 2010 r. Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” do spraw związanych z ograniczeniami biurokracji (druk nr 3248). Projekt został skierowany w dniu 19 lipca 2010 r. do I czytania na posiedzeniu Sejmu. Natomiast w zakresie zmiany brzmienia art. 13 ust. 1 pkt 5 przedmiotowej ustawy – w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2000 r. (sygn. akt K 35/99) - ze stosowną inicjatywą ustawodawczą wystąpiła Komisja Ustawodawcza Senatu (druk nr 811).

RPO-383896-IV/01 z dnia 11 maja 2009 r. - w sprawie potrzeby opracowania standardów medycznych przeprowadzania badań DNA w sprawach cywilnych (Informacja 4-6/2009, str. 58).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (24.09.2010 r.) poinformował w nawiązaniu do odpowiedzi z dnia 15 maja 2009 r., że w obowiązującym stanie prawnym podstawowe kwestie związane z postępowaniem dowodowym w sprawach cywilnych zostały uregulowane w Kodeksie postępowania cywilnego. Stosownie do postanowień art. 227 k.p.c. dowodami są fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Oznacza to, iż dowodem w postępowaniu cywilnym może być każde twierdzenie o otaczającej rzeczywistości, tym samym katalog ten ma charakter otwarty, a zawarte w dalszych artykułach wyliczenie ich rodzajów w postępowaniu dowodowym (dokument, zeznania świadków, opinia biegłych, czy oględziny) ma jedynie charakter przykładowy. Aktualnie nie jest niezbędne wprowadzenie do procedury cywilnej norm prawnych dopuszczających możliwość przeprowadzania dowodów z badań kwasu dezoksyrybonukleinowego, gdyż możliwość taka wynika wprost z przepisów o postępowaniu dowodowym, w tym w szczególności z art. 278-291 k.p.c.

RPO-577154-II/07 z dnia 9 lipca 2009 r. – w sprawie dostępu stron do akt sprawy o wykroczenie na etapie czynności wyjaśniających (Informacja 7-9/2009, str. 32).

Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjno-Prawnego w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.07.2010 r.) poinformowała, że w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowany został projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw, mający charakter szerszej nowelizacji przepisów Kodeksu wykroczeń, obejmującej podwyższenie granic rodzajowych kary grzywny orzekanej za wykroczenia oraz usunięcie niektórych błędów obowiązujących unormowań tego Kodeksu, utrudniających stosowanie jego przepisów. Projekt przewiduje również nowelizację przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w taki

sposób, aby uczestnicy postępowania w sprawach o wykroczenia mieli dostęp do akt sprawy o wykroczenie na etapie czynności wyjaśniających. Przedmiotowy projekt został przekazany do zaopiniowania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, działającej przy Ministrze Sprawiedliwości.

RPO-638300-X/10 z dnia 15 stycznia 2010 r. – w sprawie poszanowania intymności i godności pacjentów w czasie udzielania im świadczeń zdrowotnych (Informacja 1-3/2010, str. 31).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (05.07.2010 r.) poinformował, że Ministerstwo Zdrowia stoi na stanowisku priorytetowego znaczenia praw pacjenta i niezwyklej wagi społecznej kwestii poszanowania intymności i godności osobistej pacjenta. Przekonanie to leżało u podstaw podjęcia przez resort zdrowia prac legislacyjnych, które w konsekwencji zaowocowały wejściem w życie ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Mając na względzie konieczność ochrony praw pacjenta, a zarazem stwarzania warunków do prawidłowego kształcenia nowych kadr medycznych, kwestia zmian w odpowiednich regulacjach prawnych normujących obszar będący przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich zostanie wzięta pod uwagę w dalszym procesie prac legislacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia.

RPO-458685-II/03 z dnia 5 lutego 2010 r. – w sprawie projektu ustawy o mediatorach i zasadach prowadzenia mediacji w sprawach skierowanych przez organy procesowe (Informacja 1-3/2010, str. 56).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (15.07.2010 r.) zapewnił, że problematyka alternatywnych metod rozwiązywania sporów i konfliktów, mediacja, znajdują się w stałym zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości. Od 2009 roku w Społecznej Radzie ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości prowadzone są prace nad opracowaniem zmian przepisów o postępowaniu mediacyjnym, koncepcji uregulowania alternatywnych metod rozwiązania sporów i konfliktów bądź uregulowania rozwiązań dotyczących tylko instytucji mediacji w odrębnym akcie prawnym lub uzupełnienia istniejących już regulacji. Rada podjęła także prace nad opracowaniem „Zielonej Księgi Polskiej Mediacji”, która zainicjuje szerokie konsultacje społeczne dotyczące stanu polskiej mediacji oraz potrzeb jej usprawnienia. Ponadto w dniu 30 listopada 2009 r. w Ministerstwie Sprawiedliwości został utworzony Departament Praw Człowieka, do którego kompetencji z dniem 31 marca 2010 r. należy realizacja zadania w postaci podejmowania działań na rzecz upowszechniania i rozwoju alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji.

RPO-634394-II/09 z dnia 5 lutego 2010 r. – w sprawie pojęcia inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do skutecznego zagwarantowania uprawnień dzieci do swobodnego wyrażania poglądów we własnych sprawach oraz do pełnej ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym (Informacja 1-3/2010, str. 56).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (23.08.2010 r.) w nawiązaniu do odpowiedzi z dnia 19 marca 2010 r. poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowany został projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny i niektórych innych ustaw, którego cel stanowi dostosowanie polskiego prawa do postanowień konwencji Rady Europy z 23 listopada 2001 r. o cyberprzestępczości oraz postanowień konwencji Rady Europy z 25 października 2007 r. o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, a także implementacja decyzji ramowej Rady 2008/919/WSiSW z 28 listopada 2008 r. zmieniającej decyzję ramową 2002/475/WSiSW w sprawie zwalczania terroryzmu. W zakresie związanym z dostosowaniem polskiego prawa do konwencji z Lanzarote projekt przewiduje m.in. zmianę art. 205 k.k., określającego tryb ścigania czynów opisanych w XXV Rozdziale Kodeksu karnego, grupującym przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Wprowadzenie nowego brzmienia art. 205 k.k. sprawi, że wszystkie przestępstwa seksualne popełnione na szkodę małoletniego, w tym także przestępstwo zgwałcenia, będą w polskim prawie czynami ściganymi z urzędu, zgodnie z postulatem przedstawionym przez Rzecznika. Wspomniany projekt jest ujęty w planie prac Rządu na II półrocze 2010 r.

RPO-445687-II/03 z dnia 22 lutego 2010 r. – w sprawie konieczności uchwalenia rządowego Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw (Informacja 1-3/2010, str. 75).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.07.2010 r.) w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika przekazane przez Sekretariat Prezesa Rady Ministrów wyjaśnił, że projekt „Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw” nadal znajduje się w Zespole do Spraw Programowania Prac Rządu, który będzie podejmował decyzje co do dalszej ścieżki procedowania. Projekt jest wynikiem prac międzyresortowego zespołu, powołanego na podstawie Zarządzenia Nr 78 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Opracowania Krajowego Zespołu na Rzecz Ofiar Przestępstw, zmienionego Zarządzeniem Nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 maja 2008 r. Zespół został powołany na okres opracowania projektu, jednak nie dłuższy niż do dnia 31 października 2008 r. Obecnie Zespół utracił mandat do dalszych prac nad projektem, w tym zakresie nie ma również kompetencji Minister Sprawiedliwości.

RPO-595485-IX/09 z dnia 18 marca 2010 r. – w sprawie rekontroli przestrzegania praw i wolności obywatelskich żołnierzy 8 Bazy Lotnictwa Transportowego w Krakowie (Informacja 1-3/2010, str. 101).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej (23.04.2010 r.) poinformował, że w toku uzgodnień wewnątrzresortowych jest projekt rozporządzenia MON w sprawie zakresu świadczeń zdrowotnych przysługujących żołnierzom zawodowym i zagadnień z tym związanych. Opracowano też zmiany rozporządzeń mające unormować zasady kierowania żołnierzy do wykonywania zadań na korzyść PKW i nabywania przez nich praw do wszystkich świadczeń finansowych i

dotychczasowych uprawnień emerytalnych. Rozważając wniosek w zakresie możliwości powoływania żołnierzy rezerwy w celu czasowego obsadzenia etatów wojskowych zajmowanych przez kobiety z uwagi na ich długotrwałą absencję spowodowaną ciężką i koniecznością sprawowania opieki macierzyńskiej stwierdzono, iż takie działanie będzie niewystarczające z uwagi na zbyt niskie limity powołań w korpusach oficerów i podoficerów, a także z powodu zagwarantowania kobiecie powrotu na stanowisko służbowe po wykorzystaniu przysługujących urlopów. Dokonywanie zmian w funkcjonującym systemie przepustkowym oraz obowiązującym systemie kontroli osób (pojazdów) wchodzących (wjeżdżających) do strefy zastrzeżonej lotniska uznać należy za niecelowe. W końcowym etapie uzgodnień międzyresortowych znajduje się projekt rozporządzenia MON w sprawie nadawania, potwierdzania, podwyższania i utraty klasy kwalifikacyjnej przez podoficerów i szeregowych zawodowych. Ponadto w Dowództwie Sił Powietrznych opracowano zmiany m.in. do „Regulaminu lotów lotnictwa Sił Zbrojnych RP” oraz „Instrukcji organizacji lotów w lotnictwie Sił Zbrojnych RP” w celu dostosowania przepisów lotniczych w lotnictwie Sił Zbrojnych RP do aktów prawnych określających zasady organizacji lotów w rejonach misji Polskich Kontyngentów Wojskowych (PKW) i Polskich Jednostek Wojskowych (PJW) poza granicami kraju.

RPO-495652-VII/05 z dnia 9 kwietnia 2010 r. - w sprawie kary dyscyplinarnej dla osób tymczasowo aresztowanych, polegającej na zakazie dokonywania zakupu artykułów dopuszczonych do sprzedaży w areszcie śledczym (Informacja 4-6/2010, str. 25).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.09.2010 r.) zgodził się z argumentami przedstawionymi w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i poinformował, że w toku prac legislacyjnych dotyczących opracowanego w Ministerstwie Sprawiedliwości projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, dokonano modyfikacji propozycji nowelizacji art. 222 § 2 pkt 7 k.k.w. Punkt ten otrzymał następujące brzmienie: „7) pozbawienie lub ograniczenie możliwości dokonywania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych, na okres do 1 miesiąca”. W aktualnej wersji projektu zrezygnowano również z uprzednio proponowanej nowelizacji art. 143 § 1 pkt 5 k.k.w., prowadzącej do poszerzenia zakresu pozbawienia praw związanego z opisaną w tym przepisie karą dyscyplinarną wymierzaną skazanemu. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, we wrześniu 2010 r. zostanie skierowany pod obrady stałego Komitetu Rady Ministrów.

RPO-584580-I/08 z dnia 10 maja 2010 r. – w sprawie opłaty abonamentowej (Informacja 4-6/2010, str. 47).

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (28.07.2010 r.) poinformował, że KRRiT zwróciła się do Poczty Polskiej o wyjaśnienia w zakresie podejmowanych działań w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010 r. (sygn. akt K 24/08). Przekazane przez Poczta Polską informacje

dotyczące działań zmierzających do poprawy ściągalności opłat abonamentowych były przedmiotem posiedzenia KRRiT w dniu 29 czerwca 2010 r. Następnie Przewodniczący KRRiT skierował w dniu 12 lipca 2010 r. pismo do Poczty Polskiej w sprawie zorganizowania spotkania w przedmiotowej sprawie.

RPO-529615-V/06 z dnia 19 maja 2010 r. – w sprawie trybu, w jakim następuje wykonanie ostatecznych decyzji o opróżnieniu lokalu mieszkalnego pozostającego w dyspozycji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji (Informacja 4-6/2010, str. 54).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (17.08.2010 r.) poinformował, iż z uwagi na brak zasobu mieszkaniowego stanowiącego własność Policji oraz przeprowadzoną analizę rozwiązań prawnych, podjęto decyzję o czasowym wstrzymaniu prac nad nowelizacją ustawy o Policji we wskazanym w wystąpieniu Rzecznika zakresie. Postępowania w przedmiocie opróżniania lokali mieszkalnych co do zasady nie dotyczą funkcjonariuszy Policji oraz emerytów i rencistów policyjnych, lecz osób nieuprawnionych do zajmowania lokali służbowych. Tylko część zakończonych postępowań w przedmiocie opróżniania służbowych lokali mieszkalnych znajduje kontynuację w postępowaniach egzekucyjnych. W ramach egzekucji administracyjnej, jak wynika z uzyskanych informacji, nie zdarzyły się przypadki eksmisji, na skutek których osoba im podlegająca nie miałaby gdzie mieszkać.

RPO-646583-I/10 z dnia 20 maja 2010 r. – w sprawie zasad rekrutacji prowadzonej przez uniwersytety medyczne na studia w języku angielskim (Informacja 4-6/2010, str. 55).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego (31.05.2010 r.) podzielił pogląd Rzecznika i poinformował, iż w jego ocenie przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie nie dają podstaw do warunkowania możliwości ubiegania się o przyjęcie na studia w języku angielskim od posiadania innego obywatelstwa niż polskie.

RPO-646889-III/10 z dnia 21 maja 2010 r. – w sprawie kierowania osób do domów pomocy społecznej i finansowania ich pobytu przez organy samorządu terytorialnego (Informacja 4-6/2010, str. 58).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (02.06.2010 r.) poinformował, że obecnie nie ma pilnej potrzeby podejmowania działań zmierzających do powstawania nowych domów pomocy społecznej, za wyjątkiem DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych, w których jest mniej miejsc niż mieszkańców. Rozwiązanie ewentualnego problemu związanego z niewystarczającą liczbą DPS powinno odbyć się na poziomie samorządowym, a nie rządowym, np. przy pomocy rządowego programu, którego wprowadzenie postuluje Najwyższa Izba Kontroli. Minister Pracy i Polityki Społecznej dysponuje w roku bieżącym (jak i w latach poprzednich) środkami rezerwy celowej budżetu państwa, które przeznaczone

są na dofinansowanie programów naprawczych w domach pomocy społecznej. Aktualnie MPiPS zbiera informacje z poszczególnych województw dotyczące zapotrzebowania na środki na dofinansowanie realizacji programów naprawczych. Jednocześnie w odpowiedzi poinformowano, że rozpoczęto prace nad założeniami do nowej ustawy o pomocy społecznej. Przewidują one m. in. zmianę sposobu finansowania domów pomocy społecznej, w tym pewną gwarancję wsparcia z budżetu państwa dla osób o najniższych dochodach.

RPO-551675-II/07 z dnia 27 maja 2010 r. - w sprawie uregulowania zasad użycia środków przymusu bezpośredniego przez uprawnionych funkcjonariuszy odpowiednich służb w przepisach rangi ustawowej, w sposób zgodny z wymogami wynikającymi z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP (Informacja 4-6/2010, str. 61).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (07.07.2010 r.) poinformował, że w celu przeprowadzenia zmian systemowych poprzez ujednoczenie regulacji dotyczących użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez wszystkich uprawnionych funkcjonariuszy, Prezes Rady Ministrów zarządzeniem nr 138 z dnia 9 grudnia 2008 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Ujednoczenia Zasad Użycia Środków Przymusu Bezpośredniego i Broni Palnej przez Uprawnionych Funkcjonariuszy, powołał Międzyresortowy Zespół do spraw Ujednoczenia Zasad Użycia Środków Przymusu Bezpośredniego i Broni Palnej przez Uprawnionych Funkcjonariuszy. Decyzja o powołaniu Zespołu była m. in. wynikiem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich. Zadanie kierowania pracami Zespołu zostało powierzone Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji. W dniu 17 czerwca 2010 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji odbyło się spotkanie organizacyjne, na którym postanowiono o opracowaniu projektu założeń do projektu ustawy o zasadach użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Obecnie trwają intensywne prace nad tym projektem.

RPO-643623-IX/10 z dnia 31 maja 2010 r. - w sprawie niezgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie przeprowadzania okresowych bezpłatnych badań lekarskich członka ochotniczej straży pożarnej biorącego bezpośredni udział w działaniach ratowniczych (Informacja 4-6/2010, str. 62).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (27.09.2010 r.) nie podzielił argumentów zawartych w wystąpieniu Rzecznika i stwierdził, że zmiana przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie przeprowadzania okresowych bezpłatnych badań lekarskich członka ochotniczej straży pożarnej biorącego bezpośredni udział w działaniach ratowniczych, przewidująca zwiększenie liczby badań lekarskich, miała przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa członków ochotniczej straży pożarnej biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych, a także ogółu społeczeństwa. Rozporządzenie było

przedmiotem konsultacji społecznych i międzyresortowych, podczas których nie kwestionowano przedmiotowych regulacji.

RPO-647849-I/10 z dnia 1 czerwca 2010 r. - w sprawie kształtu instytucji ubezwłasnowolnienia w polskim systemie prawnym (Informacja 4-6/2010, str. 64).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (19.07.2010 r.) zapewnił, że w polskim systemie prawa cywilnego istnieją szerokie gwarancje o charakterze materialnoprawnym i procesowym, które w wydatny sposób ograniczają zakres stosowania instytucji ubezwłasnowolnienia i wykluczają jakąkolwiek uznaniowość w tym zakresie. Jednocześnie potwierdził, że osoby ubezwłasnowolnione zostały pozbawione prawa udziału w referendum oraz prawa wybierania Prezydenta RP, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, na mocy ustawy zasadniczej. Ewentualna zmiana obowiązujących rozwiązań w omawianym zakresie wiązałyby się z koniecznością zmiany art. 62 Konstytucji, a także szeregu ustaw regulujących procedury wyborcze do różnych organów władzy publicznej. W odpowiedzi poinformowano ponadto, że działająca przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego prowadzi prace nad nowym Kodeksem cywilnym, w tym również w zakresie przepisów odnoszących się do instytucji ubezwłasnowolnienia. W projektowanej Księdze pierwszej części ogólnej nowego Kodeksu cywilnego, Komisja Kodyfikacyjna nie zdecydowała się na usunięcie ubezwłasnowolnienia z systemu prawnego, ale zaproponowała utrzymanie wyłącznie jednej postaci ubezwłasnowolnienia, odpowiadającej przewidzianemu w Kodeksie cywilnym z 1964 r. ubezwłasnowolnieniu całkowitemu. Rezygnację z ubezwłasnowolnienia częściowego uzasadnia się tym, że osób, które potrzebują jedynie pomocy do prowadzenia swych spraw, nie należy dyskryminować poprzez uszczuplenie zdolności do czynności prawnych. Planowane zniesienie instytucji ubezwłasnowolnienia częściowego, a tym samym ograniczenie przypadków, w których ubezwłasnowolnienie będzie mogło być orzekane, spowoduje znaczne poszerzenie kręgu osób, które będą mogły korzystać z praw wyborczych w stosunku do obecnej regulacji i przyczyni się do zwiększenia upodmiotowienia osób niepełnosprawnych i minimalizacji ograniczeń ich udziału w życiu publicznym.

RPO-648294-I/10 z dnia 2 czerwca 2010 r. - w sprawie uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej nr 59/2009 dotyczącej wyboru delegatów na Krajowy Zjazd Adwokatury (Informacja 4-6/2010, str. 66).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (15.07.2010 r.) poinformował, że uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 21 listopada 2009 r., Nr 59/2009 w sprawie ustalenia parytetu osobowego delegatów na Krajowy Zjazd Adwokatury w roku 2010, została przesłana Ministrowi Sprawiedliwości, który dokonał jej oceny pod kątem zgodności z prawem. Wątpliwości Ministra wzbudziły uregulowania dotyczące zasad ustalania parytetu do wyboru delegatów na Krajowy Zjazd Adwokatury, a w szczególności, czy przy określaniu liczby delegatów należy uwzględniać aplikantów adwokackich.

Minister Sprawiedliwości doszedł do przekonania, iż uchwała może naruszać art. 54 ust. 1 w związku z art. 17 ust. 1 Prawa o adwokaturze oraz art. 32 Konstytucji RP poprzez niezgodne z prawem ustalenie liczby delegatów na Krajowy Zjazd Adwokatury w stosunku do liczby adwokatów danej Izby. Dlatego, działając w oparciu o uprawnienie przewidziane w art. 14 ust. 1 Prawa o adwokaturze, złożył w dniu 1 czerwca 2010 r. do Sądu Najwyższego skargę, w której wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały. Obecnie jednak, po uzyskaniu wyliczeń przedstawionych przez Naczelną Radę Adwokacką oraz biorąc pod uwagę stanowisko zawarte w uchwale Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 3 lipca 2010 r. Nr 83/2010, Minister Sprawiedliwości rozważa możliwość cofnięcia skargi złożonej do Sądu Najwyższego.

RPO-647562-III/10 z dnia 7 czerwca 2010 r. – w sprawie skarg pracowników korpusu służby cywilnej dotyczących braku prawa do odpraw pieniężnych w związku ze zmianami struktury i liczebności wojskowych komend uzupełnień (Informacja 4-6/2010, str. 66).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej (08.07.2010 r.) wyjaśnił, że rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień, kształtujące nowy terytorialny zasięg działania tych organów, poddawane było procedurze uzgodnień w toku prowadzonych prac legislacyjnych. Przedmiotowe rozporządzenie oceniane było również przez Rządowe Centrum Legislacji, które nie zgłosiło żadnych wątpliwości w zakresie wskazanym w wystąpieniu. Ponadto poinformował, że w związku z koniecznością reorganizacji w resorcie obrony narodowej wielu jednostek, w tym likwidacji niektórych WKU, oraz wiążącym się z tym procesem zmniejszenia zatrudnienia, została wydana decyzja Nr 88/MON z dnia 24 marca 2010 r. w sprawie zatrudnienia i funduszu wynagrodzeń pracowników resortu obrony narodowej. Zgodnie z § 27 i 28 powyższej decyzji, Minister Obrony Narodowej zobowiązał pracodawców do udzielenia zwalnianym pracownikom pomocy w znalezieniu nowego miejsca pracy przez nawiązanie współpracy z funkcjonującymi na danym terenie pracodawcami wojskowymi i cywilnymi oraz nawiązania współpracy z właściwymi terytorialnie urzędami pracy w celu uzgodnienia (zawarcia porozumienia) w sprawie możliwości dalszej aktywizacji zawodowej pracowników, w tym zakresu i form świadczonej pomocy.

RPO-646870-III/10 z dnia 8 czerwca 2010 r. – w sprawie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej osób niepełnosprawnych i dalszego funkcjonowania zakładów pracy chronionej (Informacja 4-6/2010, str. 70).

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (06.07.2010 r.) podziękował za wnioski i postulaty dotyczące kierunków polityki państwa w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych, zawarte w piśmie Organizacji „Ogólnopolska Baza Pracodawców Osób Niepełnosprawnych” z dnia 28 kwietnia 2010 r. Materiał ten zostanie wykorzystany podczas analiz prowadzonych przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w ramach monitorowania stosowania przepisów

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

RPO-633491-VII/09 z dnia 8 czerwca 2010 r. – w sprawie sposobu przeprowadzania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej kontroli osobistych (Informacja 4-6/2010, str. 68).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (15.07.2010 r.) poinformował, że regulacje prawne dotyczące pobytu osób pozbawionych wolności w zakładach karnych i aresztach śledczych nie nakładają na administrację jednostek penitencjarnych obowiązku wyznaczania oddzielnych pomieszczeń, w których można dokonywać kontroli osobistej osadzonych. Określają natomiast warunki, w jakich kontrola ta powinna się odbywać. Zgodnie z obowiązującymi przepisami kontrolę przeprowadza się w pomieszczeniu, podczas nieobecności osób postronnych oraz osób odmiennej płci. Kontrole dokonywane są za pośrednictwem osoby tej samej płci. Uwzględniając uwagi Biura Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące procedury przeprowadzania kontroli osobistych, pomimo braku naruszeń prawa przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w tym zakresie, w ramach działań profilaktycznych dotyczących stosowania zasad higieny, zostanie wydane pismo przypominające o konieczności wyposażenia pomieszczeń, w których dokonuje się kontroli osobistych, w odpowiednie wykładziny i wieszaki na ubrania.

RPO-647985-III/10 z dnia 10 czerwca 2010 r. – w sprawie stanowiska grupy organizacji pozarządowych w sprawie projektu wprowadzenia obowiązkowych badań medycznych dla kobiet (Informacja 4-6/2010, str. 70).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (08.09.2010 r.) wyjaśnił, że projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy - Kodeks pracy znajduje się po uzgodnieniach zewnętrznych. Z uwagi na fakt, że do przedmiotowego projektu wpłynęły liczne opinie i uwagi, zarówno od podmiotów państwowych, jak i prywatnych, projekt ten był szczegółowo analizowany pod ich kątem. W wyniku wnikliwych analiz oraz szerokich konsultacji odstąpiono od dalszego procedowania przedmiotowej ustawy.

RPO-648710-III/10 z dnia 11 czerwca 2010 r. – w sprawie wyeliminowania rozbieżności w przyznawaniu zasiłków osobom poszkodowanym w wyniku powodzi (Informacja 4-6/2010, str. 71).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (07.07.2010 r.) wyjaśnił, że zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zasiłek celowy, o którym mowa w ust. 1 i 2 art. 40 (zasiłek celowy przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego oraz zasiłek celowy przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej), może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. Sformułowanie „może” w tym przypadku nie oznacza obowiązku przyznawania pomocy niezależnie od dochodu. Gminy, które przyznają

pomoc w zależności od dochodu konkretnej osoby bądź rodziny, nie działają niezgodnie z prawem.

RPO-630719-XVIII/09 z dnia 15 czerwca 2010 r. – w sprawie zapewnienia należytej opieki medycznej osobom, które doznały rozległych oparzeń (Informacja 4-6/2010, str. 72).

Zastępca Prezesa ds. Medycznych Narodowego Funduszu Zdrowia (14.07.2010 r.) wyjaśnił, że płatności w ramach systemu JGP są uśrednionymi kosztami przeciętnej hospitalizacji pacjenta z danym problemem zdrowotnym co oznacza, że zdarzają się hospitalizacje, których faktyczny koszt przekracza zryczałtowaną wartość grupy, jak również takie, których faktyczne koszty są niższe niż wartość rozliczenia z NFZ, natomiast w ujęciu globalnym refundacja NFZ winna być zbliżona do faktycznie ponoszonych kosztów wszystkich pacjentów leczonych w ramach danej grupy. W związku z faktem, iż Centrum Leczenia Oparzeń w Siemianowicach jest szpitalem monoprofilowym, do którego trafiają najcięższe przypadki oparzeń, rozkład leczonych przypadków oparzeń jest odmienny niż w pozostałych szpitalach w Polsce. Centrala NFZ wzięła pod uwagę modyfikację konstrukcji grup dotyczących leczenia oparzeń. Zmiany uzgadniane były z ekspertami w dziedzinie oparzeń, reprezentującymi specjalistyczne szpitale zajmujące się leczeniem oparzeń, jak również z konsultantem krajowym w dziedzinie chirurgii plastycznej. Dodatkowo dla grup najcięższych oparzeń opracowane zostały specjalne wymagania, których spełnienie pozwoli na ich rozliczenie. W związku z faktem, iż modyfikacja ta wymaga zmiany rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego, zmiana zarządzenia Prezesa NFZ wprowadzającego nowe zasady finansowania leczenia oparzeń będzie możliwa po wejściu w życie w/w aktu prawnego wyższej rangi.

RPO-637905-VII/10 z dnia 16 czerwca 2010 r. - w sprawie podjęcia działań legislacyjnych dotyczących uregulowania zasad udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej (Informacja 4-6/2010, str. 74).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (01.07.2010 r.) stwierdził, że regulacje zawarte w art. 115 § 7 i 8 k.k.w. są zgodne z materialnym aspektem zasady proporcjonalności oraz przepisami Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz regułami Rekomendacji Rec(2006)2. Tym samym brak jest podstaw do przedsięwzięcia prac legislacyjnych, mających na celu zmianę kwestionowanych przepisów prawa.

RPO-643616-V/10 z dnia 16 czerwca 2010 r. – w sprawie problemu rozkwaterowania byłych małżonków zajmujących lokale mieszkalne w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (Informacja 4-6/2010, str. 73).

Prezes Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (05.07.2010 r.) wyjaśnił, że zmiana ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP z 22 stycznia 2010 r. wprowadza z

powrotem normy regulujące zamieszkiwanie w zasobach WAM w przypadku rozwodu żołnierzy zawodowych (art. 41a). Nie jest to regulacja całościowa. Obejmuje ona tylko tych, którzy posiadają (wychowują) dzieci, zaś w stosunku do byłych małżonków tych, którzy jednocześnie nie posiadają tytułu prawnego do zajmowania innego lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego jednorodzinnego, a także nie są uprawnieni do lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego jednorodzinnego na podstawie odrębnych przepisów. Względy wykładni gramatycznej i funkcjonalnej art. 41a ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP uzasadniają przyjęcie poglądu, iż powyższa norma powinna mieć zastosowanie do sytuacji, gdy orzeczenie rozwodu stało się prawomocne po wejściu w życie ustawy nowelizującej, czyli od dnia 1 lipca 2010 r. Rozumowanie przeciwne uznać należy za niezgodne z ratio legis ustawy nowelizującej ustawę o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP, gdyż de facto tworzyłoby roszczenie przysługujące wszystkim żołnierzom i byłym małżonkom spełniającym kryteria wyżej wskazane, w stosunku do których został orzeczony rozwód, a których nie obejmowała regulacja art. 28 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP w brzmieniu do dnia 30 czerwca 2004 r.

RPO-648238-IX/10 z dnia 16 czerwca 2010 r. - w sprawie ponadnormatywnego czasu służby funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej (Informacja 4-6/2010, str. 73).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (12.07.2010 r.) wyjaśnił, że ustawa o Państwowej Straży Pożarnej w aktualnym brzmieniu reguluje w pełnym zakresie uprawnienia strażaka z tytułu pełnienia służby w przedłużonym czasie służby, wyłączając uprawnienia płacowe z tego tytułu. Powyższe stwierdzenie znalazło potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z 18 marca 2008 r. (sygn. II PZP 3/08). W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że stosunki służby w służbach mundurowych nie są stosunkami pracy w rozumieniu Kodeksu pracy i w sprawach nieuregulowanych w pragmatyce danej służby przepisy Kodeksu pracy stosuje się posiłkowo na podstawie wyraźnych odesłań lub w drodze analogii w celu usunięcia rzeczywistych luk w tych regulacjach, a nie na podstawie art. 5 Kodeksu pracy. Brak regulacji w pragmatyce danej służby prawa funkcjonariusza do dodatkowego uposażenia z tytułu pełnienia służby w przedłużonym czasie służby oznacza, że ustawodawca nie przyznał funkcjonariuszowi takiego prawa.

RPO-572441-I/07 z dnia 16 czerwca 2010 r. - w sprawie niedostosowania lokali wyborczych do potrzeb osób niepełnosprawnych (Informacja 4-6/2010, str. 74).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (14.07.2010 r.) poinformował, że minister właściwy do spraw administracji publicznej, po porozumieniu z ministrem właściwym do spraw polityki społecznej oraz z Państwową Komisją Wyborczą został zobowiązany do określenia warunków technicznych, jakim powinien odpowiadać lokal obwodowej komisji wyborczej, tak aby został dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Realizację w/w

delegacji ustawowej stanowi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji z uwagi na brak właściwości w zakresie problematyki wyborczej nie dysponuje kompetencjami umożliwiającymi egzekwowanie przepisów prawnych w tej materii. Uprawnienia w przedmiotowym zakresie zostały przyznane organom wyborczym.

RPO-648108-I/07 z dnia 18 czerwca 2010 r. – w sprawie trudności w udziale w wyborach prezydenckich strażaków pełniących dyżury w dniu głosowania (Informacja 4-6/2010, str. 76).

Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej (09.07.2010 r.) podzielił pogląd, iż istnieje zagrożenie możliwości realizacji konstytucyjnego czynnego prawa wyborczego przez funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej pełniących 24-godzinny dyżur w dniu głosowania w wyborach samorządowych do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, w bezpośrednich wyborach wójta, burmistrza i prezydenta miasta oraz w referendum lokalnym. Jednocześnie Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej zobowiązał się do przypomnienia kierownikom jednostek organizacyjnych PSP o podjęciu działań umożliwiających czynny udział w wyborach funkcjonariuszom pełniącym służbę w dniu wyborów. Rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie zostaną podjęte przed wyborami samorządowymi, a przełożeni powinni zapewnić taką możliwość poprzez dostosowanie czasu pracy i toku służby.

RPO-621752-X/2010 z dnia 24 czerwca 2010 r. - w sprawie odszkodowań z tytułu strat wyrządzonych w gospodarstwach rolnych i stawach hodowlanych przez niektóre zwierzęta żyjące na wolności (Informacja 4-6/2010, str. 78).

Generalny Inspektor Ochrony Środowiska (05.08.2010 r.) poinformował, że postulowana zmiana przepisów nie jest obecnie możliwa, z uwagi na trudności w szacowaniu szkód powodowanych przez żurawie, wydry, łasice i gronostaje.

RPO-642642-VII/10 z dnia 28 czerwca 2010 r. – w sprawie trudności w uzyskaniu przez osoby pozbawione wolności oraz członków ich rodzin informacji o podstawie prawnej stosowanych wobec nich procedur bądź ograniczeń ich praw i wolności (Informacja 4-6/2010, str. 79).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (03.08.2010 r.) poinformował, że na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej Służby Więziennej, w zakładce „Akty prawne” zamieszczone zostały w kategorii „Ustawy, rozporządzenia, zarządzenia, instrukcje” regulacje prawne powszechnie dostępne - Kodeks karny wykonawczy i ustawa o Służbie Więziennej, jak również akty prawa wewnętrznego wydawane przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (zarządzenia, instrukcje), które mają wpływ na sytuację osób pozbawionych wolności oraz członków ich rodzin. Łącznie zamieszczono 57 regulacji prawnych, w szczególności wszystkie wymienione w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 28 czerwca 2010 r. akty prawa

wewnętrznego wydane przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. W przypadku wydania nowych aktów wewnętrznych mających wpływ na sytuację osób pozbawionych wolności oraz członków ich rodzin, ich publikacja będzie uaktualniana.

RPO-647783-1/10 z dnia 28 czerwca 2010 r. - w sprawie zastrzeżeń nauczycieli ze specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych do projektu rozporządzenia MEN przewidującego realizację obowiązku szkolnego przez dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w szkołach ogólnodostępnych (Informacja 4-6/2010, str. 78).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (08.07.2010 r.) poinformował, że projektując zmiany w § 23 rozporządzenia w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach, Ministerstwo Edukacji Narodowej nie ograniczało możliwości korzystania przez uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim z edukacji w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. W wyniku spotkania z dyrektorami specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, Minister Edukacji Narodowej podjęła decyzję o uszczegółowieniu zapisu dotyczącego kształcenia dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych tak, by nie budził on żadnych wątpliwości interpretacyjnych. Projekt rozporządzenia z dnia 23 czerwca 2010 r. zamieszczony został na stronie MEN. Projektowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmiany stanowią kontynuację działań wpisanych w nową podstawę programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, pozwalających na zapewnienie każdemu uczniowi wsparcia i indywidualizowanej pomocy podczas obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych. W odpowiedzi wyjaśniono ponadto, że uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim mogą realizować obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w szkołach specjalnych, w szkołach z oddziałami specjalnymi, w szkołach integracyjnych, w szkołach z oddziałami integracyjnym, a także w szkołach ogólnodostępnych. Decyzję w sprawie wyboru szkoły zawsze podejmują rodzice (opiekunowie prawni) ucznia.

RPO-648001-X/10 z dnia 30 czerwca 2010 r. – w sprawie niewłaściwej praktyki wydawania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego z 2-miesięcznym terminem ważności osobom uprawnionym do pobierania renty socjalnej przyznanej na stałe (Informacja 4-6/2010, str. 79).

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (16.07.2010 r.) nie zgodził się ze stanowiskiem wyrażonym w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i poinformował, że zgodnie z Decyzją S1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotyczącą Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego, okres ważności karty ustalany jest przez instytucje państw członkowskich, w szczególności z uwzględnieniem przewidywanego czasu trwania uprawnienia ubezpieczonego. Jednocześnie z uwagi na fakt, iż zgodnie z art. 25 ust. 3 b ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej,

prawo do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego osób pobierających rentę socjalną wygasa po upływie 90 dni od dnia ustania ubezpieczenia zdrowotnego w Funduszu, maksymalny okres na jaki karta może zostać wydana przez Oddział Wojewódzki NFZ osobie uzyskującej rentę socjalną, będzie wynosił 3 miesiące.

Część 2

Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w III kwartale 2010 r.

1. Wprowadzenie

Na koniec trzeciego kwartału 2010 r. 56 państw było Stroną Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (zwanego dalej OPCAT). Spośród nich 32 państwa wyznaczyły krajowe mechanizmy prewencji¹.

Zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem) wykonuje w Polsce Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej RPO), przeprowadzając wizytacje zapobiegawcze w miejscach zatrzymań, celem ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem².

W trzecim kwartale 2010 r. zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji wykonywały dwa Zespoły merytoryczne w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich: Zespół Prawa Karnego Wykonawczego oraz Zespół Administracji Publicznej, Zdrowia i Ochrony Praw Cudzoziemców. Ponadto, w wizytacjach brali udział pracownicy Zespołów Terenowych Biura RPO z Gdańska, Katowic i Wrocławia.

W okresie od 1 lipca do 30 września 2010 r. pracownicy wskazanych powyżej Zespołów dokonali 21 wizytacji różnego rodzaju miejsc zatrzymań, położonych na terenie całej Polski. W tym miejscu trzeba wskazać, iż podając liczbę wizytacji

¹ Albania, Armenia, Azerbejdżan, Chile, Kostaryka, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Republika Macedonii, Francja, Gruzja, Niemcy, Honduras, Lichtenstein, Luksemburg, Malediwy, Mali, Malta, Mauritius, Meksyk, Nigeria, Nowa Zelandia, Polska, Republika Mołdowy, Senegal, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Urugwaj - www.apr.ch, dane na dzień 30 września 2010 r.

² Art. 3 OPCAT

przeprowadzonych w okresie od 1 maja do 30 czerwca 2010 r. nie uwzględniono jednej wizytacji³. W związku z tym, należy sprostować, iż w drugim kwartale 2010 r. w sumie przeprowadzono 12 wizytacji. Oszczędności finansowe w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły na włączenie od lipca br. w skład grup wizytacyjnych KMP ekspertów zewnętrznych – psychologa i lekarza. Ich opinie zawierane są w treści raportu opracowywanego w następstwie wizytacji oraz uwzględniane przy formułowaniu rekomendacji.

Poniżej zaprezentowano wyniki wizytacji przeprowadzonych w okresie sprawozdawczym w różnego rodzaju miejscach zatrzymań, ze wskazaniem zasadniczych problemów, jakie w nich dostrzeżono, a także wnioski i uwagi przesłane przez właściwe resorty po opublikowaniu *Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji w Polsce w 2009 r.*

2. Jednostki penitencjarne

W drugim kwartale 2010 r. wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły cztery areszty śledcze⁴. Ustalenia dokonane w trakcie wizytacji Aresztu Śledczego w Gliwicach zostaną omówione w kolejnym sprawozdaniu kwartalnym.

W ocenie przedstawicieli Rzecznika w wizytowanych jednostkach zapewniono osadzonym dobre **warunki bytowe**. Stan techniczny cel mieszkalnych oraz sprzętu kwaterunkowego, poza nielicznymi wyjątkami nie budził zastrzeżeń wizytujących (AŚ w Koszalinie). Cele mieszkalne są skanalizowane, doprowadzona jest do nich zimna woda, a w niektórych oddziałach również ciepła (AŚ w Koszalinie, AŚ w Wejherowie, AŚ w Zielonej Górze). W niektórych jednostkach okna wyposażono w blendy (np. AŚ w Koszalinie). Z tego powodu, na niedogodność w postaci utrudnionej wymiany powietrza w celach mieszkalnych wskazywali zarówno funkcjonariusze, jak i sami osadzeni. W okresie letnim przyjęto rozwiązanie w postaci pięciominutowego wietrzenia cel podczas wyjścia osadzonych na spacer.

³ Z powodu utrudnień podczas wizytacji Izby Wytrzeźwień w Gdańsku w dniu 17 marca br. (odmowa dostępu do dokumentacji, nagrań z monitoringu oraz uniemożliwienie przeprowadzania rozmów na osobności z pacjentami opuszczającymi placówkę), koniecznym było powtórzenie wizytacji w tej jednostce. Ponowną wizytację przeprowadzono w dniu 30 czerwca br.

⁴ Areszt Śledczy w Koszalinie (28-30.07.2010), Areszt Śledczy w Wejherowie (11-12.08.2010), Areszt Śledczy w Zielonej Górze (8-10.09.2010), Areszt Śledczy w Gliwicach (28-29.09.2010).

Podczas wizytacji cel mieszkalnych w Areszcie Śledczym w Koszalinie przedstawiciele Rzecznika stwierdzili, że piętrowe łóżka nie posiadają na górnej kondygnacji listwy zabezpieczającej przed wypadnięciem podczas snu oraz drabinki do wejścia na wyższy poziom. Zalecono zamontowanie zabezpieczeń oraz drabinek, które znacznie podnoszą bezpieczeństwo osadzonych, szczególnie osób z ograniczoną sprawnością oraz niedołącznych. W jednostce tej brak było również celi przystosowanej do **pobytu osób niepełnosprawnych**. W związku z tym rekomendowano dostosowanie dla potrzeb tych osób przynajmniej jednej celi mieszkalnej dla kobiet i mężczyzn, a także przystosowanie części natrysków.

Z punktu widzenia poszanowania **prawa do intymności** osób pozbawionych wolności zastrzeżenia budził pobyt osadzonych w celach z niezabudowanymi kącikami sanitarnymi – oddział II i III w Areszcie Śledczym w Koszalinie, pawilon A w Areszcie Śledczym w Zielonej Górze. Mając na uwadze zalecenia Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom w Strasburgu (CPT) oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zaznaczyć należy, że korzystanie z otwartego kącika sanitarnego w sytuacji, gdy w celi przebywa więcej niż jeden osadzony, może zostać uznane za poniżające traktowanie (por. wyrok z dnia 19 kwietnia 2001 r., ETPC 28524/95). Wizytujący dobrze ocenili stan techniczny pomieszczeń łaźni, jednakże w większości wizytowanych jednostek stanowiska prysznicowe nie były oddzielone przegrodami (AŚ w Koszalinie, AŚ w Zielonej Górze).

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich weryfikowali również czy osadzeni przebywają w warunkach zapewniających **zachowanie przewidzianej w art. 110 kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.) normy 3 m² powierzchni celi na osobę**. W dniu wizytacji w jednostkach nie było przeludnienia, niemniej jednak powszechną praktyką staje się zakwaterowywanie osób pozbawionych wolności w świetlicach zaadaptowanych na cele mieszkalne. W Areszcie Śledczym w Koszalinie funkcjonowała tylko jedna świetlica, czasowo przekształcono także świetlice w oddziałach II, III i V Aresztu Śledczego w Wejherowie. Jedynie w Areszcie Śledczym w Zielonej Górze do dyspozycji osadzonych przeznaczono 5 świetlic wyposażonych w sprzęt RTV, stół do gry w tenisa stołowego oraz gry planszowe.

Ponadto, w Areszcie Śledczym w Wejherowie nie wydzielono oddziału dla tymczasowo aresztowanych. Jak wynika z informacji udzielonych przez Dyrektora Aresztu, postępowanie takie ułatwia rozmieszczanie osadzonych zgodnie z zaleceniami organów dysponujących i powoduje zmniejszenie problemów z przeludnieniem. Podczas oglądu placówki wizytujący stwierdzili, iż zdarzają się przypadki osadzania w jednej celi skazanych z różnymi podgrupami klasyfikacyjnymi (np. P-1 z P-2 i P-3, R-1 z R-2 i R-3). Praktyka ta, w ocenie wizytujących, wymaga weryfikacji, ponieważ prowadzi to do niczym nieuzasadnionego ograniczania praw osób zakwalifikowanych przez komisję penitencjarną do odbywania kary w warunkach zakładu typu półotwartego lub otwartego.

Podobnie jak w poprzednim kwartale, również w analizowanym okresie przedstawiciele Rzecznika zalecali zintensyfikowanie **zajęć kulturalno-oświatowych** w wizytowanych jednostkach (AŚ w Koszalinie, AŚ w Wejherowie). Większość osadzonych w trakcie przeprowadzanych rozmów indywidualnych zgodnie twierdziła, iż w jednostce nie odbywają się tego typu zajęcia, z powodu likwidacji świetlic. Mając na uwadze powtarzającą się praktykę ograniczania zajęć kulturalno-oświatowych, przedstawiciele Rzecznika zalecali, aby zapewnić osadzonym możliwość korzystania z zajęć sportowych poza godzinami przeznaczonymi na codzienny spacer (AŚ w Wejherowie).

W dwóch wizytowanych w okresie sprawozdawczym jednostkach odebrano sygnały mogące świadczyć o **niedopuszczalnych formach traktowania**. Podczas rozmów indywidualnych osadzeni zgłaszali uwagi dotyczące niewłaściwego zachowania się oddziałowych, w szczególności: zwracanie się do osadzonych po nazwisku, bądź zwracanie się „na ty”, okazywanie braku szacunku, lekceważącego i aroganckiego stosunku do osadzonych, nieterminowe rozpatrywanie próśb, używanie słów powszechnie uznawanych za obelżywe, czy też prowokowanie osadzonych do nieregulaminowych zachowań (AŚ w Wejherowie, AŚ w Koszalinie). W celu wyeliminowania przypadków niewłaściwego traktowania osadzanych przedstawiciele Rzecznika zalecili zapewnienie osobom stykającym się bezpośrednio z osadzonymi, w tym zwłaszcza oddziałowym, niezbędnej pomocy i przeszkolenia.

W zakresie **respektowania prawa osadzonych do opieki medycznej** wizytujący rekomendowali między innymi zapewnienie dostępu do lekarza w dni wolne od pracy (AŚ w Koszalinie) czy też uzupełnienie braków kadrowych na etacie pielęgniarki oraz kierownika ambulatorium (AŚ w Zielonej Górze). W trakcie rozmów przeprowadzanych z osadzonymi w Areszcie Śledczym w Wejherowie osadzeni zgłaszali zastrzeżenia do opieki stomatologicznej i specjalistycznej – zbyt długi czas oczekiwania na wizytę, trudności z umówieniem się na konsultację do dermatologa, a także brak dostępu do witamin. Osadzeni podawali, iż witaminy nie są dostępne w kantynie a lekarz odmawia ich wydawania wobec braku wyraźnych wskazań medycznych. Rozmówcy wskazywali, iż nie dostają również zgody na przesyłanie im witamin w paczkach. Kierownik ambulatorium poinformowała przedstawicieli RPO, że nie wyraża zgody na przesyłanie witamin z zewnątrz, kierując się względami bezpieczeństwa, ponieważ są to preparaty w tabletkach i praktycznie nie jest możliwe sprawdzenie ich zawartości. W związku z tym zalecono zapewnienie osadzonym możliwości zakupu witamin w kantynie.

Ponadto, w Areszcie Śledczym w Koszalinie zalecono pozyskanie z Centralnego Zarządu Służby Więziennej – **Informacji o prawach pacjenta – osoby pozbawionej wolności** w celu zastąpienia nieaktualnej Karty Praw Pacjenta (uregulowania zawarte w Karcie nie mają zastosowania w przypadku pacjenta więziennej służby zdrowia). Tekst *Informacji* podawany jest do wglądu osadzonym w Areszcie Śledczym w Zielonej Górze.

Odnosząc się do prawa osadzonych do **komunikowania się ze swoim obrońcą** należy wskazać, iż w Areszcie Śledczym w Koszalinie osoby tymczasowo aresztowane nie są doprowadzane do telefonu, również w sytuacjach, gdy chcą skontaktować się z obrońcą. Powyższa praktyka stoi w sprzeczności ze stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości wyrażonym w piśmie do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 28 czerwca 2010r., zgodnie z którym wynikający z art. 217c k.k.w. zakaz nie ma zastosowania do kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym, o których mowa w art. 215 § 1 k.k.w. Natomiast w Areszcie Śledczym w Wejherowie rekomendowano

wzbogacenie porządku wewnętrznego Aresztu o zapisy dotyczące prawa skazanych do swobodnego komunikowania się z obrońcą lub pełnomocnikiem.

Ponadto, przedstawiciele Rzecznika postulowali informowanie osadzonych (m. in. w ramach zajęć kulturalno-oświatowych) o prawnych i praktycznych skutkach wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób pozbawionych wolności (AŚ w Wejherowie).

3. Jednostki dla nieletnich

W drugim kwartale 2010 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji przeprowadzili wizytacje trzech młodzieżowych ośrodków wychowawczych⁵ (dalej MOW) oraz dwóch policyjnych izb dziecka⁶ (dalej PID). W raporcie niniejszym przedstawione zostaną również wnioski z wizytacji dwóch placówek dla nieletnich przeprowadzonych w drugim kwartale⁷.

Czynności podjęte w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku miały na celu weryfikację stanu realizacji zaleceń wydanych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w następstwie wizytacji Zakładu przeprowadzonej w dniach 9-10 września 2008 r. W ramach dokonanej rekontroli przedstawiciele Rzecznika stwierdzili, że nie usunięto większości nieprawidłowości związanych z funkcjonowaniem placówki, które ujawniono w trakcie poprzedniej wizytacji. Co więcej, po przeanalizowaniu dokumentacji oraz wysłuchaniu wychowanków i Dyrektora placówki ustalono, że w Zakładzie dochodzi do poniżającego traktowania oraz karania wychowanków. Najwięcej zastrzeżeń zgłoszono w zakresie umieszczania wychowanków w izbach przejściowych – bez podstawy prawnej, na długi okres czasu, w rygorze powodującym warunki uwłaczające ludzkiej godności (np. konieczność wypowiedziania komend na powitanie pracownika Zakładu, przypominających reżim wojskowy; zasada, że w porze dziennej wychowankowie nie mogą leżeć w łóżku, mogą jedynie stać, chodzić i siedzieć na krześle; w porze nocnej istnieje możliwość

⁵ Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Jaworze (25.08.2010), Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Strzelnie (15.09.2010), Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Bielicach (16.09.2010).

⁶ Policyjna Izba Dziecka w Gdańsku (10.08.2010), Policyjna Izba Dziecka w Legnicy (24.08.2010).

⁷ Salezjański Ośrodek Wychowawczy w Różanymstoku (21-22.06.2010), Zakład Poprawczy w Białymstoku (23-23.06.2010).

załatwiania potrzeb fizjologicznych jedynie do wiadra, które znajduje się w izbie; wymierzanie środków dyscyplinarnych nie znajdujących odzwierciedlenia w przepisach prawnych, np. pozbawienie wszelkich rzeczy, które znajdują się na wyposażeniu izby tj. łóżka, stołu, krzesła, książek, prasy, co stanowi pozbawienie wychowanków możliwości wypoczynku nocnego oraz dostępu do źródeł informacji, a tym samym jest łamaniem Konwencji o prawach dziecka).

Przekazany do Ministerstwa Sprawiedliwości raport o czynnościach przeprowadzonych w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku stał się podstawą do wszczęcia w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości postępowania wyjaśniającego, w trakcie którego zwrócono się o wyjaśnienia do Dyrektora Zakładu oraz Kierownika Okręgowego Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku. Również Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku wykonujący zwierzchni nadzór nad placówką, został zobligowany do przedstawienia opinii w zakresie sposobu realizacji zadań przez Zakład. Analiza wyjaśnień Dyrektora placówki oraz stanowiska Kierownika OZNP przeprowadzona w Ministerstwie Sprawiedliwości wykazała, iż w przeważającej części nie podzielają oni wniosków pokontrolnych zawartych w raporcie powizytacyjnym przedstawicieli Rzecznika. Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku pozytywnie ocenił pracę Dyrektora jednostki, potwierdzając zasadność jedynie czterech zarzutów, z informacją o ich niezwłocznym usunięciu. Ponadto, w ramach swoich uprawnień zobowiązał się do zlecenia kompleksowej wizytacji Zakładu Poprawczego w Białymstoku. Po uzyskaniu przez Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji przedmiotowych informacji w toku postępowania wyjaśniającego, podjęto decyzję o przeprowadzeniu lustracji placówki, której celem była ocena stanu realizacji zaleceń wydanych przez pracowników Biura RPO w wyniku wizytacji Zakładu przeprowadzonej w dniach 9-10 września 2008 r. i porównanie z oceną dokonaną podczas rekontroli przez przedstawicieli RPO w dniach 23-23 czerwca br. W oparciu o wyniki z przeprowadzonej lustracji stwierdzono, że szereg zarzutów wyszczególnionych w informacji powizytacyjnej pracowników Biura RPO dotyczących nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki znalazło potwierdzenie. W związku z tym zobowiązano Dyrektora placówki do usunięcia stwierdzonych uchybień.

W większości wizytowanych w analizowanym okresie placówek prawa nieletnich były przestrzegane. Niemniej jednak w zakresie **traktowania nieletnich** odebrano pewne sygnały o używaniu przemocy fizycznej i werbalnej przez kadre pedagogiczną (MOW w Strzelnie). Zalecono weryfikację tych zarzutów przez Dyrektora placówki. Ponadto, rekomendowano zaprzestanie stosowania **niehumanitarnych oraz pozaregulaminowych kar** (np. klęczenie całą noc pod ścianą, stanie na korytarzu przez całą noc za zakłócanie ciszy nocnej, czyszczenie sufitu w łazience, pompki za przeklinanie, „plaskacze” w twarz od wychowawcy, brak spaceru, noszenie różowych rajstop przewidziane dla uciekinierów z placówki) oraz **stosowania odpowiedzialności zbiorowej** (np. zamykanie w świetlicy, zakaz wyjść na miasto, zakaz korzystania z sali komputerowej czy potrącania wszystkim kieszonkowego, przysiady dla całej grupy za przewinienie jednego wychowanka). Stwierdzone w tym zakresie nieprawidłowości dotyczyły między innymi SOW w Różanymstoku, MOW w Strzelnie, MOW w Jaworze oraz MOW w Bielicach. Zdaniem przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich kara w postaci uderzenia w twarz jest poniżającym traktowaniem i nie powinna mieć miejsca. Również aktywność sportowo-ruchowa nie może być karą, gdyż jest to element zajęć szkolnych, które nie mogą być postrzegane jako konsekwencja negatywnego zachowania. W odpowiedzi na zalecenia pracowników Biura RPO dotyczące nieregulaminowych kar, Dyrektor Salezjańskiego Ośrodka Wychowawczego w Różanymstoku wyjaśnił, iż prowadzona jest stała weryfikacja raportów dziennych oraz zapisów dzienników zajęć wychowawczych w celu sprawdzenia czy konsekwencje, jakie ponoszą wychowankowie za swoje zachowanie, są objęte obowiązującym regulaminem kar i nagród. Dyrektor podjął również próbę wyjaśnienia sygnałów o stosowaniu niehumanitarnych kar, odebranych przez wizytujących. W jego ocenie mało wiarygodnym jest przypadek, aby ukarano wychowanka „klęczeniem całą noc pod ścianą”, ponieważ zastosowanie takiej kary zostałoby dostrzeżone przez osoby sprawdzające pracę wychowawców nocnych oraz dotarłoby do wiadomości innych osób, w tym pracowników szkoły. W związku z tym Dyrektor stwierdził, iż brak jest podstaw do uznania możliwości wystąpienia przypadku całonocnego klęczenia wychowanka w ramach konsekwencji. Podobnie odniesiono się do sygnałów o karze

w postaci czyszczenia sufitu w łazience, wskazując że bez bliższych danych trudno ustosunkować się do takiej informacji. Pomimo wyjaśnień przedstawionych przez Dyrektora Ośrodka, w ocenie przedstawicieli Rzecznika, liczba sygnałów odebranych podczas rozmów z wychowankami SOW w Różanymstoku, pozwala na stwierdzenie, iż tego typu przypadki karania miały miejsce. Sprawa pozostaje w dalszym zainteresowaniu pracowników Biura RPO.

W oparciu o przeprowadzony ogląd terenu oraz pomieszczeń, w których przebywają nieletni, w zakresie **warunków bytowych** w niektórych placówkach rekomendowano dokonanie remontów, w tym usunięcie śladów zagrzybienia na ścianach oraz w łazniach (np. PID w Legnicy, SOW w Różanymstoku, MOW w Jaworzu). Zgodnie z informacją udzieloną przez Dyrektora Salezjańskiego Ośrodka Wychowawczego w Różanymstoku, w okresie wakacyjnym przeprowadzono niezbędne remonty oraz naprawy uwzględniające obszary wskazane w raporcie powizytacyjnym przedstawicieli RPO.

Ponadto, zaobserwowano przypadki niedostosowania odzieży wydawanej wychowankom w stosunku do pory dnia. W Zakładzie Poprawczym w Białymstoku wychowankowie podczas pobytu w izbie przejściowej (nowoprzyjęci) przez całą dobę chodzą w piżamach. Nie otrzymują dresów, w które mogliby się ubrać w ciągu dnia. Również w Policyjnej Izbie Dziecka w Legnicy nieletni przebywają cały dzień w piżamach.

Powtarzającym się zaleceniem kierowanym do władz wizytowanych placówek było umożliwienie wszystkim wychowankom codziennego dostępu do **zajęć na świeżym powietrzu** (ZP w Białymstoku, MOW w Strzelnie).

W trakcie wizytacji policyjnych izb dziecka weryfikowano czy zdarzają się **przypadki pobytu nieletnich w izbie, przekraczające terminy określone w art. 40** ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich⁸ (dalej u.p.n.). Mając na uwadze zalecenia Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom zaznaczyć należy, iż policyjne izby dziecka nie są placówkami dostosowanymi do dłuższych pobytów nieletnich. W związku z tym CPT podkreśla, aby podejmować wszelkie możliwe działania zapewniające przestrzeganie w praktyce przepisów u.p.n.

⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 z późn. zm.

w zakresie pobytu nieletnich w tego typu placówkach. W Policyjnej Izbie Dziecka w Legnicy odnotowano przypadki zatrzymania nieletnich powyżej 5 dni (13% ogółu zatrzymanych w Izbie w 2009 r.).

W wyniku analizy dokumentacji wewnętrznej wizytowanych jednostek dla nieletnich dostrzeżono potrzebę zapisania w regulaminach wewnętrznych **zasad odwiedzin** wychowanków. W Salezjańskim Ośrodku Wychowawczym w Różanymstoku zasady odwiedzin wychowanków nie zostały uregulowane ani w Statucie, ani w Regulaminie. Jedynie w prawach wychowanka wymieniono prawo do kontaktów z rodziną i ochrony więzi rodzinnych, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających ze statutu i regulaminu wewnętrznego Ośrodka oraz prawo do odwiedzania członków rodziny i znajomych, jeśli nie ma przeciwwskazań sądu. Nie ma również wyznaczonego miejsca, w którym chłopcy mogli by przyjąć gości. W podobny sposób potraktowano kwestię odwiedzin w aktach wewnętrznych w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Jaworze. W odpowiedzi na informację o czynnościach przeprowadzonych przez przedstawicieli RPO w Salezjańskim Ośrodku Wychowawczym w Różanymstoku, Dyrektor Ośrodka poinformował o opracowaniu regulaminu, w którym ustalono zasady odwiedzin wychowanków. Będzie on również umieszczony na stronie internetowej placówki. Natomiast w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w większości wychowankowie w rozmowach indywidualnych nie zgłaszali problemów związanych z odwiedzinami. Jednakże jeden z respondentów opisał sytuację, w której nie udzielono mu zgody na widzenie z wujkiem, uzasadniając, iż odwiedziny można odbywać tylko z rodzicami. Tymczasem w brzmieniu art. 66 § 4 u.p.n. dyrektor zakładu może ograniczyć lub zakazać kontaktów nieletniego z osobami spoza zakładu wyłącznie w przypadku, gdy kontakt ten stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu, bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji nieletniego. Zatem ograniczenia w tej mierze nie dotyczą stopnia pokrewieństwa odwiedzającego. Podkreślić również należy, że nowoprzyjęci wychowankowie, umieszczani w izbie przejściowej (na 14 dni), są pozbawieni prawa do kontaktu z najbliższymi. Dyrektor potwierdził ten fakt informując, że najczęściej rodzina jest telefonicznie powiadamiana o tym ograniczeniu.

Omawiając zagadnienie dotyczące dokumentacji wewnętrznej placówek dla nieletnich, należy wskazać na postulat prowadzenia kompletnego **wykazu wypadków nadzwyczajnych** (MOW w Strzelnie, SOW w Różanymstoku, MOW w Jaworze). Przykładowo podczas jednej z rozmów indywidualnych z wychowankiem w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Strzelnie, pracownik Biura RPO powziął informację o podjętej próbie ucieczki nieletniego. Wychowanek wyskoczył przez okno sypialni i uciekł poza teren placówki. Na terenie miasta został zatrzymany przez wychowawcę i dowieziony do szpitala w celu opatrzenia urazów. Po przywiezieniu do placówki i rozmowie z wychowawcą został ukarany przeniesieniem do innej grupy resocjalizacyjnej. Zdarzenie to nie zostało zakwalifikowane jako wydarzenie nadzwyczajne. W dokumentacji określono je jako „nieszczęśliwy wypadek”. Dyrektor Ośrodka w rozmowie z przedstawicielami Rzecznika przyznał, iż nie posiadał informacji o tym wypadku. Dodatkowo, należy wskazać, iż pracownik MOW postąpił w sposób niezgodny z procedurami, tzn. nie zawiadomił o ucieczce Policji i rodziców chłopca, a po powrocie nieletniego do Ośrodka nie skierował go do psychologa placówki w celu ustalenia odpowiednich działań, zgodnie z *Procedurą postępowania w przypadku samowolnego oddalenia się wychowanka z placówki*. W Salezjańskim Ośrodku Wychowawczym w Różanymstoku również nie prowadzono zestawienia wypadków nadzwyczajnych, a jedynie wykaz ucieczek, który był traktowany właśnie jako taki wykaz. Natomiast w protokołach odnaleźć można opisy sytuacji, które niewątpliwie powinny być zakwalifikowane jako wypadki nadzwyczajne (agresja słowna i fizyczna, spożywanie alkoholu). Informacje tam zawarte są zbyt lakoniczne by można było ocenić zasadność zastosowanych procedur. Niemniej jednak, na skutek zaleceń powizytacyjnych pracowników Biura RPO, w Salezjańskim Ośrodku Wychowawczym w Różanymstoku spełniono wymóg prowadzenia pełnego wykazu wypadków nadzwyczajnych. Zgodnie z informacją udzieloną przez Dyrektora Ośrodka, co najmniej raz w tygodniu odbywa się spotkanie specjalnego zespołu z udziałem kierownictwa placówki, pedagogów oraz prawnika, na którym omawiane są przypadki zdarzeń kryzysowych oraz dokonuje się analizy stanu bezpieczeństwa i porządku w placówce.

Przedstawiciele Rzecznika każdorazowo weryfikowali również **dostępność adresów instytucji stojących na straży praw nieletnich**, takich jak: Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich, Helsińska Fundacja Praw Człowieka czy też sąd rodzinny. W kilku placówkach koniecznym było wystosowanie zalecenia umieszczenia danych adresowych tego typu instytucji w ogólnodostępnym miejscu (SOW w Różanymstoku, PID w Gdańsku, MOW Strzelno). W odpowiedzi na rekomendacje pracowników Biura RPO, Komendant Miejski Policji w Gdańsku poinformował o zastosowaniu się do nich i umieszczeniu w widocznym miejscu adresów wyżej wymienionych instytucji. Zalecenie w tym zakresie zostało również pozytywnie zrealizowane w Salezjańskim Ośrodku Wychowawczym w Różanymstoku.

Jednym z zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji jest również przedstawienie propozycji i uwag odnośnie obowiązujących oraz projektowanych przepisów prawa w zakresie w jakim dotyczą one osób pozbawionych wolności. W trzecim kwartale 2010 r. Rzecznik przedstawił swoją opinię do *projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii*. W wystąpieniu⁹ z dnia 1 września br. Rzecznik zasygnalizował konieczność możliwie precyzyjnego dookreślenia niektórych przepisów rozporządzenia, jednocześnie wyrażając nadzieję, iż realizacja postulowanych rozwiązań znacząco zwiększy gwarancję praworządnego użycia tych środków.

4. Izby wytrzeźwień oraz jednostki organizacyjne Policji

W trzecim kwartale 2010 r. dokonano wizytacji pięciu placówek, w których umieszcza się osoby nietrzeźwe, z wyłączeniem jednostek Policji¹⁰ (dalej IW) oraz pięciu pomieszczeń dla osób zatrzymanych przy jednostkach organizacyjnych

⁹ RPO-629059-VII/10.

¹⁰ Ośrodek Terapii i Opieki nad Nietrzeźwymi (Izba Wytrzeźwień) w Koszalinie (27.07.2010), Izba Wytrzeźwień w Legnicy (27.08.2010), Izba Wytrzeźwień w Zielonej Górze (09.09.2010), Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień (Izba Wytrzeźwień) w Inowrocławiu (17.09.2010), Izba Wytrzeźwień w Gliwicach (30.09.2010).

Policji¹¹ (dalej PdOZ). W niniejszym rozdziale opisano również wnioski z wizytacji Izby Wytrzeźwień w Gdańsku, które nie zostały zawarte w raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji za drugi kwartał 2010. Ustalenia dokonane w trakcie wizytacji Izby Wytrzeźwień w Gliwicach zostaną przedstawione w kolejnym sprawozdaniu kwartalnym.

Dokonując oceny realizacji zadań wykonywanych przez izby wytrzeźwień, kilkakrotnie postulowano **stosowanie przymusu bezpośredniego** wyłącznie wobec osób, o których mowa w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi¹² (IW w Legnicy oraz IW w Koszalinie). Zalecano również przeprowadzanie kontroli stanu fizycznego osoby unieruchomionej, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego¹³ (dalej zwane rozporządzeniem), nie rzadziej niż co 15 minut oraz precyzyjne wypełnianie kart ewidencji w tym zakresie (IW w Inowrocławiu). Kierownik Izby Wytrzeźwień w Koszalinie w odpowiedzi na zalecenia przedstawicieli RPO poinformował o przeprowadzeniu szkolenia opiekunów dotyczącego trybu postępowania w przypadku stosowania przymusu bezpośredniego, opracowano także kartę obserwacji pacjenta. Wspólnie z lekarzami pełniącymi dyżury w Ośrodku, ustalono, iż karty pobytu będą wypełniane bardziej szczegółowo, poprzez opisywanie zastosowanych procedur medycznych oraz zleconych lekarstw.

Ponadto, przedstawiciele Rzecznika wskazywali na celowość prowadzenia **osobnych rejestrów wypadków nadzwyczajnych i stosowania środków przymusu bezpośredniego**. Mimo, iż rozporządzenie nie nakłada wprost obowiązku prowadzenia odrębnej dokumentacji w tym zakresie, to jednak stawia wymóg gromadzenia i przekazywania danych statystycznych. Prowadzenie tego typu rejestrów

¹¹ Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Koszalinie (26.07.2010), Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Gdyni (13.08.2010), Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Legnicy (26.08.2010), Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Mogilnie (14.09.2010), Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Gliwicach (27.09.2010).

¹² Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473.

¹³ Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 192 ze zm.

nie tylko ułatwi przekazywanie wskazanych danych statystycznych, ale umożliwi również sprawne odnajdywanie takich informacji oraz pozwoli skuteczniej odpowiadać na ewentualne skargi. Jednocześnie będzie to pomocne w analizowaniu przypadków stosowania środków przymusu bezpośredniego, z uwzględnieniem zasadności ich zastosowania (IW w Gdańsku). Prezydent Miasta Gdańska po zapoznaniu się z uwagami zespołu wizytującego Izbę Wyrzeźwień w Gdańsku poinformował, iż zlecił kierownikowi placówki założenie odrębnych rejestrów.

Podczas wizytacji izb wyrzeźwień rekomendowano również odstąpienie od praktyki **przymusowego przebierania osób doprowadzonych w odzież zastępczą**, w sytuacji, gdy nie wyrażają na to zgody, a stan sanitarno-higieniczny tych osób nie uzasadnia takiego działania (IW w Raculi k. Zielonej Góry).

W zakresie poszanowania **prawa do intymności** zalecano, aby czynności związane z bezpośrednią opieką nad kobietami doprowadzonymi do Izby sprawował żeński personel Izby (IW w Raculi k. Zielonej Góry, IW w Koszalinie) oraz postulowano usunięcie kamery z pomieszczenia przebieralni (IW w Koszalinie, IW w Inowrocławiu). Kierownik Izby w Koszalinie odpowiadając na rekomendacje przedstawicieli RPO poinformował o zdemontowaniu kamery znajdującej się w przebieralni.

Odnosząc się do **warunków bytowych** za konieczne uznano zapewnienie pacjentom Izby oddzielnych toalet dla kobiet i mężczyzn oraz oddzielnych pryszniców, zgodnie z § 20 ust. 1 pkt. 3 i 4 rozporządzenia (IW w Legnicy, IW w Inowrocławiu), dostosowanie do wymagań rozporządzenia pomieszczeń sanitarnych stosownie do potrzeb osób niepełnosprawnych (IW w Raculi k. Zielonej Góry), a także wydawanie każdej doprowadzonej osobie koca z poszewką (IW w Koszalinie). W odpowiedzi na zalecenie przedstawicieli RPO, Dyrektor Izby Wyrzeźwień w Legnicy wskazał, iż jednostka ma trudności techniczne z uruchomieniem oddzielnych pryszniców dla mężczyzn i kobiet. W chwili obecnej przyjęto rozwiązanie polegające na przemiennym korzystaniu z pryszniców. Wskazano, iż w łazience zawsze znajduje się tylko jedna osoba, pod nadzorem właściwego pracownika. Podjęto również czynności mające zabezpieczyć środki na wymagany remont pomieszczenia sanitarnego, tak aby spełniało ono wymogi wyżej wskazanego rozporządzenia.

W zakresie warunków bytowych postulowano również wykonanie kompleksowych prac modernizacyjnych w celu wyeliminowania zawilgoceń ścian budynku Izby (IW w Raculi k. Zielonej Góry), przeprowadzenie remontu budynku bądź też doprowadzenie do przeniesienia placówki do innego lokalu (IW w Gdańsku) oraz zlikwidowanie śladów zagrzybienia w toalecie (IW w Koszalinie). Zgodnie z udzieloną przez Kierownika Izby w Koszalinie odpowiedzią, zalecany remont został przeprowadzony. Podobnie Prezydent Miasta Gdańska w odpowiedzi na raport powizytacyjny przedstawicieli RPO wskazał, iż kształtując budżety na kolejne lata kalendarzowe weźmie pod uwagę sugestie wizytatorów co do przeprowadzenia remontu budynku zajmowanego przez Pogotowie lub przeniesienia placówki w inne miejsce.

Podczas wizytacji pomieszczeń dla osób zatrzymanych w zakresie **warunków bytowych** postulowano uzupełnienie wyposażenia pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, zgodnie ze standardami określonymi w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach¹⁴ (PdOZ w Gliwicach, PdOZ w Legnicy). Zwrócono także uwagę na konieczność zadbania o poprawę oświetlenia w pokojach dla zatrzymanych (PdOZ w Gliwicach, PdOZ w Koszalinie). W jednej z Komend stwierdzono, że warunki bytowe mogą prowadzić do naruszenia praw osób w niej przebywającej. W związku z tym zalecono przeprowadzenie generalnego remontu pomieszczeń (PdOZ w Koszalinie).

W celu zapewnienia poszanowania **prawa do intymności** osób przebywających w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych rekomendowano wyposażenie sanitariatów w odpowiednie przesłony zapewniające intymność podczas korzystania z natrysku oraz toalet (PdOZ w Gliwicach, PdOZ w Koszalinie).

Ponadto, przedstawiciele Rzecznika zwracali uwagę na konieczność realizacji **obowiązku pouczenia osób zatrzymanych o przysługujących im prawach** (PdOZ w Gliwicach, PdOZ w Koszalinie).

¹⁴ Dz. U. Nr 192, poz.1187.

W oparciu o dokonaną **analizę dokumentacji** postulowano dopilnowanie, aby lekarze przeprowadzający badania osób zatrzymanych, wpisywali w książkach wizyty lekarskich godzinę badania oraz dane osobowe pacjentów (PdOZ w Gliwicach, PdOZ w Koszalinie, PdOZ w Legnicy, PdOZ w Mogilnie).

Omawiając wyniki wizytacji przeprowadzonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych należy wskazać, iż w jednej z wizytowanych Komend przeprowadzone przez przedstawicieli Rzecznika czynności nie pozwoliły na stwierdzenie jakichkolwiek nieprawidłowości w przedmiocie przestrzegania praw osób zatrzymanych i doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (PdOZ w Gdyni). Jedynym zaleceniem było wyeliminowanie uchybienia stwierdzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną MSWiA (właściwe zorganizowanie apteczki pierwszej pomocy wraz z instrukcją udzielania pierwszej pomocy).

5. Ośrodki dla cudzoziemców

W omawianym okresie wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły jeden ośrodek dla cudzoziemców¹⁵.

W wizytowanym Ośrodku Strzeżonym dla Cudzoziemców dobrze oceniono **warunki bytowe**, niemniej jednak zalecono poprawę stopnia ogrzewania placówki.

Do odrębnego zbadania skierowano sprawę sposobu oraz częstotliwości prowadzenia przez funkcjonariuszy Służby Granicznej szczegółowych **kontroli pomieszczeń** mieszkalnych. Zdaniem przedstawicieli RPO należy poddać analizie przede wszystkim zasady wykorzystywania do tych kontroli psów służbowych. Zgodnie z wyjaśnieniami kierownika zmiany, ostatni przypadek wykorzystania psów służbowych podczas kontroli miał miejsce w I półroczu bieżącego roku. Niemniej jednak, w rozmowie z osobami wizytującymi, niektórzy spośród osadzonych wskazywali, iż kontrole z użyciem psów są częstsze.

Ponadto, w trakcie rozmowy z pracownikami Biura RPO osadzeni wskazywali na trudności w dostępie do należytej **opieki medycznej**. Twierdzili oni, iż z uwagi na

¹⁵ Ośrodek Strzeżony dla Cudzoziemców przy Nadodrzańskim Oddziale Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim (22.09.2010).

brak środków finansowych odmawia im się specjalistycznego leczenia lub badań. W związku z tym, sprawę tę objęto szczegółowym badaniem.

6. Szpitale psychiatryczne

W omawianym okresie wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły jeden szpital psychiatryczny¹⁶. Ustalenia dokonane w wyniku wizytacji tego szpitala zostaną przedstawione w sprawozdaniu za IV kwartał 2010 r.

7. Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji w Polsce w 2009 r. – uwagi oraz wnioski

Na podstawie art. 23 OPCAT Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana do opracowania oraz upublicznienia raportu rocznego z działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji w Polsce. W sprawozdaniu z 2009 r. przedstawiono wnioski z wizytacji, jakie zostały przeprowadzone w okresie 1 stycznia do 31 grudnia 2009 r., z podziałem na określone typy miejsc zatrzymań. Wskazano w nim również działania Rzecznika Praw Obywatelskich będące następstwem stwierdzonych w trakcie wizytacji nieprawidłowości. W lipcu br. raport rozesłano do właściwych organów krajowych, międzynarodowych, jak również krajowych mechanizmów prewencji funkcjonujących w innych państwach. Po zapoznaniu się z treścią nadesłanego raportu, organy sprawujące nadzór nad wizytowanymi jednostkami przekazały swoje uwagi oraz spostrzeżenia.

Zastępca Dyrektora Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości odnosząc się do wskazanych w raporcie nieprawidłowości w sposobie traktowania nieletnich zapewnił, iż w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich prowadzone są działania mające na celu zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa. Wskazał, iż wyniki lustracji, wizytacji oraz kontroli w podległych placówkach nie wskazują na niewłaściwe traktowanie wychowanków. Natomiast w związku ze stwierdzeniem przez przedstawicieli Rzecznika wykonujących zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, niezgodnego z przepisami umieszczania nieletnich w izbach przejściowych (z tzw. względów

¹⁶ Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim (23-24.09.2010).

wychowawczych), niewłaściwego wyposażenia tych izb, jak również braku izby izolacyjnej w niektórych wizytowanych placówkach, poinformowano o wyeliminowaniu powyższych nieprawidłowości. Ponadto, wskazano, iż w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są działania mające na celu usprawnienie funkcjonowania izb przejściowych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. Niemniej jednak, opracowanie szczegółowych regulaminów dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa w placówkach oraz jednolitych procedur, w tym regulaminów izb przejściowych uwzględniających zasady korzystania przez wychowanków z zajęć na świeżym powietrzu, nie zostało zakończone. W chwili obecnej trwają prace nad nowymi modelowymi rozwiązaniami prawnymi w zakresie problematyki nieletnich prowadzone przez Zespół, który został powołany przez Ministra Sprawiedliwości specjalnie do tego zadania. Odnosząc się do uwag dotyczących warunków bytowych i higienicznych wizytowanych placówek, wyjaśniono, iż modernizacja niektórych sanitariatów i łaźni oraz rozbudowa bazy do prowadzenia zajęć sportowych jest uzależniona od pozyskania odpowiednich środków finansowych z budżetu państwa. Po analizie raportu rocznego Krajowego Mechanizmu Prewencji dostrzeżono również potrzebę wzmocnienia kontroli dokumentacji placówek, a w szczególności regulaminów: zakładu lub schroniska, izb przejściowych, przyznawania kieszonkowego nieletnim i stosowania środków dyscyplinarnych.

W odpowiedzi na otrzymany Raport Rzecznika o działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji w 2009 r., Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji poinformował o podjętych działaniach w związku z przejściem od 1 stycznia 2010 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zwierzchniego nadzoru nad policyjnymi izbami dziecka. Na podstawie informacji przekazanych przez Komendę Główną Policji opracowano analizę istniejącego stanu faktycznego oraz prawnego odnoszącego się do policyjnych izb dziecka. W oparciu o tę analizę wskazano kwestie wymagające uregulowania bądź zmiany statusu prawnego. Większość z nich np. czas pobytu nieletniego w policyjnej izbie dziecka po ogłoszeniu przez sędziego rodzinnego postanowienia o umieszczeniu w stosownej placówce, umieszczanie nieletniego na czas przerwy w konwoju w policyjnej izbie dziecka, stosowanie wobec nieletniego przebywającego w izbie środków przymusu

bezpośredniego, wymaga nowelizacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zgodnie z udzieloną informacją, w MSWiA na bieżąco monitorowany jest stan prac legislacyjnych nad zmianą przedmiotowej ustawy. Natomiast odnosząc się do nieprawidłowości oraz problemów w funkcjonowaniu policyjnych izb dziecka, przedstawionych w raporcie Rzecznika za 2009 r. (m. in. stosowanie umieszczenia nieletniego w izbie izolacyjnej jako kary, znaczne ograniczenie możliwości przebywania nieletnich na świeżym powietrzu), Podsekretarz Stanu zapewnił o przekazaniu odpowiednich zaleceń do policyjnych izb dziecka.

Minister Pracy i Polityki Społecznej poinformował Rzecznika, iż po zapoznaniu się z treścią raportu Rzecznika za 2009 r. oraz w oparciu o przedstawione w nim wnioski przygotowano pismo skierowane do wojewodów z prośbą o zwrócenie szczególnej uwagi na potrzebę poszanowania godności i intymności mieszkańców domów pomocy społecznej oraz wyeliminowania wszelkich praktyk, które mogą naruszać wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu.

Treść raportu RPO z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w 2009 r. bardzo pozytywnie ocenił dotychczas krajowy mechanizm prewencji w Hiszpanii oraz Rzecznik Praw Obywatelskich w Szwecji. Jak dotąd w Szwecji nie wyznaczono jeszcze organu, który pełniłby funkcje mechanizmu. Obecnie rozpoczęto wstępne przygotowania do powierzenia tej roli Ombudsmanowi Szwecji. W związku z tym szwedzki Ombudsman wyraził nadzieję na owocną współpracę oraz wymianę doświadczeń z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce.

Ponadto, należy również wskazać, iż w piśmie z dnia 18 sierpnia 2010 r. Wojewoda Mazowiecki zgłosił zastrzeżenia co do podstawy przeprowadzania wizytacji przez przedstawicieli Rzecznika. W ocenie Wojewody Mazowieckiego domy pomocy społecznej nie mogą być uznane jako miejsca zatrzymania, a mieszkańcy tych domów jako osoby pozbawione wolności w rozumieniu art. 4 Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania. Podkreślono, że co do zasady umieszczenie w domu pomocy społecznej, nie następuje w drodze nakazu pochodzącego od władzy sądowej czy administracyjnej, lecz jest

prawem przysługującym osobie, które może być zrealizowane po uzyskaniu zgody tej osoby, bądź zgody jej przedstawiciela ustawowego. Odnosząc się do przypadków osób, o których pobycie w domu pomocy społecznej decyduje sąd opiekuńczy (umieszczenie bez zgody lub gdy zgoda została wyrażona, a następnie odwołana) wskazano, iż warunki pobytu oraz respektowanie praw tych osób są przedmiotem wizytacji dokonywanych przez sędziów sądów rejonowych.

W piśmie¹⁷ z dnia 22 września 2010 r. Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich podzielił stanowisko Wojewody Mazowieckiego, że w domach pomocy społecznej nie przebywają osoby pozbawione wolności w rozumieniu prawa karnego, a kierowanie do takich placówek odbywa się co do zasady na podstawie wniosku osoby zainteresowanej. Niemniej jednak wskazał, iż w domach pomocy społecznej przebywają również osoby, wobec których orzeczenie o umieszczeniu wydał sąd. Zgodnie z definicją art. 4 OPCAT, ta druga grupa osób traktowana jest w kategoriach osób pozbawionych wolności i z tego względu domy pomocy społecznej stanowią przedmiot zainteresowania Krajowego Mechanizmu Prewencji. Ponadto, nie ma znaczenia dla wizytacji zapobiegawczych miejsc zatrzymań, będących istotą działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji, możliwość kontrolowania domów pomocy społecznej przez inne podmioty na podstawie odrębnych przepisów.

8. Podsumowanie

Działania podejmowane w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji w drugim kwartale 2010 r. nie wykazały przypadków stosowania tortur. Niemniej jednak, stwierdzono występowanie nieprawidłowości, które noszą znamiona poniżającego traktowania albo karania. Niepokojącym jest fakt, iż zachowania tego typu najczęściej mają miejsce w jednostkach dla nieletnich. Pomimo zapewnienia przez Ministerstwo Sprawiedliwości o prowadzonych działaniach mających na celu zagwarantowanie wychowankom bezpieczeństwa, pracownicy Biura RPO wykonujący zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji nadal odnotowują przypadki stosowania niehumanitarnych i nieregulaminowych kar.

¹⁷ RPO-641335-III/10/KD; RPO-641336-III/10/KD.

Kolejnym zagadnieniem, wymagającym podjęcia działań systemowych, jest znaczne ograniczenie, a w niektórych jednostkach penitencjarnych wręcz zaprzestanie prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych. Jest ono spowodowane przekształcaniem świetlic w cele mieszkalne w związku z koniecznością zachowania odpowiedniej normy powierzchni mieszkalnej przypadającej na osobę.

Ponadto, we wszystkich wizytowanych w okresie sprawozdawczym jednostkach powtarzały się zalecenia mające na celu zagwarantowanie poszanowania prawa do intymności osób pozbawionych wolności. W jednostkach penitencjarnych postulowano zabudowanie kąpoków sanitarnych w celach mieszkalnych, w izbach wytrzeźwień usunięcie kamer zamontowanych w przebieralniach, natomiast w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych - wyposażenie sanitariatów w odpowiednie przesłony zapewniające intymność.

Część 3

Wybór spraw indywidualnych

RPO-634892-I/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga dotycząca kwestii przystępowania do egzaminów sędziowskich przez asystentów sędziego i referendarzy sądowych.

W świetle obowiązującej regulacji art. 66 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, osoba zatrudniona w dniu wejścia w życie ww. ustawy na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego może przystąpić do egzaminu sędziowskiego, jeżeli zajmowała to stanowisko co najmniej przez okres 3 lat. W takim przypadku referendarz sądowy lub asystent sędziego jest dopuszczany do egzaminu sędziowskiego, w najbliższym terminie przewidzianym dla aplikantów sądowych.

Ze skargi wynikało, że Ministerstwo Sprawiedliwości przyjmuje, iż przesłanka 3 lat pracy na każdym z tych stanowisk musi być spełniona już w dacie wejścia w życie ustawy o KSSiP. Jednocześnie ani Dyrektor KSSiP, ani Minister Sprawiedliwości, nie przewidywali zorganizowania przed rokiem 2013 egzaminu sędziowskiego dla ww. osób. Dla wielu asystentów sędziego i referendarzy oznaczałoby to, że okres stażu pracy niezbędnego do uzyskania uprawnienia do zdawania egzaminu sędziowskiego dla asystentów sędziów zostałby wydłużony do 7 lat, a dla referendarzy do 6 lat.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Departamentu Nadzoru nad Aplikacjami Prawniczymi w Ministerstwie Sprawiedliwości. Nadesłana odpowiedź zawierała

opinię Departamentu Legislacyjno-Prawnego, z której jednoznacznie wynika, iż na podstawie art. 66 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o KSSiP, do egzaminu sędziowskiego kończącego aplikację sądową rozpoczętą przed dniem 1 stycznia 2008r. będą mogli przystąpić ci referendarze sądowi lub asystenci sędziów, którzy w dniu wejścia w życie ustawy o KSSiP byli zatrudnieni na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego, jak również w tym dniu okres zajmowania przez nich wskazanych stanowisk wynosił co najmniej 3 lata.

W związku z tym stanowiskiem, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Departamentu Kadr w Ministerstwie Sprawiedliwości z zapytaniem, czy Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zamierza zorganizować egzamin sędziowski dla referendarzy sądowych i asystentów sędziów - którzy wyrażą wolę oraz spełnią ustawowe przesłanki przystąpienia do tego egzaminu - po miesiącu wrześniu 2010 roku, a przed 2013 rokiem. Z uzyskanej odpowiedzi wynika, iż Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury planuje przeprowadzenie egzaminu sędziowskiego w I kwartale 2011 roku. W związku z tym asystenci sędziego i referendarze sądowi, którzy nie spełniają ustawowych przesłanek do przystąpienia do egzaminu sędziowskiego organizowanego w 2010 roku, a którzy będą je spełniali przed rokiem 2013, będą mieli zagwarantowaną możliwość przystąpienia do tego egzaminu w I kwartale 2011 roku.

RPO-650697-V/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Kazimierz G. prosząc o pomoc w usunięciu sprzecznego z prawem zapisu statutu Spółdzielni Mieszkaniowej w M., który ograniczał możliwość kandydowania do Rady Nadzorczej Spółdzielni członków, którzy przekroczyli 70. rok życia.

W ocenie Rzecznika taki przepis stoi w sprzeczności z art. 18 § 1 Prawa spółdzielczego, statuującego zasadę równych praw i obowiązków członków spółdzielni oraz z art. 18 § 2 pkt 2 Prawa spółdzielczego, gwarantującego bierne i czynne prawo wyborcze dla wszystkich członków spółdzielni. Ustawa nie przewiduje żadnych ograniczeń w prawie do bycia wybranym do organów spółdzielni, jak również nie dopuszcza możliwości precyzowania w statucie wymagań, jakie spełniać musi członek rady nadzorczej. Całkowicie nieuprawnionym jest założenie, że wszystkie osoby powyżej 70. roku życia nie są zdolne do tego, aby należycie wykonywać obowiązki członka rady nadzorczej. Dodatkowo osoby starsze, często wieloletni członkowie spółdzielni, dysponują z reguły dużą wiedzą dotyczącą działalności spółdzielni, doświadczeniem w uczestniczeniu w życiu spółdzielczym, a także – zazwyczaj – większą ilością wolnego czasu, co pozwala im bardziej zaangażować się w sprawy spółdzielni.

Dokonana analiza sprawy pozwoliła przychylić się do stanowiska wnioskodawcy, że przedmiotowy zapis ma charakter dyskryminujący, narusza zasadę równości wobec prawa oraz zagwarantowane w ustawie Prawo Spółdzielcze prawa członków spółdzielni.

Mając na uwadze przedstawioną powyżej argumentację, Rzecznik zwrócił się do Prezesa Zarządu Spółdzielni o podjęcie działań w celu wyeliminowania kwestionowanego zapisu statutu Spółdzielni. W odpowiedzi na wystąpienie poinformowano, iż uchwałą Walnego Zgromadzenia skreślono zapis dotyczący ograniczenia wiekowego przy kandydowaniu do Rady Nadzorczej.

RPO-606441-VII/09

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Mariusza D. przebywającego w Areszcie Śledczym w B. Osadzony podnosił kilka zarzutów, w tym zwracał uwagę, iż kąciki sanitarne w celach mieszkalnych Aresztu nie są wyposażone w odrębne oświetlenie.

O zbadanie podniesionych w piśmie zarzutów Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B.

Z informacji przedstawionych przez Służbę Więzienną wynika, iż w kąciku sanitarnym celi, w której przebywa osadzony, nie ma możliwości samodzielnego włączenia światła w porze nocnej ze względu na uwarunkowania techniczne obiektu. Niemniej jednak w porze nocnej pełniący służbę funkcjonariusz działu ochrony, na żądanie osadzonego, może w każdej chwili zapalić światło.

Należy zauważyć, iż w myśl art. 102 pkt 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany ma m.in. prawo do odpowiednich ze względu na zachowanie zdrowia warunków bytowych. W sytuacji, w której osadzeni nie mają możliwości korzystania z prawidłowo oświetlonego kącika sanitarnego w porze nocnej artykuł ten jest naruszony. Również zgodnie z obowiązującymi w Służbie Więziennej wytycznymi zawartymi w dokumencie „Wytyczne programowo-funkcjonalne oraz wymagania techniczne i ochronne dla pawilonów zakwaterowania osadzonych”, kąciki sanitarne w celach mieszkalnych winny posiadać punkty świetlne z możliwością wyłączenia ich z celi mieszkalnej. Zasada ta znajduje również swe odzwierciedlenie w przepisach eksploatacyjnych, tj. zarządzeniu Nr 5/2004 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie ustalenia metod gospodarowania paliwami i energią w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej. Dokument ten nie przewiduje wyłączania w ciągu doby punktów oświetleniowych w kącikach sanitarnych.

Mając na uwadze poczynione ustalenia oraz obowiązujący stan prawny stwierdzono, iż zarzut osadzonego dotyczący braku oświetlenia kącika sanitarnego w godzinach nocnych w celach mieszkalnych jest zasadny.

RPO-641139-VII/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Dariusz K., podnosząc zarzut wymierzenia mu kary dyscyplinarnej w sytuacji braku jednoznacznych dowodów popełnienia przez niego przekroczenia.

O zbadanie podniesionej sprawy Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. Pani Dyrektor nie stwierdziła jednak nieprawidłowości w przedmiocie wymierzenia osadzonemu kary dyscyplinarnej.

Rzecznik, kwestionując owe stanowisko, wskazał, iż wymierzenie Panu Dariuszowi K. kary dyscyplinarnej nie znajdowało oparcia w obowiązujących przepisach.

W myśl art. 142 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku.

W niniejszej sprawie podczas kontroli ujawniono w celi dwa zawiniątka z białym proszkiem. Należy wskazać, iż sam opis przekroczenia zawarty we wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej nie wskazywał na popełnienie czynu przez ww. skazanego.

W postępowaniu o wymierzenie kary dyscyplinarnej, które jest postępowaniem quasi-karnym, zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy kodeksu postępowania karnego, do których *expressis verbis* odsyła art. 1 § 2 k.k.w. Wobec tego do momentu wymierzenia kary dyscyplinarnej obowiązuje zasada domniemania niewinności osoby, której dotyczy przekroczenie (art. 5 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.). Na organie administracji więziennej ciąży zatem obowiązek udowodnienia, iż określone zachowanie wypełnia przesłanki przekroczenia, dalej, że przekroczenia dokonała dana osoba, a ponadto, że to przekroczenie jest zawinione.

W niniejszej sprawie Zastępca Dyrektora Zakładu Karnego w S. O. nie wskazał na czym polega przewinienie Pana Dariusza K., nie określił również dokładnie przekroczenia popełnionego przez skazanego. Z przedstawionych przez Panią Dyrektor materiałów nie wynika aby wykazano, że znalezione narkotyki należą do ww. skazanego lub że miał o nich wiedzę, co za tym idzie zastosowanie znaleźć powinna zasada wskazana w art. 5 § 2 k.p.k., który stanowi, że nie dające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego. W danej sytuacji zastosowano jednak wobec wnioskodawcy odpowiedzialność za przekroczenie, które nie zostało udowodnione ani dokładnie określone i które sprowadza się do odpowiedzialności za czyn, który mogła popełnić inna osoba.

Wobec powyższego zwrócono się ponownie do Dyrektora o uchylenie decyzji Zastępcy Dyrektora Zakładu Karnego o wymierzeniu kary dyscyplinarnej Panu Dariuszowi K. wobec jej sprzeczności z prawem.

Pani Dyrektor poinformowała Rzecznika, iż uchyliła w myśl art. 78 § 2 k.k.w. i uznała za niebyłą decyzję Zastępcy Dyrektora Zakładu Karnego o wymierzeniu kary dyscyplinarnej. Dyrektor Zakładu Karnego w S. O. został zobowiązany przez Dyrektora do podjęcia działań w celu uchylenia skutków ukarania.

RPO-641739-VII/10

Do Rzecznika zwróciła się Pani Bogusława G., która została umieszczona w Izbie Wytrzeźwień w T., żaląc się na niewłaściwe traktowanie przez pracowników Izby. Twierdziła, że użyto wobec niej siły w celu zdjęcia odzieży, a podczas wykonywania czynności związanych z jej przyjęciem obecni byli mężczyźni. Ponadto podczas pobytu w Izbie opiekę nad nią sprawował męski personel.

Rzecznik zwrócił się w tej sprawie do Dyrektora Miejskiego Ośrodka Edukacji i Profilaktyki Uzależnień w T., który prowadzi Izbę Wytrzeźwień, o nadesłanie dokumentacji z pobytu Bogusławy G. w Izbie, w tym nagrań z kamer telewizji przemysłowej, oraz o ustosunkowanie się do zawartych w skardze zarzutów.

W oparciu o uzyskane informacje Rzecznik uznał, że wystąpiły nieprawidłowości w postępowaniu pracowników Izby wobec Bogusławy G. Zgodnie bowiem z § 24 ust. 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego czynności związane z przyjęciem kobiet do izby oraz bezpośrednią opieką nad nimi w czasie pobytu może sprawować wyłącznie żeński personel izby, z wyjątkiem sprawowania opieki medycznej. Z udostępnionych materiałów wynika, że zarówno w czynnościach przy przyjęciu Bogusławy G. (pomoc przy przebieraniu, doprowadzenie do sali), jak i w sprawowaniu podczas pobytu w Izbie opieki nad nią (kontrola stanu pacjenta, dostarczenie posiłku, wyprowadzenie do toalety), uczestniczyli mężczyźni.

Z udostępnionych nagrań z monitoringu wynika, że wobec pacjentki użyto siły fizycznej w celu doprowadzenia do pomieszczenia, w którym pacjenci przebierają się w odzież zastępczą. Środek przymusu w postaci użycia siły fizycznej może być zastosowany jedynie wówczas, gdy pacjent stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia własnego albo innej osoby, lub też niszczy przedmioty znajdujące się w jego otoczeniu (art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi). Należy przy tym zauważyć, że obowiązujące przepisy nie nakładają na pacjenta obowiązku przebrania się w odzież dostarczoną przez izbę. Stanowią jedynie, że osobom przyjętym można wydać odzież zastępczą na czas pobytu (§ 10 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego). Użycie wobec pacjentki siły w celu zmuszenia do zdjęcia odzieży było, w opinii Rzecznika, pozbawione podstaw prawnych.

Ponadto podczas badania lekarskiego Bogusławy G. oprócz dwóch lekarzy obecni byli jeszcze trzej inni pracownicy Izby. Należy zaznaczyć, że każdy pacjent ma prawo do poszanowania intymności i godności oraz prawa do zachowania w tajemnicy informacji związanych z jego stanem zdrowia. Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta przy udzielaniu świadczeń medycznych powinny być obecne jedynie osoby, które tych świadczeń udzielają. Inne osoby wykonujące zawód medyczny, lecz nie udzielające w danym momencie świadczenia medycznego, mogą być obecne jedynie wówczas, gdy jest to niezbędne ze względu na rodzaj świadczenia. Obecność innych osób przy udzielaniu świadczenia wymaga zgody pacjenta.

Mając na względzie poczynione ustalenia, Rzecznik zwrócił się do Prezydenta Miasta T. z prośbą o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości

nieprawidłowościom w zakresie postępowania z osobami w stanie nietrzeźwości, umieszczonymi w Izbie.

W udzielonej odpowiedzi Zastępca Prezydenta Miasta powiadomił, iż zobowiązał dyrektora Miejskiego Ośrodka Edukacji i Profilaktyki Uzależnień w T., do podjęcia takich działań.

RPO-643057-VII/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga zbiorowa od osadzonych przebywających w Areszcie Śledczym w K.-P. Żalili się oni, że administracja jednostki narusza prawo tymczasowo aresztowanych do obrony, nie zezwalając na zabieranie na rozprawę sądową i na spotkanie z adwokatem dokumentów związanych z toczącym się postępowaniem karnym.

Rzecznik zwrócił się o zbadanie sprawy do Dyrektora Okręgowej Służby Więziennej w K., który w odpowiedzi powiadomił, że wprowadzenie takiej praktyki uzasadnione jest obowiązkiem zapewnienia prawidłowego wykonywania tymczasowego aresztowania, w tym zapobiegania przekazywaniu drogą nielegalną pism, których treść mogłaby godzić w prawidłowy tok postępowania karnego. Wskazał, że z informacji otrzymywanych od organów dysponujących wynika, iż osadzeni w różny sposób, w tym także za pośrednictwem adwokatów, przekazują na zewnątrz korespondencję w sposób nielegalny, z pominięciem organu dysponującego. Dyrektor poinformował jednocześnie, że tymczasowo aresztowany może uzyskać zgodę na zabranie z celi dokumentacji, po uprzednim skontrolowaniu jej zawartości przez Służbę Więzienną. Stanął przy tym na stanowisku, że przyjęte w Areszcie Śledczym w K.-P. zasady w żaden sposób nie naruszają prawa osadzonych do obrony.

Mimo zrozumienia dla zadań, jakie stoją przed Służbą Więzienną, Rzecznik nie mógł zgodzić się z tym stanowiskiem. Uniemożliwienie osadzonemu zabrania dokumentacji dotyczącej sprawy karnej na rozprawę sądową lub na spotkanie z adwokatem w sposób bardzo poważny ogranicza jego konstytucyjne prawo do obrony. Ponadto wskazać należy, że Służba Więzienna nie jest uprawniona do zapoznawania się z treścią korespondencji i dokumentów posiadanych przez tymczasowo aresztowanego. Uzależnienie zezwolenia na wyniesienie dokumentacji z celi od uprzedniego dokonania jej kontroli oznacza w praktyce wymuszenie na osadzonym zgody na zapoznanie się przez administrację z treścią tych dokumentów i jest działaniem pozbawionym umocowania prawnego.

Swoje stanowisko Rzecznik przedstawił Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej, który podzielił pogląd o nieprawidłowości wprowadzonych w Areszcie Śledczym w K.-P. zasad. Informacja w tej sprawie została przekazana do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w K., celem spowodowania zmiany przyjętej praktyki.

RPO-645233-VII/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Piotr F. żaląc się, iż personel służby zdrowia Aresztu Śledczego w H. nie zrealizował wskazań lekarskich, zawartych w karcie informacyjnej leczenia w szpitalu w Areszcie Śledczym w B.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w B., który na wniosek Rzecznika przeprowadził w sprawie postępowanie wyjaśniające, uznał skargę za bezzasadną.

Ze złożonych wyjaśnień wynika, że zaleceń poszpitalnych nie zrealizowano, bowiem skarżący po przybyciu do Aresztu Śledczego w H. nie okazał lekarzowi karty wypisowej leczenia szpitalnego. Dopiero po zapoznaniu się z ww. kartą przez lekarza pierwszego kontaktu podjęto działania zmierzające do wykonania konsultacji laryngologicznej (ostatecznie odbyła się z 4 miesięcznym opóźnieniem). Natomiast do dnia złożenia skargi osadzony nie był konsultowany przez lekarza psychiatrę, bowiem zgodnie z opinią kierownika ZOZ Aresztu Śledczego w H. skazany nie miał objawów, które wskazywałyby na konieczność przeprowadzenia konsultacji psychiatrycznej.

W ocenie Rzecznika powyższe wyjaśnienia nie zasługiwały na akceptację. Analiza udzielonej odpowiedzi nasunęła uzasadnione przypuszczenie, iż po przetransportowaniu osadzonego z Aresztu Śledczego w B. do właściwej jednostki penitencjarnej, personel służby zdrowia nie zapoznał się z historią choroby pacjenta, tym samym nie znał zaleceń dotyczących kontynuacji leczenia po zakończonej hospitalizacji. Należało wnioskować, że nie zrealizowano nie tylko zaleceń dotyczących wykonania specjalistycznych konsultacji lekarskich, ale również pozostałych zaleceń, będących kontynuacją leczenia szpitalnego.

Zgodnie z § 5 pkt 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 marca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia, przekształcania, likwidacji, organizacji, zarządzania i kontroli zakładów opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, do obowiązków kierownika więziennego zakładu opieki zdrowotnej należy w szczególności niezwłoczne zapoznanie się z dokumentacją medyczną każdego przetransportowanego osadzonego.

Należy zauważyć, iż adnotacje o konieczności wykonania zaleceń poszpitalnych zwykle są zawarte w uwagach przy opinii przed transportem do innej jednostki penitencjarnej, co świadczy o wadze tych informacji.

Wobec nieuzasadnionego obciążenia pacjenta winą za zaistniałą sytuację, skierowano sprawę do Centralnego Zarządu Służby Więziennej. Kierownik Zespołu do spraw Skarg Osób Pozbawionych Wolności w Biurze Prawnym CZSW podzielił stanowisko Rzecznika. Po przeanalizowaniu dokumentacji zebranej w toku postępowania skargowego ustalono, iż pomimo, że dokumentacja medyczna skazanego nie zawierała karty wypisowej leczenia w oddziale laryngologicznym Szpitala Aresztu Śledczego w B., to informacje o pobycie osadzonego w ww. oddziale znajdują się w książce zdrowia skarżącego w kilku miejscach. Zatem obowiązek zapoznania się z dokumentacją medyczną wnioskodawcy nie został dopełniony.

Ponadto stosowne zalecenie konsultacji psychiatrycznej zawarte zostało w badaniu po przetransportowaniu do Zakładu Karnego w C., skąd osadzony został przetransportowany do Aresztu Śledczego w H.

Rzecznik wystąpił do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. o zwrócenie uwagi kierownikowi zakładu opieki zdrowotnej Aresztu Śledczego w H. na konieczność terminowego realizowania zaleceń lekarskich i respektowania obowiązujących w zakresie postępowania z dokumentacją medyczną osadzonych przepisów

RPO-647013-VII/10

Rzecznik podjął z własnej inicjatywy sprawę przetrzymania przez Prokuraturę Rejonową w Ł. korespondencji Pana Jarosława M. skierowanej do Rzecznika.

Między zdarzeniem zarejestrowania przez administrację Aresztu Śledczego w Ł. przekazania do wysłania pisma przez tymczasowo aresztowanego, przesłaniem go do Prokuratury Rejonowej a następnie do Biura Rzecznika minęły blisko 2 miesiące. Ponadto z adnotacji poświadczonej pieczęcią prokuratora Prokuratury Rejonowej nie wynikało, że skierowane do Rzecznika pismo zostało ocenzurowane, niemniej jednak nie zamieszczono informacji o niecenzurowaniu korespondencji, a koperta nosiła ślady otwierania.

Rzecznik zwrócił się do Prokuratora Rejonowego w Ł. - niezależnie od kwestii cenzurowania pisma, które nie znajduje oparcia w obowiązującym prawie i jest naruszeniem praw tymczasowo aresztowanego - o zbadanie przyczyn nadmiernego wydłużenia się okresu między otrzymaniem przez Prokuraturę korespondencji, a jej wysłaniem do Biura Rzecznika.

Z uzyskanych wyjaśnień wynika, że przedmiotowa korespondencja nie była cenzurowana w Prokuraturze. Organ ten nie dysponuje informacjami, w jakich okolicznościach miało nastąpić uszkodzenie koperty. Natomiast opóźnienia w przesłaniu korespondencji do Biura Rzecznika było podyktowane licznymi obowiązkami służbowymi prokuratora nadzorującego, które nie pozwoliły na wcześniejsze zapoznanie się z całą napływającą w tym okresie korespondencją.

Przedstawiony powód przetrzymania korespondencji adresowanej do Rzecznika nie jest wystarczający, by uznać, iż nie doszło do nieprawidłowości w omawianym zakresie. Przepis § 200 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. Regulamin wewnętrzny urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury stanowi, iż korespondencję tymczasowo aresztowanych i skazanych z organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, organami państwowymi i samorządowymi, obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym przesyła się niezwłocznie do adresata bez jej cenzurowania, umieszczając na kopercie adnotację "Bez cenzury" opatrzoną datą i podpisem. Blisko dwumiesięczny okres dysponowania przesyłką zawierającą przedmiotową korespondencję nie spełnia wymogu przytoczonego wyżej przepisu. Ponadto nie umieszczono na kopercie adnotacji, o których mowa wyżej.

W związku z powyższym Rzecznik skierował wniosek do Prokuratora Rejonowego w Ł. o zwrócenie uwagi podległym prokuratorom na konieczność respektowania obowiązujących w zakresie postępowania z korespondencją przepisów

RPO-647738-VII/10

Do Rzecznika wpłynęło pismo wychowanka Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w A., który z obawy o bezpieczeństwo osobiste prosił o nieujawnianie jego danych osobowych.

Wnioskodawca żalił się na sposób w jaki jest traktowany przez pracowników, zwłaszcza na używanie wobec niego agresji werbalnej i fizycznej. Niepokojąca była również informacja o towarzyszącej skarżącemu obawie przed poniesieniem negatywnych konsekwencji za fakt korzystania z uprawnień do złożenia skargi.

W celu szczegółowego przeanalizowania zarzutów podniesionych przez wychowanka, Rzecznik zwrócił się do Kuratora Oświatowego, który sprawuje nadzór nad ww. ośrodkiem, o zbadanie czy w placówce nie mają miejsca formy niewłaściwego traktowania wychowanków przez pracowników oraz sposobu postępowania z korespondencją wychowanków.

Kurator Oświatowy przeprowadził kontrolę doraźną dotyczącą realizacji zadań statutowych ww. ośrodka, w szczególności w zakresie przestrzegania praw wychowanków.

Ustalono, że w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w A. stosuje się ograniczenia w prawach wychowanków, zgodnie z postanowieniami Regulaminu ośrodka, ale niezgodnie z obowiązującymi przepisami. Wizytatorzy odebrali sygnały od wychowanków placówki, że w ośrodku stosowana jest wobec nich przemoc fizyczna i psychiczna. Ze względu na fakt, że kontrolą objęta została niewielka grupa wychowanków z powodu okresu wakacyjnego, dalsze czynności mające na celu zbadanie sposobu traktowania wychowanków przez pracowników ośrodka zostaną podjęte w roku szkolnym 2010/2011.

Ponadto stwierdzono błędy i uchybienia, które dotyczyły głównie zgodności uregulowań statutowych ośrodka z obowiązującymi przepisami prawa.

Kurator Oświaty przedstawił Dyrektorowi swoje uwagi i zlecił usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień.

RPO-610679-XVIII/09

Do Rzecznika zwróciła się Pani Katarzyna S. w związku z odmową wypełnienia i wydania przez Uniwersytet Jagielloński formularza autoryzacji WES dla byłej słuchaczki Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych, która jednocześnie uzyskała tytuł licencjata na Wydziale Filologicznym UJ. Formularz ten był niezbędny interesantce, aby mogła podjąć studia za granicą.

W sprawie zwrócono się do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Z odpowiedzi uzyskanej z Ministerstwa wynika iż, z uwagi na fakt, że formularz autoryzacji WES odnosi się do wykształcenia uzyskanego w systemie szkolnictwa

wyższego, Uniwersytet Jagielloński zobowiązany jest do przekazania wszelkich informacji dotyczących zasad i okoliczności wydania dyplomu.

RPO-609334-XVIII/09

Rzecznik na podstawie doniesień medialnych podjął z urzędu sprawę dotyczącą braku miejsc dla chorych w Centrum Psychiatrii w M.

Ujawnił się problem braku wydania przepisów wykonawczych w zakresie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego tj. do art. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Po interwencji Rzecznika, Dyrektor Departamentu Prawnego Ministerstwa Zdrowia zapewnił, że trwają prace legislacyjne nad wydaniem przedmiotowego rozporządzenia, którego projekt został przekazany do Rządowego Centrum Legislacji i zostanie w najbliższym czasie skierowany pod obrady Rady Ministrów.

RPO-650288-XIX/10

Do Rzecznika zwróciła się Pani Helena B. Interesantka złożyła do Prokuratury Rejonowej w G. zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa z art. 207 k.k., tj. znęcania się jej męża nad nią oraz nad dziećmi. W skardze złożonej do Rzecznika stwierdziła, iż prokurator prowadzący sprawę nie podjął żadnych czynności, a jedynie odmówił wszczęcia dochodzenia. Analiza akt przedmiotowej sprawy wykazała zasadność spostrzeżeń Pani Heleny B. Decyzja o odmowie wszczęcia dochodzenia była przedwczesna, ponadto prokurator faktycznie nie wykonał żadnych czynności, jakimi powinno być m.in. przesłuchanie zawiadamiającej, męża i ich dzieci, rozpytanie sąsiadów, bądź zażądanie informacji od dzielnicowego.

W związku z powyższymi uchybieniami, skierowane zostało pismo do Prokuratora Okręgowego w G. z żądaniem przeprowadzenia w ramach zwierzchniego nadzoru służbowego kontroli akt postępowania przygotowawczego wraz z wnioskiem o podjęcie postępowania przygotowawczego.

Z treści otrzymanego z Prokuratury Okręgowej pisma wynika, iż w związku z podniesionymi przez Rzecznika okolicznościami i sformułowanymi wnioskami dotyczącymi ww. postępowania, w Prokuraturze Okręgowej zapoznano się z aktami przedmiotowej sprawy. Ustalenia poczynione w toku analizy akt wskazują, iż decyzję o odmowie wszczęcia dochodzenia w sprawie podjęto przedwcześnie, bez wyczerpania inicjatywy dowodowej.

W związku z powyższym polecono Prokuratorowi Rejonowemu w G. spowodowanie podjęcia na nowo przedmiotowego postępowania i wszczęcia w tej sprawie dochodzenia.

RPO-648812-XIX/10

Do Rzecznika zwróciła się Pani Danuta M. w sprawie nieprawidłowości działań funkcjonariuszy Policji z Komendy Powiatowej Policji w K. Interesantka podnosiła, iż uczestniczyła w kolizji drogowej z Prokuratorem Prokuratury Rejonowej w K. żaląc

się równocześnie, iż policjanci, którzy przyjechali na miejsce nie byli obiektywni m.in. uznając ją za winną kolizji. Ponadto według Pani Danuty M. badanie prokuratora alkomatem było udawane, nie sporządzono protokołu oględzin pojazdu, jak również nie przesłuchano świadków na miejscu zdarzenia.

W związku ze skargami kierowanymi przez interesantkę do Komendy Wojewódzkiej Policji w G. oraz działaniami Rzecznika, przedmiotowa sprawa była dwukrotnie badana w trybie postępowania wyjaśniającego. Ostatecznie, stwierdzono nieprawidłowości w działaniu funkcjonariuszy policji poprzez nie zapoznanie interesantki z protokołem oględzin oraz uznanie jej za sprawcę wykroczenia na zbyt wczesnym etapie sprawy.

Komendant Wojewódzkiej Policji w G. uznał skargę za potwierdzoną, wobec czego pisemnie przeprosił Panią Danutę M. za brak profesjonalizmu funkcjonariuszy policji w K. oraz zobligował Komendanta Powiatowego Policji w K. do przeprowadzenia czynności w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec policjantów winnych opisanych nieprawidłowości.

RPO-613939-XIX/08

Do Rzecznika zgłosiła się Pani Barbara K., wobec której w postępowaniu przygotowawczym stosowano środki zapobiegawcze w postaci poręczenia majątkowego oraz zabezpieczenia majątkowego poprzez zajęcie samochodu osobowego marki Toyota Corolla. Interesantka wyjaśniła, iż śledztwo w tej sprawie zostało umorzone przez Sąd Rejonowy w G. postanowieniem, które zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w G. Pomimo tego, nie została jej zwrócona kwota poręczenia, jak również w dalszym ciągu jej samochód był zajęty przez komornika.

Rzecznik zwrócił się do Sądu Rejonowego w G. z żądaniem wyjaśnień w przedmiotowej sprawie, przede wszystkim o wskazanie, kiedy został wysłany komornikowi odpis prawomocnego postanowienia sądu o umorzeniu postępowania, zgodnie z § 380 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych.

Z treści uzyskanych wyjaśnień wynika, iż na okładce zarówno akt prokuratorskich jak i sądowych brak jest zaznaczenia o zastosowaniu w sprawie środków zapobiegawczych oraz zabezpieczenia majątkowego. Informacja taka nie została również zawarta w akcie oskarżenia. Wyjaśniono Rzecznikowi, iż zarządzono zwrot sumy poręczenia interesantce oraz wydano zarządzenie o przesłaniu komornikowi odpisu prawomocnego postanowienia sądu o umorzeniu przedmiotowego postępowania karnego. Rzecznik zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego w G. o podjęcie odpowiednich działań, aby podobne sytuacje nie miały miejsca w praktyce sądu.

RPO-627154-XIX/09

Do Rzecznika zgłosił się Pan Michał T. ze skargą na działalność Prezydenta Miasta S. w przedmiocie sprzedaży lokali komunalnych. Wnioskodawca wyjaśnił, iż jego syn

od wielu lat wynajmował lokal komunalny w S. W 2006 roku przyjęte zostało podanie o wykup lokalu, rozpoczęta została kilkumiesięczna procedura związana ze sprzedażą. Jednak już po wycenie, bez podania jakiegokolwiek przyczyny, Prezydent Miasta S. odstąpił od sprzedaży przedmiotowego lokalu. Pan Michał T. wskazał, iż według jego wiedzy większość lokali przy tej samej ulicy należących do zasobów gminy została sprzedana.

Rzecznik skierował wystąpienie do Prezydenta Miasta S. z żądaniem udzielenia wyjaśnień, co było przyczyną wstrzymania procedury sprzedaży lokalu. W odpowiedzi Prezydent stwierdził wyłącznie, iż lokal nie jest na sprzedaż. Ponadto gmina wprowadza wieloletni plan gospodarowania nieruchomościami komunalnymi, zakładający wyłączenie ze sprzedaży lokali użytkowych w danej strefie. Po kolejnym piśmie, po którym Prezydent ponownie nie udzielił odpowiedzi na pytanie Rzecznika, skierowane zostało wystąpienie, wskazujące, iż gmina wykonując uprawnienia właścicielskie w stosunku do nieruchomości wchodzących w zasób mieszkaniowy gminy, musi mieć na uwadze, iż działalność ta ma również charakter publiczny w związku, z czym decyzje dysponowania nieruchomościami, nie powinny być podejmowane arbitralnie.

W odpowiedzi Prezydent Miasta S. powiadomił, iż na naradzie postanowił podjąć procedurę sprzedaży przedmiotowego lokalu na rzecz najemcy.

RPO-644885-XIX/10

Do Rzecznika zwrócili się pracownicy P. C. T. z prośbą o interwencję w sprawie istniejącego zdaniem skarżących problemu mobbingu stosowanego przez współpracowników. Wnioskodawcy wyjaśniają, iż są oni poddani działaniom polegającym na uporczywym i długotrwałym nękanii i zastraszaniu, wywołującym u nich obniżoną ocenę przydatności zawodowej oraz mającym na celu ich poniżenie i ośmieszenie.

Rzecznik skierował wystąpienie do Dyrektora P.C.T. w G. z prośbą o zbadanie przedmiotowej sprawy, a w razie potwierdzenia się zarzutów wnioskodawców podjęcie stosowanych działań celem wyeliminowania powstałego negatywnego zjawiska mobbingu i przeciwdziałania dalszemu jego rozprzestrzenianiu się oraz przeprowadzenie wśród pracowników akcji informacyjnej dotyczącej przysługujących roszczeń i środków działania związanych z mobbingiem.

W odpowiedzi Dyrektor P. C. T. wskazał, iż podjęto dialog z personelem zgłaszającym problem. Zostały przeprowadzone rozmowy zarówno z całym zespołem, jak i indywidualnie, w wyniku, których stwierdzono naganne zachowania niektórych pracowników. W związku z powyższym podjęto działania mające na celu wyeliminowanie tego zjawiska, zwrócono uwagę na lepszą organizację pracy, propagowanie pożądanых zachowań pracowników i organizowanie szkoleń, m.in. we współpracy ze Stowarzyszeniem Antymobbingowym w G. Dyrektor poinformował również, iż zostanie opracowany program antymobbingowy.

RPO-639642-XIX/10

Do Rzecznika zwróciła się Pani Grażyna S., jako przedstawicielka Stowarzyszenia Amazonek w G., wskazując na kwestię uprawnień zakupu ulgowych biletów miesięcznych na kolej miejską przez kobiety o znacznym stopniu niepełnosprawności (po mastektomii).

Art. 4 ust. 1 ustawy z dn. 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego stanowi, iż do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu kolejowego w pociągach osobowych oraz autobusowego w komunikacji zwykłej, na podstawie biletów jednorazowych, są uprawnione osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji.

Ustawodawca nie przewidział, iż osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji, pobierająca z tego tytułu rentę oraz zasiłek pielęgnacyjny, może być zatrudniona (poza osobami niewidomymi). Tymczasem z informacji uzyskanych, od członkiń Stowarzyszenia Amazonek w G. wynika, że coraz częściej kobiety, które poddane były nawet radykalnej mastektomii i leczeniu dodatkowemu – radioterapii, chemioterapii i hormonoterapii – podejmują próby powrotu do pracy zawodowej.

Biorąc pod uwagę, iż codzienne kupowanie biletów jednorazowych oznacza dla tych, ciężko doświadczonych przez los osób, dodatkowy wysiłek fizyczny i uciążliwość, Rzecznik wystąpił do Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej z zapytaniem o możliwość podjęcia inicjatywy legislacyjnej w zakresie uzupełnienia art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o zapis, że ulga obejmuje również bilety miesięczne.

W odpowiedzi Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wskazało, iż wystąpiło do Ministerstwa Infrastruktury z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia stosowanej inicjatywy legislacyjnej.

RPO-614721-XX/09

Do Rzecznika zwrócił się Pan Wiesław B. w sprawie umorzonego śledztwa w sprawie wypadku drogowego, w którym zginął syn skarżącego.

Rzecznik przeprowadził badanie akt umorzonego śledztwa, w wyniku którego stwierdzono pewne nieprawidłowości związane z oględzinami miejsca wypadku, jego zabezpieczeniem oraz gromadzeniem dowodów w sprawie.

Zwrócono się do Prokuratora Okręgowego w celu zasygnalizowania owej sprawy. W odpowiedzi opinia Rzecznika została podzielona. Sposób prowadzenia wstępnej fazy postępowania przygotowawczego przez funkcjonariuszy policji dotknięty był nieprawidłowościami oraz że w czynnościach tych nie uczestniczył zgodnie z obowiązującymi przepisami prokurator.

Rzecznik wystąpił w ww. sprawie do Naczelnika Wydziału Nadzoru nad Postępowaniem Przygotowawczym Prokuratury Okręowej. Naczelnik poinformował, iż zobligował Prokuratora Prokuratury Rejonowej do szkoleniowego omówienia z Komendantem Miejskim Policji stwierdzonych w niniejszej sprawie nieprawidłowości.

RPO-623066-XX/09

Do Rzecznika zwróciła się z prośbą o interwencję Pani Janina S. Przedstawiona przez nią sprawa dotyczyła m.in. działań podejmowanych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w K. Skarżąca podała, że dokonali oni przeszukania jej domu bez okazania nakazu, nie zatwierdzono również przeszukania w terminie późniejszym. Zarekwirowano wówczas dwa samochody i telefon. Z zatrzymania tych rzeczy, jak również z przeszukania, nie sporządzono protokołu.

W wyniku postępowania wyjaśniającego Rzecznik potwierdził zaistnienie wskazanych przez skarżącą nieprawidłowości. Prokurator Rejonowy w K., jak również Komendant Powiatowy Policji w K. przyznali, iż doszło do naruszenia przepisów Kodeksu postępowania karnego. Wobec osób za to odpowiedzialnych na wniosek Rzecznika wyciągnięto dyscyplinarne sankcje służbowe.

RPO-628558-XX/09

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pani Doroty D. Zarzuciła ona, iż w związku z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. stwierdzającym nieważność uchwały Rady Miejskiej w W. w sprawie opłat pobieranych przez przedszkola złożyła do Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w W. pismo dotyczące zwrotu nadpłaconej tzw. „opłaty stałej” i do dnia dzisiejszego nie otrzymała na to pismo odpowiedzi. Po interwencji Rzecznika otrzymała odpowiedź na swoje pismo, jednak w kolejnej korespondencji zarzuciła, iż Gmina naliczyła jej dodatkową opłatę za pobyt dziecka w przedszkolu przypadający na okres obowiązywania uchwały poprzedzającej uchwałę unieważnioną.

Analiza uzasadnienia wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, jak również obu uchwał ustalających zasady ustalania opłat za korzystanie z przedszkoli publicznych (tj. uchwały unieważnionej oraz ją poprzedzającej) wykazała, iż uchwała, w oparciu o którą Gmina naliczyła Interessantce dodatkową opłatę zawierała analogiczne nieprawidłowości, jak uchwała zakwestionowana przez Sąd Administracyjny. Dodatkowo utraciła ona swoją moc prawną w chwili uchwalenia kolejnej, już pozbawionej wad prawnych uchwały regulującej zasady odpłatności za pobyt dzieci w przedszkolach samorządowych.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Gmina w W. poinformowała o dokonaniu powtórnej analizy sprawy interesantki i decyzji zwrotu nadpłaconej przez nią kwoty. Jednocześnie zapewniono, iż zamiarem Gminy nie jest dochodzenie w stosunku do rodziców dzieci uczęszczających do przedszkoli roszczeń na drodze sądowej. Odstąpiono również od kierowania do nich pism z zagrożeniem skierowania sprawy o zapłatę na drogę sądową.

RPO-630433-XX/09

Do Rzecznika zwrócił się z prośbą o interwencję Pan Władysław S. Skarga dotyczyła jego zdaniem nieuzasadnionej odmowy wszczęcia dochodzenia w sprawie, w której Pan Władysław S. występował jako pokrzywdzony.

Wnioskodawca złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 300 § 1 k.k. przez osoby reprezentujące jego byłego pracodawcę, podając, iż

pracodawca uchyla się od zapłaty na jego rzecz wynagrodzenia za pracę w kwocie ponad 11 tys. zł, a egzekucja komornicza w owym przypadku okazała się bezskuteczna. Odmówiono jednak wszczęcia dochodzenia „wobec braku znamion czynu stypizowanego w art. 300 § 1 k.k.”.

W wyniku analizy akt sprawy Rzecznik ustalił, że jedyną czynnością procesową wykonaną w ramach ww. postępowania było odebranie krótkich zeznań od pokrzywdzonego. Nie przesłuchano potencjalnych podejrzanych, nie sięgnięto nawet po akta wskazanego w zawiadomieniu postępowania komorniczego.

Rzecznik skierował do Prokuratora Okręgowego w W. wniosek o nakazanie podległej mu jednostce prokuratury wszczęcia postępowania w trybie art. 327 k.p.k. W wyniku tego wystąpienia wydane zostało postanowienie o wszczęciu dochodzenia.

RPO-631628-XX/09

Do Rzecznika wpłynęła skarga mieszkańców lokali komunalnych w W., którzy zarzucili, że nie zostali poinformowani przez Zarząd Zasobu Komunalnego o podwyżce opłat za wywóz śmieci, wskutek czego powstała na ich kontach mieszkaniowych niedopłata za rok 2008. Podnieśli także, iż Urząd Miejski nie poinformował mieszkańców, na których faktycznie spoczywa teraz obowiązek zapłaty, o tym, że stawka zakontraktowana z przedsiębiorstwem świadczącym usługę wywozu odpadów była wyższa niż ta, o której lokatorzy byli informowani dwukrotnie w 2008 roku.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Zarządca potwierdził, iż mieszkańcy nie byli należycie informowani o podwyżkach stawek zaliczek za media uzasadniając to względami ekonomicznymi - kosztem wysyłek powiadomień. W kolejnym wystąpieniu Rzecznik zwrócił uwagę, iż taka praktyka jest niezgodna z przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego, które zobowiązują wynajmującego do informowania o każdorazowej podwyżce opłat niezależnych od wynajmującego.

Wskutek opisanej interwencji Rzecznika, Zarząd Zasobu Komunalnego w W. zmienił swoje stanowisko wskazując, iż mając na względzie poszanowanie interesów najemców lokali gminnych, wszelkie zmiany stawek za media wynikające np. z podwyżek cen dostawców mediów, analizy kosztów z poprzedniego rozliczenia itd. przekazywane będą od tej pory na bieżąco, w formie pisemnych zawiadomień. Jednocześnie zapewniono, iż analizowany przypadek miał charakter incydentalny i podjęte zostały działania mające na celu wyeliminowanie podobnych zdarzeń w przyszłości.

RPO-638486-XX/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pani Marii S., która zarzuciła, iż od przeszło czterech lat, licząc od daty wpływu jej wniosku do Urzędu Wojewódzkiego, oczekuje na wydanie decyzji potwierdzającej jej prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Z przedstawionej dokumentacji wynikało, iż od ostatniej aktywności pracowników Urzędu

Wojewódzkiego upłynęły już ponad dwa lata. Nie tylko nie została wydana stosowna decyzja, ale nawet nie powiadamiano interesantki, zgodnie z regulacjami Kodeksu postępowania administracyjnego o przyczynach przewlekłości oraz o kolejnym terminie załatwienia sprawy.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Wojewoda potwierdził fakt przewlekłości uzasadniając go znacznym wpływem spraw dotyczących tzw. „mienia zabużańskiego” do Urzędu, jak również brakami kadrowymi. W kolejnych wyjaśnieniach poinformowano, iż postanowienie w przedmiocie pozytywnej oceny spełnienia wymogów ustawowych przez wniosek interesantki o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej zostało już wydane.

RPO-640148-XX/10

Do Rzecznika zwróciła się Pani Krystyna B. w sprawie trudności w przyznaniu jej prawa do wcześniejszej emerytury. Wnioskodawczyni złożyła do Inspektoratu ZUS w Ś. wniosek wraz z dokumentacją, jednakże została poinformowana, że emerytura jej nie przysługuje z powodu braku wymaganego 30-letniego stażu emerytalnego. Jednocześnie wniosek o emeryturę, w związku z zatrudnieniem Pani Krystyny B. w Irlandii od przeszło 4 lat, został przekazany do Departamentu Wypłaty Świadczeń Zagranicznych do Centrali ZUS w W. Staż emerytalny wnioskodawczyni został ustalony na 29 lat 2 miesiące i 9 dni.

Wyjaśnienia w sprawie przekazała Zastępca Dyrektora ZUS I Oddział w W., Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych, z których wynika, że po dokonaniu ponownej analizy sprawy i weryfikacji okresów zatrudnienia, uchylono wcześniej wydaną decyzję i przyznane zostało wnioskującej świadczenie emerytalne wyłącznie za polskie okresy ubezpieczenia, od miesiąca, w którym zgłoszony został wniosek o emeryturę. Udowodniony został łącznie okres ubezpieczenia 36 lat i 3 miesiące.

RPO-644290-XX/10

Do Rzecznika zwrócił się o pomoc Pan Robert J., któremu pracodawca, właściciel baru mleczno-podrobowego, nie wydał świadectwa pracy po zwolnieniu go ponad roku temu. Z problemem tym wnioskodawca występował już do Okręgowej Inspekcji Pracy, otrzymując jedynie kopię świadectwa pracy, co uniemożliwia mu ubieganie się o pracę czy o zasiłek dla bezrobotnych.

Z uwagi na powyższe, Rzecznik wystąpił do Okręgowej Inspekcji Pracy o udzielenie informacji na temat sposobu ostatecznego załatwienia sprawy Pana Roberta J., gdyż przedstawiony przez skarżącego stan faktyczny, może świadczyć o braku stanowczości w działaniach Okręgowej Inspekcji Pracy.

Okręgowy Inspektor Pracy w ramach nadzoru nad działaniami organu I instancji, zbadał przedmiotową sprawę, informując Rzecznika o poczynionych ustaleniach. Inspektor pracy wielokrotnie podejmował czynności zmierzające do załatwienia sprawy Pana Roberta J., zobowiązując pracodawcę do przedłożenia niezbędnych dokumentów, co nastąpiło dopiero pół roku temu. Wśród okazanych dokumentów

znajdowało się świadectwo pracy Pana Roberta J., które nie było opatrzone podpisem pracodawcy i brak było dowodu wydania go pracownikowi. Podczas kontroli stwierdzono, że pracodawca nie wydał także świadectw pracy innym byłym pracownikom. W związku z tym Okręgowa Inspekcja Pracy nałożyła na pracodawcę mandat karny, a ponadto wystosowała do pracodawcy nakaz oraz wystąpienie w celu skłonienia go do przestrzegania przepisów prawa pracy.

Na skutek interwencji Rzecznika ustalono, że pracodawca realizując wnioski inspektora pracy zamiast oryginału, wysłał Panu Robertowi J. kopię świadectwa pracy. W związku z tym Okręgowa Inspekcja Pracy wezwała pracodawcę do wydania pracownikowi oryginału świadectwa pracy i zapowiedział kolejne czynności rekontrolne.

RPO-653064-XX/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Tomasz D. przebywający w Zakładzie Karnym w W. Zainteresowany skarżył się na błędne naliczenie terminu zakończenia odbywania kary i nie uwzględnienia w nim okresu aresztowania na terenie Niemiec.

Dyrektor Zakładu Karnego poproszony przez Rzecznika o wyjaśnienia w tej sprawie poinformował, że Administracja Zakładu Karnego wystosowała wniosek do Sądu Rejonowego w W. o rozstrzygnięcie wątpliwości dotyczących zaliczeń odnośnie wykonywanej kary zasadniczej pozbawienia wolności. Zakład Karny otrzymał postanowienie nie zawierające wzmianki o prawomocności i wykonalności, zaliczające Tomaszowi D. na poczet kary jednak okres pozbawienia wolności na terenie Niemiec. Z uwagi na to, że w postanowieniu powinien być wskazany termin końcowy Administracja Zakładu Karnego wystosowała wniosek do sądu o jego sprostowanie.

Zaliczenia w powyższej sprawie, dokonane po skutecznej interwencji Rzecznika, zostaną sprostowane po otrzymaniu prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w W.